

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

**UWE TIMM'İN “SICAK YAZ”INDA KONU, SEMBOL VE MOTİF
YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Gonca DÖNEN

Ankara-2013

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

**UWE TIMM'İN “SICAK YAZ”INDA KONU, SEMBOL VE MOTİF
YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Gonca DÖNEN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ünal KAYA

Ankara-2013

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**UWE TIMM'İN “SICAK YAZ”INDA KONU, SEMBOL VE MOTİF
YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ünal KAYA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../20...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....

İmzası

.....

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Uwe Timm'in "Sıcak Yaz" (Heisser Sommer, 1974) adlı romanının konu (Stoff), motif ve sembol açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Hem 68 romanı hem de gelişim romanı, aile romanı ve kuşak romanı olarak değerlendirilen "SY" romanında kullanılan konu, motif ve sembollerin aslında neye işaret ettiği tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Söz konusu bu romandan yola çıkarak özellikle metnin arka planında anlatılan 68 dönemi, kuşak çatışması ve bireylerin geçmişle hesaplaşması gibi olgulara da değinilmekte ve bunun değerlendirilmesi eserle ilişkilendirilmektedir.

"Uwe Timm'in 'Sıcak Yaz'ında Konu, Sembol ve Motif Yapısı" adlı çalışmayı hazırlarken engin bilgileriyle bana her zaman yol gösteren ve hiçbir zaman yardımlarını, desteğini, hoşgörüsünü ve sabrını esirgemeyen Danışmanım Sayın Doç. Dr. Ünal Kaya'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca çalışma süresince değerli bilgi ve deneyimleri ile bana destek olan Sayın Öğr. Gör. Dr. Sevil Onaran'a teşekkür ederim. Bununla birlikte benden maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, çalışma süresince beni hep destekleyen ve güvenen canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gonca DÖNEN

ANKARA- 2013

İÇİNDEKİLER

I. Giriş	1
1. Uwe Timm'in Biyografisi	1
2. Uwe Timm'in Edebi Yönü	11
3. "Sıcak Yaz" Adlı Romanın Özeti	19
4. Araştırmada Son Durum.....	23
5. Yöntem	28
II. Uwe Timm'in "Sıcak Yaz"ında Konu, Motif ve Sembol	32
1. Konu (Stoff).....	32
1.1. Gelişim Romanı Bağlamında Konu	36
1.2. Kuşak Çatışması.....	50
1.3. Bireylerin Geçmişle Hesaplaşması	59
1.4. 68 Dönemi.....	67
2. Motif.....	79
2.1. Ana Motifler (Hauptmotive).....	85
2.2. Yan Motifler (Nebenmotive).....	96
2.3. Olay Motifleri (Handlungsmotive)	101
2.4. Leitmotifler (Leitmotive)	103
2.5. Mekân Motifleri (Raummotive).....	106
2.6. Konuya Özgü Motifler (Sachmotive).....	111

3. Sembol	113
3.1. Politik- Tarihsel Semboller	117
3.2. Toplumsal Semboller	126
III. Sonuç.....	134
1. Genel Değerlendirme.....	134
2. Kaynakça.....	144
Türkçe Özet	149
Abstract.....	150

I. Giriş

1. Uwe Timm'in Biyografisi

*“Yani neden yazıyorum? Cevabı şu olabilir; çektiğim ızdıraplardan ya da kendimi ve dünyayı kavramaya çalışmamdan dolayı. Yazmak için başka nedenler olmamalı. Belki bir olasılık daha olabilirdi, örneğin arkadaşlarla sohbet etmek gibi. Peki, neden yazmak? Bazen çoğu insanın kendini yazı yazmaya zorlamasına şüphe duyuyorum. Yazmak, onlar için bir korku. Yazmak, bir mecburiyet değil. Yazmak, okumak gibi bir şey, güzel bir zenginlik. Peki, ben neden yazmak zorundayım, başka bir seçeneğim yok mu, diye düşünüyorum? Şunun farkındayım ki; ben bu işi bir eziyet olarak görmüyorum. Yazı masasına oturmak için kendimi zorlamak durumunda değilim- ki bu genellikle böyle- benim için yazmak çok eğlenceli bir iş.”** (Timm, 1993: 8-9)

Çağdaş Alman Edebiyatı yazarlarından Uwe Timm'in de ifade ettiği gibi, yazar yazı yazmayı bir mecburiyet olarak görmez, aksine yazarak duygularını ve deneyimlerini daha iyi dile getirdiğine inanır ve bu işten zevk alır. Dolayısıyla Timm, her konuyu yazıya dökebileceğini benimseyen bir yazardır. Yazdığı eserlere bakıldığında, 2. Dünya Savaşı sonrası kuşağının bir temsilcisi olan Uwe Timm'in metinlerinde özellikle kendi yaşamından, deneyimlerinden, anılarından yola çıktığı söylenebilir. Yazar, geçmişinde babası ve ağabeyi ile yaşamış olduğu tarihsel yükümlülükleri de eserlerine yansıttığı için, otobiyografik unsurların bilinmesi eserlerinin çözümlenmesinde her zaman önemli bir rol oynamaktadır.

* Uwe Timm ve tezim bağlamında Almanca kaynaklardan yapılan alıntılar tarafımdan çevrilmiştir.

Babasının kürkü d kk n  olması sebebiyle “emeğin” ne anlama geldiğini iyi bilen Timm, 1950’leri ve bireysel olarak 68’li yılları bizzat yaşıadığı ve karşılaştırmaya olanağına sahip olduğu için, bu dönemleri sıkça eserlerinde kullanan bir yazardır. Edebi malzemesini, bir yandan savaş sonrasının tüm tarihsel ağırlığını taşıyan, öte yandan yeni bir dönemin “gelişme” sancıları çeken Almanya’nın yakın tarihinden çıkarır ve yazdıkları yaşıadıklarıyla örtüşür. Bu nedenle içerik açısından yazdığı roman ve öykülerinin iki ana başlıkta toplanması olasıdır:

Birincisi, Almanya’nın savaş dönemi sonrasında toparlanmaya ve sosyal yapısını kurgulamaya çalıştığı dönem, ikincisi ise; Amerikan kültürünün baskın olduğu 68 dönemi. Bu iki dönem, yazarın hayatıyla da paralellik göstermektedir.

Uwe Timm, 30 Mart 1940’ta Hamburg Elim Hastanesinde, savaşın sürdüğü yıllarda dünyaya gelir. Yazar, henüz    yaşındayken, hafızasında geçmişiyle ilgili ilk imgeyi şu şekilde anlatmaktadır: “Bahçeden mutfağa giriyorum, büyükler orada, annem, babam ve ablam. Oradalar ve bana bakıyorlar. Belki de ‘Bak bakalım, bir şey görüyor musun?’ gibi şu anda hatırlayamadığım sorular sormuş olacaklar. Bana anlatıldığına göre, süpürge dolabı olan beyaz dolaba bakmış olacaklar. Oradaki resim hafızamda; dolabın üzerinden beyaz sa lar görünüyor. Ağabey dolabın arkasından çıkıp, beni kucaklayıp kaldırıyor.” Timm, ağabeyi ile ilgili çok küçük olan tek anısının bu olduğunu belirtir. (Hielscher, 2007: 8-9) Yazarın belleğindeki, bu anı veya anılar edebi eserlerinin kaynağını oluşturur.

Örneğin yazar, otobiyografik bir anımsama ve anımsatma romanı olarak görülebilecek “Am Beispiel meines Bruders” (2003), (Türkçeye “Kardeşimin Gölgesinde” diye çevrilen kitabı) eserinde, 16 yaşında Rus cephesinden ağabeyi Karl- Heinz Timm’in ailesine yazdığı mektuplardan yola çıkarak hem kendi yaşantısını hem de kendi kuşağının deneyimlerini anlatır.

1945 yılının yazında Uwe Timm ve annesi savaş yüzünden gittikleri Coburg’dan Hamburg’a dönerler. Baba da İngiliz esaretinden kurtulup tekrar Hamburg’dadır. Baba bodrumda yıkıntıların arasında bir dikiş makinesi bulur ve kendi kendine dikiş dikmeyi öğrenerek, kürkçü dükkânı açar. Timm dericilik mesleğini bir yandan okulda öğrenirken, diğer yandan da babasının yanında çalışır. (Hielscher, 2007: 18-19) Yazarın bu mesleği yapması, ona hayatın gerçeklerini öğretmesi açısından önemlidir. Babasının ölümünden sonra özgürleşir, üniversiteye gider ve kendini dile verir; çünkü yazarın da hep belirttiği gibi, baba otoritesi yüzünden duyduğu baskı nedeniyle olsa gerek çocukluğundan itibaren yazma isteğini bastırmıştır. Timm bir röportajında babasının da hayalinde bir meslek olduğunu dile getirir. Kendi hayalini gerçekleştirebilirken, babasının yaşadığı zaman dilimi nedeniyle aslında istediklerini yapamadığını söyler.

“Babanın aslında hayalindeki meslek pilot olmaktı. Baba İkinci Dünya Savaşı sırasında hava kuvvetlerindeydi, fakat pilot olarak değil. Aslında o akıllı bir adamdı.”
(www.zeit.de, 2012)

Timm’in annesiyle hayatı boyunca yakın bir ilişkisi olmasına rağmen, babası ile ilişkisi geleneksel düzeyde olduğundan ona karşı mesafelidir. “Die Zeit”

gazetesinde yayımlanan, Ulrich Greiner ile söyleyişinde, Timm babasının aldığı eğitim nedeniyle otoriter davranışlara sahip olduğunu şu şekilde ifade eder.

“Babam her zaman derdi ki; bir erkek asla ağlamaz. Fakat bir keresinde, kırkçü dükkânında işler iyice kötüleşmeye başladığında, ben onu ağlarken gördüm. O neden ağladığını söyleyemedi. Her şey birikmişti.” (www.zeit.de, 2012)

Yazar Uwe Timm, babası ile ilgili anılarını onun savaş öncesi bir kuşağın tipik bir temsilcisi olduğu inancından yola çıkarak, eserlerine estetize eder. Babasının otoriter yapısı “Heisser Sommer” (1974), (Sıcak Yaz) eserindeki ana karakter Ulrich’in babası Bay Krause ile de benzerlik gösterir. Örnelemek gerekirse Timm’in babası, Bay Krause karakteri gibi oğlunun kot pantolonuna ve uzun saçına karşı çıkan, daha doğrusu yeni bir dönemi temsil eden oğluyla anlaşılamayan biridir.

“Ben on altı yaşındayken, aramızda inatçı, giderek daha kinci bir çatışma başladı. Onun dar kafalı, her zaman kendini haklı gören katılığına karşılık, benim inatçı suskunluğumun nedeni, gündelik yaşamın nefret edilesi kurallarıydı: kot pantolon yok, caz yok, akşamları saat 10.00’da evde olunacak. Yasaklar, talepler, düzenlemeler. Bana mantıklı gelmeyen ve apaçık çelişkili olan bir kurallar sistemi. Sırf büyüdükçe onu eleştirel bir gözle görmeye başladığım için değil, yaşam koşulları da değiştiği için. (Timm, 2003: 17)

Uwe Timm’in eserlerinde kendi bireysel deneyimlerinden yararlandığını ifade etmiştik. Örneğin 68 döneminin önemli politik bir figürü olan ve “SY” ve “Der Freund und der Fremde” eserlerinde de geçen Benno Ohnesorg’un özel bir yeri

vardır. Onunla edebiyat üzerine çalışmalarda bulunmuştur. Timm'in biyografisini kaleme alan Martin Hielscher "Uwe Timm" başlıklı kitabında bu dostluktan şu şekilde bahsetmektedir:

"Timm ve Ohnesorg Braunschweig Koleji'nde beraber sadece bir kere yayınlanan 'teils- teils' adlı dergiyi kurmuştur. Arkadaşlığımızda ne ders ne yazı yazma ne de kadınlar konusunda bir çekişme söz konusuydu." (Hielscher, 2007: 40- 41)

Arkadaşı Benno Ohnesorg'un ölümle biten yaşamı, yazarı öylesine etkilemiştir ki, yıllar sonra "Der Freund und der Fremde" (Arkadaş ve Yabancı, 2005) adlı eserinde, arkadaşlıklarını konu ederek, aslında onları birbirlerine bağlayan dostluklarını ve bu çerçevede katıldığı öğrenci hareketlerine bugünden baktığında ne gördüğünü aktarır:

"1967 yazından itibaren Almanya'daki öğrenci hareketlerinin kurban sembolü olarak Benno, "Der Freund und der Fremde" eserinde ve Uwe Timm'in ilk eseri "Sıcak Yaz"da önemli bir motiftir." (Hielscher, 2007: 181)

"Die Zeit" gazetesindeki söyleşi de, "yazma dürtüsünün ne zaman ortaya çıktığı" sorusuna Timm şu şekilde cevap vermektedir:

"Benim için yazabilmek çok önemli. Bu yazma isteği ne zaman oluştu? Oldukça erken. Aslında okulda yazma konusunda büyük problemlerim vardı. Ben kelimeleri nesnelerin sureti olarak düşünürdüm. Ben kuğu (Schwan)

kelimesini hep iki a (Schwaan) ile yazardım, çünkü kuğunun iki kanadı var diye düşünürdüm.” (www.zeit.de, 2012)

Yazarın hayatında, Fransa bursu ve doktora konusu da önemli bir yer tutar; yazar bu sayede “varoluşçuluğu” öğrenmiştir:

“Germanistik ve Sosyolojinin yanı sıra, ilahiyat ve felsefe eğitimi de almıştır. Doktorasını, “Albert Camus’da Absurdlik Sorunu” konusunda yapmıştır.” (www.zeit.de, 2012)

“Sıcak Yaz”ı 1974 yılında yayımlayarak edebiyat dünyasına adım atan Uwe Timm, ilk eserlerinin temelini 60’lı yıllardaki gerçekçi ve belgeye dayalı edebiyat anlayışına dayandırır.

Edebiyat tarihinde dokümanter olguların edebiyatta kullanılması aslında 20’li 30’lu yıllara kadar gitmektedir. Ancak edebiyatta belge kullanımına 33 yılında ara verilmiş, 60’lı yıllarda Günter Grass, Ingeborg Bachmann gibi yazarların etkisiyle bu yaklaşım tekrar ortaya çıkmıştır. Gerçekler bu edebiyatla aktarılabilir mi? Bu sorunun bir diğer nedeni de okuyucunun edebiyat yoluyla gerçeklerle yüzleşip yüzleşemeyeceği idi. (Franke, 1983: 126) Her şeyden önce savaş öncesi ve 1938- 45 yılları içerisinde taşıdığı ve kötüye kullanıldığı düşünülen geleneksel edebiyat anlayışından kopuşlar gerçekleşmekte ve metinlerin alt yapısını belgeler oluşturmaktaydı. Torben Fischer ve Matthias N. Lorenz ise “Lexikon der Vergangenheitsbewältigung in Deutschland” adlı eserinde 1970’li yılların edebi türünü oluşturan aile romanını şu şekilde değerlendirmektedir;

Bu eserlerde ağırlıklı olarak Nasyonal Sosyalist babaların geçmişle hesaplaşması söz konusudur. Aile romanlarındaki belirgin motif, “savaşa giden baba”, “babasız çocukluk yılları” ve sonunda “savaştan dönen bir yabancı”. Bu bağlamda pek çok metinde babanın “savaş suçlusu” olarak kendi kimliğini araması tasvir edilir; baba “aile romanında” bir figür ya da alıcı konumundadır. 90’lı yılların sonuna doğru ortaya çıkan romanlar da - 68 kuşağının anlatılmasına rağmen - “aile romanı” olarak adlandırılabilir. “Anımsama/ anımsatma” kitapları, suçlu bir kuşağın aile içi hesaplaşmalarını konu edinen aile romanlarıyla karşılaştırılabilir; örneğin Uwe Timm (Am Beispiel meines Bruders, 2003), Thomas Medicus (In den Augen meines Grossvaters, 2004) ve Martin Pollacks (Der Tote im Bunker. Bericht über meinen Vater, 2004) (Fischer; Lorenz, 2007: 193)

Bu edebiyat anlayışını yazar, “Sıcak Yaz” eserinde ana karakter Ulrich’in öğrenci hareketlerine katılması ve Hölderlin konulu seminer ödevini yazamaması ile yansıtmaktadır. Yazarın edebi yönü bölümünde de değinileceği gibi, Timm eserlerinde mitolojik konulardan değil, hayatın konularından yararlanır. Yazarın eserlerindeki konuların altında gerçek hayattan/ yaşanmışlıklardan bir belgenin olması, onun metinlerdeki inandırıcılığını sağlamaktadır.

Bu dönemde, gerçekliğin bir materyal olarak edebiyata aktarılması söz konusudur. Tıpkı Uwe Timm’in gerek “SY” de gerek diğer romanlarında gerçek tarihsel olayları metinlerinde yansıtmaması gibi. Örneğin Morenga (1978) eserinde, Alman sömürgeciliği tarihinden bir bölüm anlatılır. Romanda, yabancı kültürlerin tasviri yanında uzak bir ülkede yaşanan başkaldırı ve Alman ırkçılığı ve de

mentalitesi bir öykü yoluyla açılmaktadır. Dolayısıyla roman, tarihsel olaylarla ilişkilendirilir ve bir bakıma tarihi bir roman kimliğiyle alınırlar; Alman orduları tarafından yerlilerin öldürülmesi, “Alman- Güneybatı Afrika” diye adlandırılan bölgede asi Hotantoların (Güneybatı Afrika’da yaşayan ilkel boylar) başkaldırısı gerçek belgelere dayandırılarak tekrar bir öykü dolayımında aktarılır. (Briegleb; Weigel, 1992: 195-196)

Böylelikle eserin altında yatan bu gerçek tarihsel olgularla hem okuyucunun tarihsel hafızasına seslenilirken hem de bugünün bakışıyla aktarıldığından okuyucuya karşılaştırma olanağı sunulur.

Timm, realist bir yazar olduğunu, Dr. Dieter Lehner ile röportajında açıkça dile getirmektedir. Yazar, bu röportajında yazılarını oluşturan öğelerin toplumsal problemler, haksızlıklar, deformasyonlar, ruhsal sorunlar olduğunu ifade etmektedir. Dr. Lehner’in Morenga eserinde “konuyu” nasıl oluşturduğu sorusuna Timm, “Diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitapta da Hamburg’daki çocukluğumun izleri vardır. Diğerleri gibi babam da orduda yer aldı, hatta Lettow- Vorbeck ve Güney Afrika’da görev yaptı. Onlar her zaman Afrika deneyimlerinden ve oradaki insanların çocuklarından bahsederlerdi; onları zenci olarak adlandırırlardı. Bu çocuklar erken kalkması için, okula gitmesi için veya tembel olmaları yüzünden dövülmezlerdi. Benim gözümde orası çocuklar için bir cennetti. Bu andan itibaren Afrika’ya karşı ilgim oluştu. On dört yaşımdan beri de Afrika’daki sömürgecilik ile ilgili kitapları topluyorum,” derken, yine kendi hayatıyla eserlerinin arasındaki bağlantıyı ortaya koymaktadır. (www.br- online.de, 2013)

68 kuşağını yaşamış biri olarak Timm bir önceki kuşağa kızgın biridir. Aslında kızgınlığının, bu kuşak çatışmasının arka planında farklı iki Almanya'nın (savaşı ve savaş sonrasını yaşamış kuşak ve 68 kuşağı) bir arada durma zorunluluğundan kaynaklandığını anlamak güç değildir. Timm, kendi kuşağını eleştiren bir önceki kuşağa ise şunları söyleyerek, kendi kuşağını över:

“Aslında öğrenci hareketlerinin ilk kuşağı oldukça çalışkandı. Marx'ın Kapital'ini bütünüyle okumuştuk. Sabahları saat altıda Rode& Schwarz firmasının büyük kapısında bekler ve işçiler tarafından kâğıt kutusuna fırlatılan iş gazetelerini dağıtırdık.” (www.zeit.de, 2012)

O dönemde aktif olan birçok öğrenci gibi Alman Sosyalist Öğrenci Birliği'nin (SDS*) bir üyesi olan ve Alman Komünist Parti'de de yer alan Timm öğrenci eylemlerinde aktif bir rol oynar. Yazar neden Alman Komünist Parti'ye girdiniz sorusuna ise şu şekilde cevap verir.

“1973 yılıydı, otoriter baba kuşağına bir alternatif aradım, kendimi bir şeyler yapmaya, ilişkilerimi değiştirmeye zorunlu hissediyordum. Alman Komünist Parti'si politik karşıt bir programdı, fakat onun gibi de otoriterdi. 1981 yılında oradan ayrıldım.” (www.zeit.de, 2012)

Timm, romanlarında seçtiği konular açısından tıpkı Günther Grass, Martin Walser veya Bernhard Schlink gibi 1945 sonrası toplumsal gelişimleri ve değişimleri tarihsel süreçleri içerisinde ele alır. Bu, ona konuları eleştirel yaşam süzgecinden

* SDS: Sozialistischer Deutscher Studentenbund (Alman Sosyalist Öğrenci Birliği)

geçirerek tekrar gündeme getiren bir yazar kimliği kazandırır. Martin Hielscher, Timm'in bu yazarları okul döneminde tanıdığını ve etkilendiğini şu şekilde ifade etmektedir.

“Almanca dersin hocası Dr. Kranz modern ve teşvik edici biridir. Meslektaşları klasiğin ağır toplarından okuyordu: Timm'in de iyi bildiği Georg Büchner, Thomas Mann gibi yazarların yanı sıra, günümüz edebiyatından Heinrich Böll, Günter Grass ve diğerleri. Uwe Timm, günümüze kadar onun için önemli olan yazarlardan özellikle “Teneke Trampet” ve “Kedi ve Fare” ile Martin Walser ve Arno Schmidt ile uğraşmıştır.” (Hielscher, 2007: 45)

Timm'in eserlerinde bu yazarlarda olduğu gibi savaşın izlerinin ekonomik anlamda nasıl silindiği, tarihsel sorumluluğun başka bir deyişle geçmişle başa çıkma süreçlerinin nasıl ele alındığı ve bu yolda yaşananların nasıl etki yaptığı gibi konular ele alınmaktadır. Bu yazarların, Timm'in edebi kişiliğinin biçimlenmesinde önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Hala yazmaya, üretmeye devam eden yazar, PEN Kulübü üyesi ve Alman Edebiyat Fonunun başkanıdır. En son 2011 yılında **“Freitisch”** (Bedava Yemek) adlı eserini yayımlamıştır. Münih'te yaşayan yazar, Arjantin'de doğup büyüyen Dagmar Ploetz isimli bir Alman ile evlidir; eşi İspanyolcadan çeviriler yapmaktadır. Timm çiftinin dört çocuğu vardır. (www.zeit.de, 2012)

2. Uwe Timm'in Edebi Yönü

Tarihin insan hayatındaki yerini ve önemini eserlerinde hep vurgulayan Uwe Timm,

a) sıkça kendi kuşağının da belirgin özelliklerini taşıyan deneyimlerini ve anılarını metinlerinde, öykülerinin dokusuna

b) ya da eserlerinin ana izleğini tarihsel olguların oluşturduğu bir çerçeveye yerleştirir.

Yazarın eserlerinde Alman tarihine özgü olan Alman Sömürgeciliği ve buna bağlı politikalar, Nazizm dönemi ve sonrası geçmişle yüzleşme ve geçmişle başa çıkma (Vergangenheitsbewältigung), kendi kişisel biyografisi konu bağlamında etkisini gösterir. Yazar, bu unsurları 1993 yılında yayımlanan **“Erzählen und kein Ende”** (“Anlatmak, Hiç Kesmeden” olarak çevrilebilecek) adlı eserinde aşağıdaki örnekle anlatmaya çalışır:

“Benim anlatıdaki çıkış noktamı genellikle bir durum, bir imge oluşturmaktadır. Örneğin; Altona Müzesindeki taş balta gibi. 12 yaşındayken sınıfla beraber bu müzeyi ziyaret ettik, orada lonca birliğinden çalışma odasına kadar ki yolda gördüklerimizi tasvir etmemiz gerekiyordu. Benim ilgimi çeken sadece taş bir baltaydı. Gövdesinde iki deliği vardı. Bitmemiş ve eksik. Gözlerimin önünde bir resim canlandı, birisi bu taşı her gün matkapla bu delik üzerinde çalışıyor, ara verene kadar, düzeltme. Bu nasıl oldu? Bir hikâye ile buna cevap aramaya çalıştım. Sekiz sayfadan oluşan bir yazı

yazdım. Konu eksik ve kırk tane yazım hatası. Öğretmen Blumenthal sınıfta yazımı okudu ve beni gülünç bir duruma soktu. Herkes güldü. Sadece bir öğrenci, Georg Hüller, ayağa kalktı ve Bay Blumenthal 'e benim hikâyem ile aslında neyi kastetmek istediğimi açıklamaya çalıştı. Fakat Bay Blumenthal şöyle dedi: Hepsi saçma! Otur! Ve diğerleri güldü. Belki de o zamanlar ben de yazar olma isteği oluştu. Yazmadaki yanlışlarım ve alfabedeki farklılıklarım. Ve diğer takıntılarım, korkularım ve içgüdülerim? Bunları sadece yazarak anlatabilirim, konuşarak değil.” (Timm, 1993: 14)

Timm, her ne kadar gerçeğe dayalı öyküler anlatsa da yazı dilinin yani edebiyatın, edebi dilin kurgulanmış bir dil olduğunu, tümüyle kurmacaya dayandığını savunan bir yazardır. Üretirken, kurgularken hangi etmenlerin ön planda olduğunu ise şu şekilde açıklamaktadır:

“Dil kendi özelliklerini gösterdiğinde, hikâye edilenin anlamı, kişiye özgü deneyimler, gerçeğin algılanması, başka hangi yolla gösterilebilir ki. Anlatı; bireye özgü olan hevesleri, korkuları, kâbusları, hayalleri ortaya çıkarmaktadır.” (Timm, 1993: 82)

Kelimelerinin altının dolu olmasına önem veren yazar, bu sayede eserlerindeki tutarlılığı sağladığını düşünür; biyografisinde de bahsedildiği üzere tüm eserlerinde bu tutarlılığı görmek mümkündür. Ele aldığı tüm konular birbiriyle bağlantılıdır ve bu bize aynı zamanda motif ve sembollerinin temelini; nereden geldiği, neden kullanıldığı gibi soruların cevabını da sunmaktadır. Bu nedenle incelenen ilk roman

olan “**Sıcak Yaz**” (Heisser Sommer, 1974) yazarın diğer eserlerinin anlaşılması açısından önemlidir.

Timm ilk romanı “**SY**”de 68 kuşağını ve o dönem yaşanan öğrenci hareketlerini metnin odağına yerleştirirken, bir sonraki postkolonyal bir roman olan “**Morenga**”da (1978), Almanya’nın 1904 yılında Güneybatı Afrika’daki sömürge politikasını anlatır. İşgalci Almanlar ile yerlilerin savaşını konu edinen yazar, belgelerden yola çıkarak yazdığı bu romanda gerçek ile kurguyu birleştirir.

Tekrar 68 kuşağının deneyimlerini irdelediği “**Kerbels Flucht**” (Kerbel’in Kaçışı, 1980) başlıklı eserinde, öğrenci olaylarına katılmış biri olan Kerbel’in, kız arkadaşı tarafından terk edilmesinden sonraki ruh hali anlatılır. Yazar bu eserinde de arka planda toplumsal ve tarihsel bakış açısına yer vererek, okuyucunun tekrar o dönemde yaşananlarla yüzleşmesini sağlar.

1981 yılında yayımlanan “**Deutsche Kolonien**” (Alman Kolonileri) eseri ise, 1884–1918 yılları arasındaki Alman Koloni dönemini fotoğraflarla anlatan bir arşiv çalışmasıdır. Yazar bu eserle Alman olmanın kültürlerarası boyutunu ele alarak tarihsel bir çalışmaya imza attığı gibi “Morenga”nın kaynağını da okuyucusuyla paylaşır.

Dönem olarak hala 19. yüzyılın izlerinin görüldüğü “**Der Mann auf dem Hochrad**” (Bisikletli Adam, 1984) ana kahraman Schröder’in yaşadığı yere eski usul, ama o zamanlar bir yenilik olarak görülen yüksek bir bisiklet getirmesini konu

eder. Schröder'in bu bisikleti getirmesi diğer insanların dikkatini çeker ve normal bisikletin ortaya çıkmasında önemli rol oynar. Yazar, metinde “yüksek bisiklet” motifini kullanarak, Schröder'in çevresiyle olan ilişkilerini, çatışmalarını kısacası bir bisiklet dolayımında toplumsal değişimi okuyucuya aktarmaya çalışır.

Altı yıl sonra yayımlanan ”**Der Schlagenbaum**” (Yılanlı Ağaç, 1986) eseriyle, tekrar “**Morenga**”daki gibi Alman sömürgeciliğini belgelerden de yola çıkarak konu edinen tarihsel bir romana dönüş yapar:

“Schlangenbaum'da konu edilen, 1950'li yıllardan itibaren Avrupa'nın Güney Amerika ülkelerine yaptığı kalkınma yardımlarıdır. Romanın başkarakteri Wagner, böyle bir proje çerçevesinde bir Güney Amerika ülkesine gider. Orada çalıştığı firmanın inşaatını üstlendiği bir kâğıt fabrikası şantiyesini yönetecektir. Fabrikanın inşaatı ise Alman ve Fransız kredileriyle finanse edilmektedir. Romanda bir yandan Wagner'in farklı bir kültürle yüzleşmesinin beraberinde getirdiği yabancılık deneyimi sunulurken diğer yandan kalkınma yardımı diye adlandırılan şeyin, nasıl sömürüye hizmet ettiği ortaya konur.” (Konukman,2006: 16-17)

“**Vogel, friss die Feige nicht**” (Kuş, İnciri Yeme, 1989) eserinde Timm, Roma'da ailesiyle geçirdiği bir yılını ve İtalyan kültürü ile ilişkisini, yabancı bir ülkede yaşadıklarını aktarır. Kültürlerarası bir metin olarak adlandırılabilen bu anı romanında, yazarın kendisine doğru tekrar bir dönüş yaptığını söylemek mümkündür.

“Kopffjäger: Bericht aus dem Inneren des Landes” (Kafatası Avcıları: Ülkenin İç Bölgesinden Raporlar, 1991) eseri modern Alman hayatı içerisinde kaçak bir adamın hikâyesi aracılığıyla, ekonomik sömürüyü konu edinir. Romanın ana kahramanı borsa simsarlığı yapan Peter Walter’dır. Romanda müşterilerinin paralarını bir şekilde hesabına aktaran dolandırıcı Walter figürü aracılığıyla insanların nasıl kandırılıp tuzağa düşürüldüğü ve sömürüldüğü aktarılmaktadır. Yazar, Dr. Dieter Lehner ile röportajında anlatıdaki tutumunu bu eseriyle bağlantılı olarak şu şekilde açıklamaktadır: Anlatı her zaman pozitif ve özgür değildir. Bu doğru kabul edilebilir, çünkü anlatılanın nasıl ve hangi niyetle kullanıldığına göre değişiklik gösterir. Anlatı tamamıyla özgür de olabilir, ancak bu son derece engelleyici de olabilir. “Kopffjäger”de ana sorun yalan ve gerçek üzerinedir. Buna bağlı olarak elbette anlatıda kurgu ve kurgu olmayan da söz konusudur. Örneğin bu durum “amca” figüründe görülür. Bayan Brücker’de de aynı sorun söz konusudur. Fakat burada kurmaca anlatılanlarla gerçek vurgulanabilir. (...) (www.br-online.de, 2013)

Dolayısıyla Timm, diğer eserlerinde olduğu gibi “Kopffjäger”de de insanların hayatlarında somut olarak var olan ekonomik sömürüyü kurmaca figürler aracılığıyla okuyucuya aktarmıştır. Burada, gerçek olayların kurmaca ile aktarılmasında ortaya çıkan kutupluluk dikkat çekmektedir.

“Erzählen und kein Ende” (1993) eserinde olgunlaşmış bir yazar olarak “poetikasını” yani edebiyattan ne anladığını, kurgu sorunlarını, gerçek hayattan alınan konularını nasıl estetize ettiği ve dil sorunsalı üzerinde durur. Ayrıca yazar bir kez daha neden yazdığını, konularını nerelerden bulduğuna da açıklık getirir.

“Die Entdeckung der Currywurst” (Köri Soslu Sosisin Bulunuşu, 2000) başlıklı eseri ile yazar Alman tarihine tekrar bir dönüş yaparak, savaş sonrası yaşamı okuyucuya aktarır. Yedi bölümden oluşan roman, Lena adlı yaşlı ve savaşı yaşamış bir kadının anılarından yola çıkar. Huzurevinde gerçekleştirilen röportaj sırasında Lena, İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna doğru bir asker kaçağıyla yaşadığı aşkı anlatır. Romanda bu olay örgüsünün yanı sıra, Lena’nın köri soslu sosisi nasıl bulduğu da okuyucuya aktarılır.

“Rot” (Kırmızı, 2001) adlı romanında ise, yazarın kendi kuşağı olan 68 dönemi ideallerinin nasıl gerçekleştirilmeye çalışıldığı, ortalık sakinleştikten sonra kuşağın kendisiyle nasıl bir hesaplaşma içerisinde olduğu ele alınır. Yazarın bu eserinde, 68 kuşağının tüm özelliklerini taşıyan Thomas Linde figürünün yasak aşkı çerçevesinde, geçmişe dönülerek tekrar 68 dönemi ve sonrası eleştirel bir gözle değerlendirilir. Thomas Linde caz eleştirmenliği ve cenaze hatipliği yapmaktadır. Linde, 68 döneminde birlikte mücadele ettikleri arkadaşının cenaze konuşmasının hazırlığı sırasında o döneme geri döner ve geçmişle hesaplaşır.

Yazar, **“Am Beispiel meines Bruders”** (2003) adlı yapıtında bireysel soru ve gözlemler ile otobiyografik unsurları birleştirerek, yani eseriyle kendisi arasında bir bağ kurarak ve 1943 yılında Waffen-SS’e katılan ve Prusya cephesinde ölen ağabeyinin tuttuğu günlüklerden yola çıkarak geçmiş ve savaşı sorgular. Yazarın kendi kimliğiyle olan bu hesaplaşması aynı zamanda toplumsal belleğe bir göndermeyi de içerir. Ağabeyinden ve ailesinden yola çıkarak, o dönemin izlerine, hatıralarına sahip bir kuşağın kendisiyle yüzleşmesini ve hesap vermesini içeren bu

eser, anı- roman çerçevesinde ele alınmıştır ve en fazla otobiyografik bilgiyi içeren eseridir.

“Der Freund und der Fremde” (Arkadaş ve Yabancı, 2005) kitabında 68 kuşağına geri dönerek yakın arkadaşı Benno Ohnesorg’u anlatır. “Sıcak Yaz” eserinde olduğu gibi bu romanında da Benno Ohnesorg, 68 döneminin politik-tarihsel sembolü olarak karşımıza çıkar.

“Halbschatten” (Yarı Gölge, 2008) adlı eserinde ise Almanya’da tarihsel önemi olan isimlerin, ölümleri olarak dile geldikleri bir romandır. Almanya’nın ilk kadın pilotlarından biri olan Marga von Etzdorf’un hayatının merkezinde olduğu bu metinde, Almanya’nın 2. Dünya Savaşı’na nasıl sürüklendiğini, bu figürün olası yaşantıları dolayımında tekrar kurgulanır.

Uwe Timm, **“Freitisch”** (2011) öyküsü (novelle) yaşlanmış bir kuşak olan 68 kuşağının bir nevi vedası niteliğindedir. Yıllar sonra emekli iki kişinin bir kafedeki konuşmalarını anlatan bu roman, zaman içinde ideallerinden vazgeçmiş, kendilerini hayatın getirdiklerine uygun bir şekilde yaşamış iki yaşlı adamın geçmişlerini yâd ettikleri bir metindir. Retrospektif bir anlatımla, bu iki kişinin neler yaşadıkları gözler önüne serilir. Bu eserle yazarın da bir nevi, kendi kuşağına, rüyalarına ve ideallerine veda ettiği söylenebilir.

Bu noktada Uwe Timm’in diğer eserlerinde olduğu gibi “Sıcak Yaz” adlı eserinde de tarihin gerçeklerini ve yaşanmışlıklarını görmek mümkündür. Eserleri

arasında tutarlı bir çizgi ve gelişmişlik söz konusu olduğu söylenebilir. Uwe Timm'in malzemesi edebiyatın da konusu olan bireydir ve bu birey genellikle tarihsel bakış açısıyla belli tarihsel dönemlere ve bu dönemlerin tipik özellikleriyle donatılarak, gerçekçi bir bakış açısıyla irdelenir. Genel olarak hemen hemen tüm metinlerinde yazarın toplumsal, siyasal ve tarihsel bir hesaplaşma içinde okuyucunun hafızasına seslendiği, akıcı bir anlatımla okuyucusunu düşünmeye, yaşadığı dönem ile yüzleşmeye çağırdığı söylenebilir.

Yazarın yukarıda bahsedilen eserlerinin yanı sıra kendi çocukları için kaleme aldığı **“Die Piratenamsel”** (Korsan Karatavuk, 1983), **“Rennschwein Rudi Rüssel”** (Yarış Domuzu Uzunburun Rudi, 1989), **“Die Zugmaus”** (1981) adlı çocuk kitapları ve **“Herbert oder die Vorbereitung auf die Olympiade”** (1972), **“Die Steppensau”** (1972) adlı radyo oyunları bulunmaktadır. Bununla birlikte yazarın film senaryoları da bulunmaktadır; **“Kerbels Flucht”**, **“Morenga”**, **“Viele Wege führen nach Rom”**, **“Der Flieger”**, **“Die Bubi Scholz Story”** ve **“Eine Hand voll Grass”** gibi. Yazar, en son “Carl-Zuckmayer-Medaille“ ödülünü 2012 yılında almıştır.

- Literaturpreis der Stadt Bremen 1979
- Deutscher Jugendliteraturpreis 1990 für „*Rennschwein Rudi Rüssel*“;
- Literaturpreis der Landeshauptstadt München (1990)
- Bayerischer Filmpreis 1996
- Großer Literaturpreis der Bayerischen Akademie der Schönen Künste 2001
- Tukan-Preis der Landeshauptstadt München 2001

- Stadtschreiber von Bergen-Enkheim 2002
- Münchener Literaturpreis 2002
- 2003 Schubart-Literaturpreis der Stadt Aalen (2003) für „*Rot*“
- Erik-Reger-Preis 2003 der Zukunftsinitiative Rheinland- Pfalz
- Jakob-Wassermann-Literaturpreis 2006 der Stadt Fürth
- Premio Mondello der Stadt Palermo und Premio Napoli (2006) für „*Rot*“
- Heinrich-Böll-Preis 2009
- Carl-Zuckmayer-Medaille 2012 ([http:// arminkoenig.de](http://arminkoenig.de), 2013)

3. “Sıcak Yaz” Adlı Romanın Özeti

Çağdaş Alman Edebiyatı yazarlarından Uwe Timm’in 1974 yılında yayınlanan “Sıcak Yaz” (Heisser Sommer) adlı eseri üç bölümden oluşmaktadır. Gelişim romanı kurgusu çerçevesinde, Germanistik öğrencisi Ulrich Krause’nin yaşamının bir bölümünün anlatıldığı roman, arka planda okuyucuya Münih ve özellikle Hamburg’daki 68 döneminin öğrenci hareketini aktarmaktadır. Başkahraman Ulrich’in annesi, babası ve erkek kardeşi Manfred Braunschweig’da yaşamaktadır ve baba Bay Krause’nin mobilya dükkânı vardır.

Ulrich Münih’de yurttta kalmaktadır; yan odasında yaşayan ve kendisi gibi Germanistik öğrencisi olan arkadaşı Lothar, Ulrich’in aksine çalışkan bir öğrencidir ve seminer ödevini bitirme gayretindedir. Roman, ana figür ile kız arkadaşı

Ingeborg'un tartışmasıyla başlar. Ulrich etrafındaki her şeye olduğu gibi kız arkadaşına da ilgisizdir. Üstelik Ingeborg hamiledir ve kürtaj olma düşüncesindedir.

Ulrich kız arkadaşıyla yaşadığı bu tartışmadan uzaklaşmak amacıyla, Lothar ile bir bara gider. Burada tanıştığı kadınlarla flört edip, bira içer. Bar çıkışında bir sokak tartışmasına şahit olur ve Wolfgang adlı bir matbaacı ile tanışır. Onunla beraber başka bir bara gider. Wolfgang, ona “Albert’in hikâyesini” anlatır; Albert’in, Nasyonal Sosyalizm’e nasıl başkaldırdığını, gizli gizli nasıl diktatörlük karşıtı bildiriler dağıttığını aktarır. Her ne kadar Ulrich çevresindeki kızlarla meşgul olsa da, “Albert’in hikâyesini” ilginç ve farklı bulur.

Bu arada Münih’deki üniversitede, otoriter ve muhafazakâr ortam etkisini günden güne artırmaktadır. Ana kahramanın, yapması gereken seminer ödevi sürekli aklındadır, fakat bitirme ödevini hazırlamak yerine ya kızlarla buluşur ya da göl kenarına gider.

Seminer ödevinin verdiği sıkıntının yanı sıra, babasından gelen mektup ile Ulrich kendini daha fazla kenara sıkışmış hisseder. Bay Krause mektupta, oğlunun öğrenimini bitirip bitiremeyeceğini sorarken, aynı zamanda dükkânda işlerin iyiye gitmediğini de belirtir.

Ana kahramanın bu sıkıntılar içerisinde, dergide okuduğu “Vietnam Savaşı” ile ilgili yazı dikkatini çeker. Ancak Ulrich’in tam anlamıyla politikaya olan ilk ilgisi, öğrenci lideri “Benno Ohnesorg’un” öldürülme haberini radyoda dinlemesi ile

gerçekleşir. Aralarında Ulrich'in de olduğu binlerce öğrenci, bu olayı protesto etmek amacıyla, dönemin önemli yayın kartellerinden olan “Springer Yayınevi'ne” karşı eylem düzenler. Bu ayaklanma sırasında ana figür her ne kadar kendini tuhaf hissetse de, içinde yeni bir başlangıcın verdiği sevinci duyumsar.

Bu arada Ingeborg'un kürtaj olabilmesi için, Ulrich'in çalışıp, para kazanması gerekmektedir. Bir go- kart pistinde kanal kazma işinde çalışarak, bu parayı temin eder. Sıcak havada zor bir işte çalışan ana kahraman, hayatın görüldüğü kadar kolay olmadığını daha iyi kavrar. Ulrich'in sadece ailesiyle, hocalarıyla ya da kız arkadaşıyla sorunları yoktur, aynı zamanda kadın ziyaretçilerinin sıklığından rahatsız olan ev sahibiyle de sıkıntı yaşıyordur.

Daha sonrasında Ulrich hayatında ciddi bir karar alarak, öğrenimini Hamburg'da sürdürmek üzere bu şehre taşınır. Fakat Hamburg'a taşınmadan önce kız arkadaşı Christa ile Braunschweig'daki ailesini ziyaret eder. Bu ziyaret ailesi ile ilişkilerini gözler önüne sererken, anne ve babasının da karakterlerini ortaya çıkartır; annesinin aksine, babası otoriter ve tutucu bir kişiliğe sahiptir.

Ulrich ve kız arkadaşı Christa, Hamburg'daki üniversitenin amfisinde Sosyalist Alman Öğrenci Birliği üyelerinin gerçekleştirdiği eyleme şahitlik ederler. Bu grubun öğrenci liderlerinden Conny ve Petersen, sınıflar arası farklılığı ve otoriter profesörleri eleştiren bir konuşma yapar ve diğer öğrencilerle beraber dersi sabote ederler.

Ulrich, Sosyalist Alman Öğrenci Birliği'nin "Cosinus" adlı bir barda toplandığını öğrenir ve bu mekâna gider. Ana figür, daha önce alışkın olmadığı bu ortamda, gruptakilerin sohbetinden kıyafetine kadar tavırlarını inceler ve o da bu gruba dahil olur. Conny bir sohbet sırasında, "Wissmann" heykelini devirmekten bahseder ve bir eylem düzenlerler. Bu harekete Ulrich de katılır ve heykelin kaidesinden oynatılmasına yardımcı olur.

Grubun üyelerinden özellikle Conny, Petersen ve Renate ile yakınlık kurar. Ulrich zamanla bu yeni ortama ve dahil olduğu grubun eylemlerine daha fazla ayak uydurmaya başlar. Örneğin, Conny ve Bully ile bir polis arabasını kundaklama olayına katılır. Öğrenci lideri "Rudi Dutschke'nin" suikast haberinin ardından, diğer öğrenciler gibi Ulrich de "Springer Yayınevine" karşı düzenlenen gösteriye katılır. Bu eylemde söz konusu yayınevinin önüne barikatlar kurarlar ve dönemin önemli gazetelerinden "Bild"i dağıtılmasına izin vermezler.

Bu arada Ulrich, babası zengin bir mobilyacı olan kız arkadaşı Renate, duvarlara dönemi eleştiren yazılar yazan Nottker ve onun hostes olan kız arkadaşı Ursula ile eve çıkar. Ulrich, bu süre içinde Hamburg'daki yeni seminer ödevinin son bölümünü yazmaya başlar. SDS ekibinden tanıdığı eski arkadaşı Petersen, onu ziyarete gelir, hatta Ulrich'in ödeviyle ilgilenir. Ulrich'e neden artık grubun toplantı yeri olan "bodruma" gelmediğini sorar. Ana kahraman, bodrumdaki tutarsız durumu eleştirir ve sonunda insanın canının istediği şeyleri yapması gerektiğine inandığını belirtir.

Bireyin örgütlü bir şekilde faaliyet göstermesi gerektiğine inanan Ulrich, Petersen gibi bir fabrikada çalışmaya başlar. Çünkü Ulrich işletmelerin ve işçilerin de yaşanan olaylar karşısında bilinçlenmesi gerektiğine inanır. Diğer taraftan o ve arkadaşları, fabrika önlerinde kapitalist sistemi eleştiren oyunlar oynarlar. Bu arkadaşların arasında yemek zevkinden kıyafetine kadar kendisinden farklı biri olan yeni ev arkadaşı Christian da vardır.

Bir gün Renate, Ulrich'e onu Christian ile aldattığını söyler. Ulrich nefesinin kesildiğini hisseder ve bu durum karşısında evdeki eşyalarını toplar ama aslında bu olay onun evden uzaklaşması için bir bahane olmuştur. Kararını vermiştir; oradan ayrılır. Münih'e gidecektir, bitirme ödevini teslim edip öğretmen olacaktır. "Herkes kendi yerinde örgütlü olmalı", fikrini savunan Ulrich'in artık bir amacı vardır; ev arkadaşları onu perondan trene bindirirken ana kahraman akşamüzeri Münih'de olacağını düşünerek sevinir, çünkü bundan böyle geleceği ile ilgili planlarını gerçekleştirme yolundadır.

4. Araştırmada Son Durum

İlk romanı "SY"i 1974 yılında yayımlayan Uwe Timm hala üreten, yazmaya devam eden bir anlatı ustasıdır. En son olarak yazarın 2011 yılında "Freitisch" (Bedava Yemek) adlı eserini yayımladığını daha önce ifade etmiştik. Edebi kişiliği ile ilgili bölümde de ifade edildiği gibi ilk yazdığı "SY" romanından son yayımlanan "Freitisch"e kadar ele aldığı konular bağlamında tutarlı bir yazar olan Uwe Timm'in

her şeyden önce yaşanmışlıkları, çağdaş edebiyat çerçevesinde öykülemeyi seven bir yazar olduğu söylenebilir.

İlk bakışta sadece kendi hayatından, yaşadıklarından yola çıkan bir yazar olarak değerlendirilse de metinlerinin temelini, yazarın o günün koşulları gereği değişen veya değişmeye çalışan, savaş sonrası Almanya oluşturmaktadır. Uwe Timm, Almanya'nın kültürel hayatını, sosyo- politik durumunu eserlerinde her daim irdeleyen bir yazardır. Dolayısıyla yazarın geçmişle olan bağlantıları bugünün bakış açısından sürekli sorgulayarak ele aldığı açıktır.

Yazar, eserlerinde “SY” romanında olduğu gibi hikâye ettiği konuların özüne inmeyi oldukça iyi bir şekilde başardığından olsa gerek, özde anlatılanlar sayesinde okuyucunun kafasında “yazar neden bu kuşağı ele alıyor?” sorusu yanıtını bulur. Bilindiği üzere, 68 olayları evrenseldir ve dünyada pek çok ülkeyi etkilemiştir. Uwe Timm, kendi kuşağını ele alarak kendisinin de dahil olduğu geçmişle hesaplaşmasının ürünlerini “SY”, “Rot (Kırmızı)”, “Der Freund und der Fremde(Arkadaş ve Yabancı)” gibi romanlarında ortaya koyar. Dolayısıyla Timm'in eserleri gerek Almanya'da gerekse Türkiye'de çoğunlukla bu yönde edebiyat bilimcileri tarafından araştırılmaya değer bulunmuş metinlerdir.

Almanya'da hakkında pek çok araştırma yapılan Uwe Timm'in “Sıcak Yaz” eseriyle ve diğer eserleriyle ilgili çalışmalara bakıldığında yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak eserlerin ele aldığı dönemle ilgili olduğu görülmektedir.

2008 yılında Söhnke Calsen tarafından **“Literarische Vergangenheitsbewältigung bei Uwe Timm. Eine Untersuchung anhand der Werke “die Entdeckung der Currywurst” und “am Beispiel meines Bruders”** başlıklı tez çalışmasında, Uwe Timm’in eserlerinde öğrenci olaylarının yanı sıra, Nazi dönemi insanların yaşamı üzerindeki etkileri de araştırılmıştır. 1945 yılından sonra yaşananların da başarılı bir şekilde bu eserlerde yer alması, araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu araştırmanın ağırlık noktasını, Uwe Timm’in **“Die Entdeckung der Currywurst”** ve **“Am Beispiel meines Bruders”** eserinde konu edilen insanların geçmişle nasıl bir ilişki içerisinde oldukları, hangi perspektifle değerlendirdikleri ve ülke tarihiyle nasıl yüzleştikleri ortaya konmuş ve değerlendirilmiştir.

Sabine Weisz’in **“Die 68er Revolte im Werk von Uwe Timm”** (2009) isimli özgün çalışmasında ise bir 68 kuşağı temsilcisi olan Timm’in eserlerinde bu dönemi nasıl ele aldığı, karakterlerini bu döneme göre nasıl oluşturduğu incelenmektedir.

Inês Gamelas **“Grenzen durchbrechen: Bilder der Jugend in den Romanen Heisser Sommer (1974) von Uwe Timm und Sem Tecto, entre Ruínas (1979) von Augusto Abelaira”** başlıklı çalışmasında gençlik imgesi üzerinde durulmuş ve dönemin genç figürlerinin hayat tarzları ve düşüncelerinin metinlerde nasıl yer aldığı ve neye işaret ettikleri incelenmiştir.

Lydia Plagge’nin **„Die Entwicklung und Das Sexuelle Dasein Des Protagonisten Ullrich Krause in Uwe Timm’s Heisser Sommer“** (2006) başlıklı

alışmasında ise roman kahramanı Ulrich'in dönemin politik olaylarla bağlı gelişimi ve yine aynı figür üzerinden dönemin kadın algısı üzerinde durulmuştur. Kadın araştırmaları çerçevesinde dönemin kadın algısı ve kadın kimliğinin "SY" romanında nasıl yer aldığı araştırılmıştır.

Stefanie Jung tarafından yapılan **"Die Auseinandersetzung mit der Studentenbewegung im literarischen Werk Uwe Timms"** (2008) başlıklı mastır tezinde yazarın "Sıcak Yaz", "Kerbels Flucht", "Rot" ve "Der Freund und der Fremde" eserlerindeki öğrenci hareketi konusu üzerinde durulmuştur. Ayrıca Timm'de tekrarlanan bir motif olan "baba figürü" de konu bağlamında incelenmiştir. Bu çalışma, söz konusu eserlerde ele alınan öğrenci hareketleri konusunun arka planında yazar Uwe Timm'in üretirken, otobiyografik unsurlardan nasıl yararlandığını da açıklamıştır.

2009 yılında Hartmut Kircher tarafından **"Erlebte und erzählte Geschichte bei Uwe Timm (Sıcak Yaz ve Köri Sosunun Bulunuşu)"** başlığıyla yayımlanan özgün çalışmada, Uwe Timm'in kendi deneyimlerini nasıl kurgusallaştırdığı ve estetize ettiği irdelenmiştir.

2009 yılında Olaf Kutzmutz tarafından **"Uwe Tim- lauter Lesarten Beiträge zur Poetik der Gegenwartsliteratur"** başlıklı bir kitap yayımlanmıştır. Kitapta "Sıcak Yaz" eseri şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Elbette “Sıcak Yaz” tarihi- politik bir romandır. 1967 yılındaki olayları anlatır. Fakat metin sadece geçmişte anlatılanlarla ve o yıllardaki öğrenci hareketlerinin anıları ile sınırlı değildir. “Sıcak Yaz” somut tarihi bir olayın öncüsü olan bir roman değildir, aynı zamanda 1968 yılında gerçekleşenlerin zaman ve birey arasındaki ilişkisini anlatan bir romandır. Ve bu çok önemli. (Kutzmutz, 2009: 15)

Türkiye’deki çalışmalara baktığımızda, Uwe Timm’in romanları daha az incelenmiştir. Yazarın sadece ‘Sıcak Yaz’ eseri değil, aynı zamanda “Morenga” ve “Schlagenbaum” gibi eserleri de tez konusu olarak incelenmiştir.

“Morenga” başlıklı eseri, 1998 yılında Filiz İlknur Yapıcı tarafından **“Literaturverfilmung im Deutschen und Türkischen dargestellt am Beispiel von Uwe Timms roman "Morenga" mit dem gleichnamigen film und Tarık Buğra's roman "Küçük Ağa" mit dem gleichnamigen film”** başlığı altında irdelenmiş ve karşılaştırmalı edebiyat bilimi açısından incelenmiştir. Öncelikle bu çalışmada, sinemanın edebiyattaki yeri araştırılmış ve daha sonra “Morenga” ve “Küçük Ağa” metinleri ve filmleri karşılaştırmalı bir biçimde ele alınmıştır.

“Schlagenbaum” eseri ise 2006 yılında Barış Konukman tarafından **“Çağdaş Alman romanında yabancıyla karşılaşma (Uwe Timm’in Schlangenbaum adlı romanı örneğinde)”** başlığıyla ele alınmıştır. Tezin başlığından da anlaşılacağı üzere “Schlagenbaum” (Yılanlı ağaç) eserinde kültürlerarası öğeler ile yabancılaşma kavramı araştırılmıştır.

Hüseyin Torun tarafından **“Erziehung und Familie in Uwe Timms Heisser Sommer”** başlığıyla yüksek lisans tezi olarak sunulan çalışmada ise, 68 kuşağı çerçevesinde öğrencilerin özellikle eğitim sistemine ve ailelerine karşı düşünceleri ve davranışları araştırılmıştır. Elbette söz konusu eğitim olunca dönemin eğitim anlayışının üniversitedeki olaylara ve hocalara nasıl yansıdığı da önemli bir rol oynamaktadır. Eserde anlatıldığı gibi, yazarın eğitim hayatında da otoriter yapı hâkim olmuştur ve yazar bunu esere yansıtmıştır. Bu çalışmada da dönemin etkisiyle otoriter yapının eğitim sistemine, devlete ve topluma nasıl yansıdığı araştırılmıştır.

Tez çalışmalarının yanı sıra 2002 yılında Fatih Tepebaşılı tarafından, yazarın kendisi ve eserleri hakkında **“Uwe Timm ve Toplumsal Eleştiri”** isimli özgün bir çalışma yayımlamıştır. Fatih Tepebaşılı bu çalışmasında yazarın eserlerindeki toplumsal bakışı ve toplumsal eleştirisini incelemiştir. Bu eserde, Tepebaşılı’nın vardığı sonuç, Timm’in eserleri arasında tutarlılık, geçmişin rolü ve kuşak çatışması gibi unsurların olduğudur.

5.Yöntem

II. Dünya Savaşı sonrası Çağdaş Alman Edebiyatı’nın, ikinci kuşak önemli yazarlarından Uwe Timm’in 1974 yılında yazdığı ilk romanı **“Sıcak Yaz”** bu çalışmada konu, motif ve sembol yapısı bağlamında biçim ve içerik açısından incelenecektir.

Bu nedenle çalışmada Almanca “Werkimmanente Methode” yani sadece metnin temel olarak kullanıldığı, diğer bir deyişle metindeki bilgi ve verilere dayalı, inceleme ve yorumlama yöntemi kullanılacaktır. Ancak, söz konusu yöntemin konu, motif ve sembollerin arka planını oluşturan otobiyografik ve tarihsel boyutunun açıklanmasında yetersiz kalacağından, tarihsel yorumlama yönteminden de yararlanılması uygun görülmüştür.

Dolayısıyla söz konusu çalışmanın ana bölümünü “Konu”, “Motif” ve “Sembol” oluştururken, araştırmanın metin analizinde, romanın yayınlandığı dönem, yazarın dünya görüşü ve edebi yönüne de yer verilmiştir.

Çalışmada deneyimleri/ yaşantıları inceleme açısından önem taşıyan Uwe Timm’in biyografisi de ele alınmış, romandaki otobiyografik paralelliklere de yer verilmiştir. Böylelikle yazarın hem ilk romanı “Sıcak Yaz” hem de diğer eserlerinde konu- motif bağlamında sürekli okuyucusunun karşısına çıkan “geçmişle hesaplaşma” ve “tarih bilinci” konuları da incelemeye eklenmiştir.

Diğer taraftan romanın tür açısından sınıflandırılması gerektiğinde, gösterdiği özellikler bakımından hem bir “geleişim romanı” hem de “otobiyografik bir roman” olması nedeniyle, yazarın anlatıdaki üslubu ve hayatı üzerinde de durulmasını zorunlu kılmıştır.

Çalışmanın ana bölümünde öncelikle “geleişim romanının” özelliklerine yer verilmiş ve “geleişim romanının” özelliklerini yansıtan öğeler örneklendirilmiştir.

Ayrıca Uwe Timm’in ana konularından olan “68 dönemi” ve “Kuşak Çatışması” üzerinde durulmuş ve bu çatışmalar yorumlanmıştır. Yazarın eserinde yansıttığı “Bireylerin Geçmişleriyle Hesaplaşması” konusu, örneklerle açıklanarak, dönem yorumlanmıştır. Romanda, en önemli unsur olma özelliğini taşıyan “68 dönemi” olgusu, tarihsel, toplumsal ve siyasi yönden ele alınmıştır. Genel olarak bu bölümde analizler yapılırken, hem metne dayalı inceleme metodundan hem de tarihsel yorumlama yönteminden yararlanılmış ve aralarındaki ilişkiler metin bağlamında ortaya çıkarılmıştır.

Burada “konu”, “motif” ve “sembol” kavramları, genel edebiyat bilimi çerçevesinde çeşitli tanımlarla açıklanmış ve önemli kaynak kitaplara bağlı kalınarak, bu kavramlar sınıflandırılmıştır.

“Motif” konusu ana motif, yan motif, olay motifi, leitmotif, mekân motifi ve konuya özgü motif olarak açılmış, metinde yer alan durum ve olaylar bağlamında yorumlanmıştır.

Eserde yapılan inceleme sonucu ortaya çıkan semboller iki grupta toplanmıştır. Birinci grupta yer alan semboller, 68 dönemine işaret etmesi nedeniyle, “Politik-Tarihsel Semboller” adı altında, ikinci grupta yer alanlar ise eserdeki 68 döneminin toplumdaki etkileri göz önünde tutularak, “Toplumsal Semboller” adı altında yine alt gruplara bölünerek sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırılma ile söz konusu sembollerin aynı zamanda kurmaca ile gerçek arasındaki bağlantıya nasıl bir vurgu yaptığı eserden örneklerle irdelenmiştir. Eserin bütününden yola çıkıldığında, yazarın 68

dönemini yansıtan bu sembolleri, nerede ve nasıl kullandığını, o dönem Almanya'sındaki yaşamışlıklara nasıl bir yorum getirdiğini çözmek açısından önemlidir.

Sonuç olarak “konu”, “motif” ve “sembol” kavramlarının neye işaret ettiği ortaya konmuş; roman dokusunda nasıl yer aldıkları, hangi işlevleri yerine getirdikleri gösterilmiştir. Söz konusu kavramlar politik, toplumsal ve kültürel kodlar içerdiğinden, dönemin siyasi ve toplumsal olayları ile yazarın biyografisi de, bu kavramların açılanmasında kullanılmıştır.

II. Uwe Timm'in “Sıcak Yaz”ında Konu, Motif ve Sembol

1. Konu (Stoff) *

Şairler ve yazarlar edebiyatın uçsuz bucaksız alanında söylemek istedikleri ile edebi konuyu oluştururlar. Eserin ana fikrini oluşturan konu (Stoff); sanat, felsefe, bilim, toplum, siyaset, teknoloji, kısacası hayatın her alanından olabilir. Yazarın belirlediği bir veya birden fazla “konu” eserdeki duygu ve düşüncenin aktarımı ve yorumu açısından önemlidir. Seçilen “konu” ile aktarılması amaçlanan öyküler yoluyla okuyucuya bu duygu, fikir ve bilgi aktarılır. Elisabeth Frenzel “Stoffe der Weltliteratur” başlıklı eserinde “konuyu” şu şekilde açıklamaktadır:

Almanca bir kavram olan konu (Stoff), Fransızcada ve İngilizcede “theme” olarak adlandırılır. İçerik ile ilgili öğeler, motifi, konuyu ve temayı kapsar. Konuların her zaman farklı bir formda olması; yani farklı dönemlerde ortaya çıkması veya kaybolması, yeni ve karakteristik olmasını sağlar. Konunun bir etkisi vardır ve o dönemin politik ve sosyal yaşamını yansıtır. Konu yapısında karakteri, hareketliliği; kısacası bir gelişimi barındırır. (Frenzel, 1963: VI- IX)

Eberhard Hermes “Grundbegriffe der Literatur von A- Z” kitabında konu tanımını ise şu şekilde yapmaktadır:

* “Stoff” Türkçeye çevrilmesi son derece güç olan bir kavramdır ancak Gürsel Aytaç tarafından Friedrich Dürrenmatt'ın eseri “Meine Stoffe “Konularım” olarak çevrildiğinden bu çalışmada da Stoff'un karşılığı “konu” tercih edilmiştir.

“Epik ve dramatik bir olayın temeline dayanabilen, bir hikâyeden oluşan işlenmemiş malzeme konudur. Bu materyal aslında edebi kaynaklarda ve gazete haberlerinde bulunabilen olaylardır.” (Hermes, 1999:156)

Eberhard Hermes’in bu tanımından yola çıkarak, eserin konusunu oluşturan durumlar günlük hayata ait olabilir çıkarımında bulunabilinirken, Frenzel’in dediği gibi konunun yapısında gelişim de söz konusudur. Son yıllarda en popüler başvuru kitaplarından biri olan “Literatur- und Kulturtheorie”nin yazarı Ansgar Nünning ise konu tanımını motif ile kıyaslayarak açıklamaktadır.

“Almancada konu ve motif arasında fark vardır; motif küçük anlam birimi, konu ise motiflerin birleşimidir. Hatta konu, soyut bir konu olarak estetik bir biçim ve somut bir eserin konusu- ana fikir- ile ilişkili olan kavramlarla, şekil ve içerik ile sınırlıdır. Motifin aksine konu, belli bir örneğe, bir (veya daha fazla) temel oluşturan şekle dayanır ve diğer çalışmalarla bağlantılıdır. Buradan şöyle bir sonuç çıkartılabilir: edebi konular az değişebilen, düzeltilebilen veya kısaltılabilen belirli kişi isimlerine ve olay düzenine bağlıdır.” (Nünning, 1999: 508)

Edebiyatta yetkin olan her metin değişik açılardan incelenebilir. Okur, eserin bir derinliğinin olup olmadığını okudukça anlar. Metin, dil sorunsalı, kuşak çatışması, toplum eleştirisi, gelişim romanı veya dönem açısından “konu” bağlamında incelenebilir. Uwe Timm’in “Sıcak Yaz” eseri de konu bakımından çok yönlü bir romandır. Yazar, genç kahraman Ulrich’in yaşadıklarını ve düşündüklerini bir gelişim romanı çerçevesinde okuyucusuna sunar. Dolayısıyla yazar, bu dönemde gerçekleşen

kuşak çatışmasını anlatırken, bu bilgileri daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi kendisi ve ailesi üzerinden sunar. Bir nevi geçmişî sorgulama yöntemi uygularken, edebi kişiliği bölümünde de vurgulandığı gibi, Uwe Timm eserlerindeki konularını tarihten, kendi yaşamından ve tanıdıkları insanlardan alan bir yazardır. Bu nedenle ilk romanının ana konusunun, kendi yaşantısı ile paralellik göstermesi doğaldır. Yazar edebiyatta “konunun” önemini şu şekilde ifade etmektedir.

“Konu, düzenli estetik bir kategoridir. Ve bu katıksız biçimin tekelinden sıyrılmak ve yine konuların kendi saf eğilimlerine odaklanmaya bağlıdır.” (Timm, 1993: 17)

Yazarın bu ifadesinden “konu” seçiminde her ne kadar kaynakların önemli olduğunu düşünse de özgürlüğü tercih ettiği söylenebilir. Çünkü konuların yazarı belirli bir kalıba sokmasına karşıdır. Daha önce de ifade edildiği gibi eserlerinde de gerçek öykülerden yola çıkarak başka öykülerle konu örgüsünü oluşturan yazar, konularını bulmasında ona yol gösteren unsurların bugünkü yaşanmışlıklar olduğunu ısrarla söylemesi bu yüzdendir. Konularını hayattan, ona bir çağrışımında bulunan nesnelerden seçtiğini “Erzählen und kein Ende” kitabında da bir örnekle anlatır:

“Kahramanlık koleksiyonundaki sirmalar, gösterişli üniformalar, gümüş ve altın sofrta takımları, sigara tabakaları, odun parçaları arasında benim özellikle ilginç bulduğum bir demir parçasıydı. Bir el kadar bile büyük olmayan bu basit demir parçasında iki delik vardı, muhtemelen perçinlenmek için, işlenen bir parça. Bu demir parçası 1901 yılının mart ayında Bremen’de, imparatora fırlatılmıştı. II. Wilhelm’in sağ gözüne isabet etmişti. İnsanlar imparatorun portresinde onun yara izini

fark ediyordu. Fakat bu hadise yeterince bilinmiyordu. Bu iyi bir neden diye düşündüm. Eğer bir imparatora bir hançer ile saldırılmış olsaydı, biri onu öldürseydi, sonra efsanevi alt yapı oluşabilirdi. Bir efsane bundan geliştirilebilirdi.” (Timm, 1993: 118)

Bu örnek yazarın kişiliğinin, bakış açısının ve özellikle de hayal gücünün yorumuna ve özgürlüğüne her zaman katkıda bulunduğunun göstergesidir. Yazarın edebi konuyu belirlerken daha önce kimsenin dikkatini çekmemiş olayları tespit etmeye çalıştığı söylenebilir. Alıntidan da anlaşılacağı üzere, hayal gücünün serbest bırakıldığı, bilgiyle çağrışımların birleştirildiği ve estetize edildiği bir yöntemdir bu. Kısacası yazar tarihsel bir olaydan hareketle hayal dünyasının da gücüyle işlemek istediği konuyu bu açıdan oluşturmaktadır. Kendi yaşamını, sömürgeciliği ve II. Dünya Savaşı sonrasını eserlerinde konu olarak okuyucuya aktarmayı tercih eden Uwe Timm, kendisinin de yukarıda ifade ettiği gibi bu tip öyküleri bir anlamda eski olanla yeniyi harmanlayarak dile getirebileceğine inanır.

Dr. Lehner ile röportajında da yazar, yazı yazmanın anlamını şu şekilde vurgulamaktadır:

“Otoriter bir baba ve aynı şekilde öğretmenim Bay Blumenthal ile sorunlarım vardı. Bu durum benim için gerçekten de hiç kolay değildi. Yazmak benim için problemlerimi çözebildiğim bir yöntemdi: diğer insanların da yaptığı gibi. Günlükler, genellikle insanların bu zamanlarında ortaya çıkmaktadır; günlük aracılığıyla sorunların üstesinden gelinebilir.” (www.br.- online de, 2013) Dolayısıyla Uwe Timm hissettiklerini, gördüklerini yazıya dökerek veya etrafındaki olayları, kişileri

öyküleştirek, yani yazı düzlemine aktararak sorunlarını ve arzularını ifade edebildiğine inanmaktadır.

Genel olarak “Sıcak Yaz”’a bakıldığında gelişim romanı bağlamında ele alınan belli başlı konuların kuşak çatışması, bireylerin geçmişle hesaplaşması ve 68 dönemi gibi Alman Edebiyatına özgü konular olduğu söylenebilir. Bu konular arasında kurulan köprülerin de bir anlamda, yazar Uwe Timm’in kendi yaşamı ve deneyimleri olduğu gözlemlenebilmektedir.

Eserdeki olaylara göre; kuşak çatışmasının yaşanmasının nedeni bireylerin farklı dönemlere ait olmasıdır. Ulrich 68 döneminin bir bireyi iken babası ya da üniversite hocaları savaş dönemine ait bireylerdir. Bu durumda dünya görüşlerinin farklı olması kaçınılmazdır. Bu iki konudan çıkartılan sonuç, yazara bir diğer konu olan bireylerin geçmişle hesaplaşmasını farklı bakış açılarıyla verilebilmesini sağlamakta ve böylece tarihsel gelişim çizgisi içinde metindeki figür eylemlerini belirginleştirmektedir.

1.1. Gelişim Romanı Bağlamında Konu

Otto F. Best’in, edebiyat bilimi için önem taşıyan “Handbuch literarischer Fachbegriffe” kitabında gelişim romanı şöyle tanımlanmaktadır.

“Gelişim romanı; bir roman türü, bir insanın içsel ve dışsal gelişimini, çevresindeki etkilerle sürekli bir hesaplaşma içinde, kişiliğindeki olgunlaşma sürecini anlatır; bütününde

yazarın veya onun zamanının idealini (ideal kişiliği) yansıtır.” (Best, 1998: 132)

Bilindiği gibi, Batı roman sanatında gelişim romanının bir geleneği ve uzun bir geçmişi vardır. Otto F. Best’in gelişim romanı tanımından yola çıkarak; bu türün çekirdeğini bir kişinin belirli bir sürede kimliğinde artı ve eksi gelişimlerinin belli bir zamana yayılarak nasıl oluştuğu açıklanır. Gelişim zamanla ve mekânla iç içe paralel gelişir. Geleneksel gelişim romanında, roman kahramanının yaşamından bir bölüm veya dönem, gerek iç dünyasındaki gerekse dış dünyasındaki sorunlarla ortaya konulur.

D. Çiğdem Ünal’ın “Alman Eğitim Romanında Avangard Dönüşümler” başlıklı doktora çalışmasında vurguladığı gibi;

“Gelişim romanında roman kahramanı, genellikle ele alınan gelişim sürecinin kapsamı ve niteliği ile eğitim romanının kahramanından ayrılır. Eğitim romanı, genellikle kahramanın çocukluk, gençlik ve olgunluk dönemini kapsarken, gelişim romanında kahramanın belirli bir kesitin işlenmesi mümkündür. Bu kesit örneğin, ergenlik döneminin sonuna kadar, bir evliliğin gerçekleşmesine kadar veya belli bir yaştan kahramanın ölümüne kadar olan dönemden oluşabilir. Diğer taraftan ele alınan kesitin nasıl işlendiği de önemli bir ölçüttür. Eğitim romanı, sonunda kişiliğini bulan kahramanın ruhsal gelişimini insancıl bir açıdan göz önüne sererken, gelişim romanında kahramanın yaşamda izlediği yol genel hatlarıyla, iç dünyasının irdelenmesinden çok sosyal ve kültürel açıdan, dış dünyayla olan çatışmaları ve sorunları açısından ele alır.” (Ünal, 2003: 15)

Gürsel Aytaç'ın da ifade ettiği gibi; gerçek anlamda Alman Edebiyatında gelişim romanı Johann Wolfgang von Goethe ile başlar. Edebi hayatında bir gerileme olduğunu düşünen Goethe bu durumu aşmak için 1786 yılında yine bir seyahate çıkar. Edebiyat tarihinde Goethe'nin İtalya Seyahati olarak adı geçen bu yolculuk, Goethe'nin yaratıcılığı ve kendisini yetiştirmesi, geliştirmesi açısından önemlidir. Goethe bu seyahatlerinin sonucunu “*Tabiatı nasıl gözlemlediysem, şimdi de sanatı gözlemliyorum. O kadar uzun zamandır ulaşmaya çabaladığım şeyi elde ediyorum: Yani insanların yaptığı en yüce şey hakkında kusursuz bir kavram kazanıyorum. Ruhum bu yandan da biçimleniyor ve daha engin bir alana bakıyor*” diye açıklar. (Aytaç, 2005: 159)

Günümüz gelişim romanlarında ise modern hayata bağı çok fazla faktör yer alabilir. Örneğin; Goethe'nin İtalya'ya seyahati onun farklı ülkeleri, kültürleri tanımasına, anlamasına olanak verir ve bu durum onun eserlerine de yansır. Günümüzde ise küçülen dünyada söz konusu gelişim aynı toplum içerisinde bile gerçekleşebilmektedir. Bu yüzden ağdaş gelişim romanlarında toplumsal gelişimin yanı sıra aynı toplumda farklı insanların birlikte yaşamalarının getirdiği verileri de görebilmekteyiz. Dolayısıyla değişimin ve farklılıkların metinlerde yer alması kaçınılmazdır.

Uwe Timm'in, gerek “Sıcak Yaz”, “Rot”, “Der Freund und der Fremde” gerekse “Halbschatten” eserlerindeki konuların biçimlendirilmesinde, gelişim romanı şemasını izleyen bir yazar olduğu görülebilir; yani metinlerini yapılandırırken sık sık başvurduğu, gelişim romanlarında görülen estetik bir yapı olduğu

söylenebilir. Figürlerini doğrudan veya geri dönüşlerle nasıl bir süreçten geçtiği adım adım metinde açıklanır. Dolayısıyla gelişim romanının genel tanımına baktığımızda, bu çalışmada irdelenen “SY”nin bu türün tipik özelliklerini taşıdığı söylenebilir.

“Sıcak Yaz”ın gelişim romanı kurgusu çerçevesinde ana izleğini 68 dönemi oluşturur. Alman yazınında köklü bir geçmişi olan gelişim romanının birçok özelliğini taşıyan “Sıcak Yaz”, 68 kuşağını, okuyucusuna başkahramanı “Ulrich” aracılığıyla aktarır; kahramanın gelişimi, deneyimleri ve anıları gerek kahramanın iç dünyasındaki gerekse toplumdaki değişim ve sorunlarla birlikte metinde çeşitli yaşantılar bağlamında dile getirilir.

Üç bölümden oluşan “Sıcak Yaz” eserinde Ulrich’in gelişiminin hangi aşamalarda gerçekleştiği açıklanır. Yazar her üç bölümde karakterin olgunlaşmasını çevresinde olup bitenlerle bağdaştırarak anlatır. Romanın odak noktasını 70’li yılların sosyal ve toplumsal olayları oluştururken, yaşanılanlar, başkarakter Ulrich’in yaşantıları yoluyla verilir; genç adamın olgunlaşma süreci, kimlik sorunu ve başkaldırısı romanın ana izleklerindendir. Ulrich bir yenilmişlikle başlar, ancak Münih’ten Hamburg’a gitmesiyle okuyucuya artık temsilcisi olduğu bir düşüncenin, belli bir amacın gerçekleştirilmesi doğrultusunda harekete geçtiğinin ilk sinyali verilir. Çevresindeki kişi ve olayların etkisiyle gelişmesi gittikçe daha da hızlanır.

Bir sokak tartışması esnasında tanıştığı Wolfgang’ın anlattıkları Ulrich için aslında bir başlangıçtır. Beraber bir bara giderler ve Wolfgang’ın sohbeti, Ulrich’e farklı gelir. Örneğin Wolfgang, Ulrich’e Albert’in garip öyküsünü nakleder:

“Albert Komünist Parti üyesiydi. Albert yoldaşların sandık odasında çoğalttığı bildirileri, dedi Wolfgang, hobi bahçesinde tavşan kafesinde saklıyordu. Sene otuz sekiz falan, Hitler karşıtı bildiriler. Bir cumartesi gecesi Albert kimseye görünmeden tavşan kafesine gitmiş, erkek tavşanı dikkatle kenara itmiş, kafesin arka duvarındaki karton parçasını çıkarıp bildirileri almış. Niyeti, Giesing’e gidip bildirileri apartman kapılarının altından atmakmış. Aniden bahçe çitinde komşusunu görmüş. Adam blok gözcüsü ve yüzde yüz Nazi, Albert’e sadece, hayrola, demiş.” (Timm, 2005: 26-27)

Albert komşusunun durumunu fark ettiğini düşünerek bildirilerin atık kâğıt olduğunu söylemiş ve hepsini bahçede yakmıştır. Tam kâğıtlardan kurtulduğunu düşünürken ertesi gün bahçede kömürleşmiş kâğıt parçalarının olduğunu görür.

“O zaman Albert dışarı fırlar, çitlerin, çalıların falan üzerinden tırmanır ve her gördüğüne şunları söyler: Günaydınlar, bugün hava pek güzel, dün kâğıt yakmıştım, rüzgârda etrafa savrulmuş, bahçelerin güzelliğini bozmuş, eh, ben de hepsini topluyorum işte. Herkes ona hak vermiş, özellikle de blok gözcüsü komşusu, çünkü adam sürekli şöyle dermiş: Her şeyin başı düzen.” (Timm, 2005: 27)

Hayatı boyunca babasından 2. Dünya Savaşı hikâyelerini dinlemek zorunda kalan Ulrich, Albert’in hikâyesini ilginç bulur. Çünkü babası gibi savaşı yaşamış birinin, farklı bir duruş sergilemesi Ulrich’i etkiler ve daha sonrasında barda tanıştığı Gaby’e de bu hikâyeden bahseder. Ulrich’in çevresinden dinlediği, gördüğü veya yaşadıkları onun için hep bir sınama olmuştur. Gelişim romanı bağlamında

düşündüğümüzde söz konusu bu sınavları karakter için geçmesi gereken birer engel niteliği taşır.

Hayatında bir değişiklik yapması gerektiği hissi, sol görüşün önemli bir dergisi olan “Der Spiegel”de Vietnam ile ilgili okuduğu yazı ve radyodan dinlediği haber ile yavaş yavaş su yüzüne çıkar.

“Yerlere dağılmış dergi ve gazetelere baktı. Birdenbire dağınıklıktan rahatsız oldu. Tekrar ayağa kalktı ve yerdeki gazeteler arasında atılacakları toplamaya koyuldu. Spiegel’in sayılarını yayın tarihine göre sıraladı. Bazı dergileri karıştırdı ve Vietnam üzerine bir yazıyı okumaya başladı. Amerikalılar uçaktan ormana kimyasal madde püskürtmüşlerdi. Ağaçların yapraklarını döken bir madde.”(Timm, 2005: 43)

Bu haber, Ulrich’e babasının anlattığı Rus savaş esirlerinin beyin yeme hikâyesini hatırlattığı gibi, okudukları ve tartıştıkları konuların hakkında biraz daha ayrıntılı düşünmesini sağlar. Vietnam haberini okumasının ardından radyodan dinledikleri de onun dünyada neler olup bittiği hakkında yavaş yavaş bilincinin açılmasına yol açacaktır. Bu durumdan Ulrich’in bir merakının veya tepkisinin hem babasından hem de çevresinden dolayı oluşmaya başladığı çıkarımında bulunabilir. Aynı zamanda aşağıdaki alıntından da görülebileceği gibi öğrencilerin politikayı ciddiye aldıkları da bu bilgiye eklenebilir.

“Bavyera Radyosu haberleri sunar. Berlin: Şah’ın ziyareti nedeniyle yapılan protesto gösterisinde Berlin Operası önünde göstericiler ile polis arasında şiddetli çatışmalar

yaşandı. Çatışmada bir üniversite öğrencisi öldü, çok sayıda gösterici ve polis yaralandı. Belediye Başkanı Albert açıklamalarda bulundu.” (Timm, 2005: 50)

Ulrich’in buraya kadar anlatılanlardan ortaya çıkan gelişimine bakılırsa, yazarın başlangıçta pek bir şeyin farkında olmayan genç bir adamın portresini çizdiği görülebilir. Safça, sırf eğlenmek gezmek için doludizgin yaşarken, tanıştığı kendisinden daha çok şey yaşayıp görmüş “yeni arkadaşları” sayesinde ve ister istemez gençlik çevrelerinde ortaya çıkan sosyal- politik rüzgârlar bir süre sonra neyi yaşadığını düşündürecek kadar onu etkisi altına alır.

Eserin başında, Ulrich’in en önemli ve belki de kız arkadaşları dışında tek sıkıntısı seminer çalışmasıdır. Ancak etrafında yaşanmakta olanları fark etmesiyle, seminer ödevinin kendisini hiç de ilgilendirmediğinden olsa gerek çalışma giderek anlamsızlaşır. Çalışmak istemediği bir konunun ne yarar sağlayacağını düşünüp, konuyu sorgulamaya başlar. Çalışacağı yerde örneğin “Bahmand Nirumand’ın “Hür Dünyanın Diktatörlüğü”^{*} kitabını bir günde okur. Kitabı okuduktan sonra ülkesinin ve gelişmekte olan ülkelerin durumunu daha iyi anlamaya başlar. Kitabı okuduktan sonra aşağıdaki yorumu bu açıdan önemlidir.

“Tamam, tamam, dedi Ulrich... Dehşet verici. Bizim durumumuzun bu kadar iyi olmasının nedeni, az gelişmiş ülkelerin durumunun berbat olması. Örneğin İran, diye haykırdı Ulrich ve elinde sarı cep kitabı, ayağa kalktı, petrolleri var ama parayı Amerika ve İngilterede’deki

^{*} İranlı ve Alman bir yazar ve gazeteci olan Bahmand Nirumand’ın bu kitabı 1968 öğrenci hareketlerinde ses getirmiştir.

*petrol şirketleri cebe atıyor. İran’da ancak üst sınıftan bir-
iki kişi zengin oluyor.” (Timm, 2005: 53)*

Ulrich’in düşüncelerindeki değişimleri ve olayları fark etmesi, onun olaylarda yavaş yavaş aktifleşmesine de neden olacaktır. 68 döneminin öncülerinden biri olan Benno Ohnesorg’un öldürülmesi karşısında düzenlenen gösteriye bu yüzden o da katılır ki daha önceden de bu araştırmanın başında belirtildiği gibi gerçek hayatta da arkadaşı Benno Ohnesorg’un ölümü yazarı derinden etkilemiştir. Bu eylem, Ulrich’in katıldığı ilk gösteridir.

*“Benno Ohnesorg’un öldürüldüğü günden beri içinde
duyduğu şu huzursuzluk, günden güne artan huzursuzluk
vardı bir de. Bu huzursuzluğu diğerlerinde de hissediyordu,
burada, bu sıcak meydanda. Huzursuzluk ancak göstericiler
bir kortej oluşturunca yatıştı.” (Timm, 2005: 55)*

Ulrich ortamdaki heyecandan da olsa gerek kendini daha rahat ifade edebildiğini hisseder. Bu gösteriye katıldıktan sonra bitirmesi gereken seminer çalışması onun için iyice önemini yitirir. Olaylara dahil olmak istemesi sadece yazması gereken çalışmadan kaçmak için bir bahane değil, hayatın içine girmek ve etkin olma isteğinden de kaynaklanmaktadır.

Gelişim romanı, kahramanın kendisiyle olan sorunlarının yanı sıra sosyal ve kültürel açıdan yaşadığı sorunların da dile getirildiği bir platformdur aslında. Ulrich’in iç dünyasında yaşadığı problemler; seminer ödevini bir türlü bitirememesi, kız arkadaşı Ingeborg ile sıkıntılı ilişkisi, ailesi ile anlaşmazlıkları anlatılırken, Uwe

Timm aynı zamanda dönemin öğrenci hareketlerini de gerçek olaylara dayandırıp aktarmakla, ana öykünün gerçekçi bir sunumla okuyucuya verilmesini sağlar.

Metinde Ulrich'in gelişim sürecinin eylemlere katıldıktan sonra giderek hızlandığı görülür. Örneğin Ulrich fark etmese de, kanalizasyon kazma işinde çalışması bile gerçek hayatta birisinin sorumluluğunu üstlenme açısından önemlidir, çünkü onun olgunlaşmasına katkı sağlar. Buradan kazandığı para ile hamile kalan kız arkadaşı “Ingeborg” ile jinekologa gider. Bu olay, gerçek yaşamın getirdiği sorumlulukların yerine getirilmesi anlamına gelmektedir; hiçbir şeyin aslında kolay olmadığını farkına varmasına neden olmuştur.

Romanın ikinci bölümünde Ulrich'in kendine güveninin daha da arttığını görürüz. Çünkü eğitimine Hamburg'da devam etmeye karar vermiş, arkadaş çevresini değiştirmiş ve edindiği bu yeni çevreyle düşüncelerini eylemlere dönüştürmeye başlamıştır. Bu adımlar roman kahramanın hayata daha da gerçekçi yaklaşmaya başladığının işaretleridir aslında; Ulrich Krause artık iki ayağı üzerinde durmaya karar vermiş aktif bir insandır.

Bu değişim sadece görüntüsüne değil, diline ve düşüncelerine de yansır; yeni kavramlar öğrenir, en önemlisi de kendi başına kararlar alır, sanki başkaldırıyı öğrenmektedir. Kendi kendini eleştirip hal ve hareketlerine dikkat etmesi gerektiğini fark eder; adeta eski rollerinden sıyrılmayı aklına koymuş gibidir.

“Tamam, odayı kiralıyorum. Bayan Zollgreve onu kapıya kadar geçirdi. Ulrich vedalaşırken hafifçe eğilmişti. Yassı taşlarla kaplı yoldan bahçe kapısına yürümüş ve eğildiği için kendine kızmıştı. Bundan sonra kadınların önünde de eğilmemeye dikkat etmeye karar verdi.” (Timm, 2005: 115)

Birinci bölümde cinselliğini doya doya sorumsuzca yaşamaya çalışan, bir Ulrich varken, ikinci bölümde ise bu zaafına engel olması gerektiğini düşünen bir figüre dönüşür. Burada diğer bir noktada da alıntıda geçen “kadınların önünde de” ifadesidir. Ulrich artık hayatında dik durmak istemektedir, geleneklere, başkasının baskısına veya egemenliğine isyan etmeyi kafasına koymuştur. Bu kararı almasında karşı cinsle yaşadığı deneyimlerin yanı sıra eğitim hayatında ve ailesiyle yaşadığı sıkıntılar da önemli rol oynar. Örneğin kardeşi Manfred’in kendisinden önce işe başlaması ve babasının beklentilerini yerine getirememesi, Ulrich’i en çok bunaltan konulardandır.

“Ulrich annesinin mektubunu düşündü. O zaman Manfred de mesleki eğitimini bitirmiş, para kazanıyor olacak. Bu sözler kendisineydi. Bir imaydı tabii. Manfred’in ardına gizlenmişti ki, fark etmemesi mümkün değildi. Gelecek sene üniversiteyi artık kesin olarak bitireceğini varsayıyorlardı. Mağazada işler kötü, diye yazmıştı annesi.” (Timm, 2005: 222)

İkinci bölümde Ulrich’in gerek görüntüsündeki, gerekse düşünce dünyasındaki değişikliklerin daha da hızlandığını ifade etmiştik. Buna en iyi örnek arkadaşlarıyla hem üniversitede hem de sokakta eylemlere katılmasıdır. Çünkü bu eylemlerle kendine güveni artmış, “ben” diyen bir gence dönüşmüştür.

Ancak diğerk taraftan Ulrich birinci bölümde olduğı gibi, hala hissettiğı güvensizlikten olsa gerek kendini daha fazla eleştirmeye başlar. Kendinde gördüğü hataları düzeltmek istemektedir:

“Ulrich yalan söylediğı için kendine kızdı. İstediği şeyi yapmak için ne çok yalan söylemek zorunda kaldiği dikkatini çekmiştii birden.” (Timm, 2005: 127)

Metindeki eylemlere bakıldığında, ana kahraman sadece sosyal alandaki davranışlarını değıştirmeye karar vermemiştir. Ulrich’in politik olarak bilinçlenmesi de aynı zamana denk düşer. Örneğın romanda önemli bir motif olarak kullanılan “Wissmann heykeli”, Alman sömürgeciliğini ve burjuvaziyi temsil eden bir anıttır. Bu heykel daha öncesinde yine bir öğrenci eyleminde kaidesinden devrilmiş ve tekrar yerine dikilmiştir. Conny, bu heykelin tekrar yıkılacağından bahseder. Ulrich heykelin nasıl yıkılacağı konusunda düşünür ve heyecanlanır, hatta polisin gelme ihtimali onu biraz endişelendirir, ama tüm korku ve endişesine rağmen heykelin yıkılmasına yardım eder. Hatta bu eylem sırasında bizzat heykeli yıkmaya çalışanlara katılır.

Metnin içinde daha sonradan ayrıntılı olarak incelenecek motiflerin, ana kahraman ile ilişkisine bakıldığında, ilk cinsellikle tadılan özgürlüğün ardından, eylemlerle gelen özgürlüğün tadının yavaş yavaş politik anlamda da bir bilinçlenmeyi beraberinde getirdiği gözlemlenebilir.

“Kaldıraç noktası uygun değil, dedi Ulrich ve kaideye çıktı. Birdenbire Wissmann’ın yanında duruyordu. Herkes başını kaldırıp ona baktı. Ulrich düğümü çözdü, ilmiği yükseltip Wissmann’ın boynuna geçirdi. Metal soğuktu. Ulrich aşağıya atladı, diğerleriyle birlikte halata asıldı, herkes, haydi hoop, diye bağırdı. Wissmann yerinden oynadı.”
(Timm, 2005: 131)

Ulrich’in bu bölümde katıldığı diğer bir olay ise, 68 kuşağının idollerinden biri olan “Rudi Dutschke” suikastına karşı düzenlenen eylemdir. Suikastı öğrenen Ulrich hızla arkadaşlarının yanına gider. Gruptakiler, “Springer”^{*} Binası’na karşı bir eylem yapılmasına karar vermiştir. Barikatın arka tarafındaki göstericiler polise tüm güçleriyle karşı koyarlar. İlk zamanlar polisten yani kurallardan, kanunlardan çekinen Ulrich, kendini şimdi daha kuvvetli hissetmektedir. Tabii kendini güçlü hissetmesinde bu eylemden önce Conny ve Bully ile polis arabasını yakma olayına katılmasının da payı vardır. Bu eylem, Ulrich için basit bir araba yakmadan ziyade kendisiyle bir hesaplaşma anlamına gelmektedir. Çünkü bu esnada Ulrich, Ingeborg ile yaşadığı kürtaj olayı karşısındaki korkaklığını, babası ve toplama kampına götürülen Albert’i düşünmüş ve davranışlarını gözden geçirmiştir. Aslında yaşadığı bu gelgitler sayesinde Ulrich kararlı olmayı öğrenmeye çalışmaktadır; yazarın okuyucusuna göstermeye çalıştığı budur.

“Ne kafa karışıklığı, diye düşündü Ulrich ve konsantre olmaya çalıştı. Elinde olmadan güldü... Nihayet bir şey yapmak. Kararlı olmak.” (Timm, 2005: 171)

^{*} Springer, dönemin önemli ve en çok eleştirilen bir yayın kartellerinden biridir, ve özellikle bu dönemde liberal ekonominin simgesi haline gelmiştir.

Ulrich başladığı bu iç hesaplaşma ve katıldığı eylemler nedeniyle kendini daha çok sorgulamaya başlar. Yazar, geriye dönüş tekniği ve iç monologlarla bu değişimi okuyucuya görselleştirir. Dolayısıyla okuyucu Ulrich'in yaptıklarının sorumluluğunu üstlendiği çıkarımında bulunabilir.

Romanın üçüncü bölümünde kahramanın politik, sosyal ve duygusal gelişimini tamamladığını söyleyebiliriz. Ulrich artık kendi yolunu belirlemek istemektedir. Bunun için “Chiron ve Kör Şarkıcı Şiirlerinin Farklı Versiyonlarıyla İlgili Metin Karşılaştırması” başlıklı seminer ödevini yarıda bırakarak, “İşçi Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış” konulu seminer ödevini hazırlamaya başlar. Zamanının çoğunu bu çalışmasına ayırır. Metindeki bu ödev değişikliği zihniyet değişikliğinin bir göstergesi olarak alımlanabilir. Ulrich'in sadece düşüncede değil, aynı zamanda uygulamada da ciddi olduğu yorumu yapılabilir. Çalışırken insanın hayatta da çalışmasının ne kadar gerekli olduğunun bilincine varmıştır. Fabrikada çalışmasıyla bu düşüncesi onun için daha da önem kazanır, yani artık ideolojisini bulmuştur.

“Çalışmak, diye düşündü Ulrich, nihayet gerçekten çalışmak. Elleriyle çalışmak.” (Timm, 2005: 216)

Özetlemek gerekirse eserin birinci bölümünde Ulrich, okula gitmek yerine sürekli ya göl kenarına ya da bara gidiyor, ailesini, kız arkadaşını, okulunu tamamen ihmal ediyordu. İkinci bölümde ise Ulrich'de değişim süreci başlamış ve hayatında önemli değişimler olmuştur. Üçüncü bölümde ise tam tersine, düşünceleri daha tutarlı ve artık bir amacı olan Ulrich portresi vardır. Artık kendi yolunu belirlemiştir

ve dünyaya daha açık, sorumluluklarını yerine getirmeye hazırdır. Aşağıda verilen alıntı bunu ispatlar niteliktedir:

“Yeni bir şey olmalı, anlıyor musun, insanın kendini parantez içine almadığı bir şey. Yeni deneyimler. Yeni algılar. Ve de tutarlılıkla.” (Timm, 2005: 213)

Başlangıçta öğretmenliği düşünmeyen Ulrich, eserin son bölümünde öğretmenlik için Münih’e gider. Bu şekilde daha aktif olacağına inanmaktadır. Yazar Ulrich’in bu konuda tamamen bir değişim yaşadığını, kahramanına bir iç monolog yaptırarak aktarır:

“Roland bana, öğretmen olsana, dediğinde, benim için bir şekilde net olan ama kelimelere dökemediğim bir şeyi ifade etmiş oldu. Eskiden bana her şey sanki donmuş gibi, değiştirilemez bir biçimde kesinleşmiş gibi gelirdi. Devrimci stratejin bu mu şimdi, diye sormuştu Petersen: Herkes ilkokula. Tabii ki hayır. Herkes kendi yerine. Ve de örgütlü bir biçimde. Tek başına mücadele ettiğinde seni yok ediyorlar.” (Timm, 2005: 283)

Roman kahramanının gelişim ve olgunlaşma sürecini de içine alan ve yaşamından belli bir kesitin işlenerek verildiği bu yaşanmışlıkların sonunda Ulrich kendi kimliğini bulur. Eserin başkahramanı Ulrich’in hayatındaki değişimlerin okuyucuya nasıl ve hangi araçlarla aktarıldığına bakıldığında, inceleme konusu olan metnin bir gelişim romanı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Artık kim olduğunu, nasıl bir insan olduğunu bilen Ulrich’in gelecekle ilgili belli bir vizyonu, üstlendiği belli

bir rol, gitmek istediği kendine göre bir yol ve belli bir amacı vardır; kendini belli bir grubun üyesi olarak gören kahraman, toplumsal ilişkileri güçlendiği için sosyal hayatta yerini almıştır.

1.2. Kuşak Çatışması

Her nesil gerçeği ve kendi gerçekliğini farklı yaşar. Aynı dönemde yaşamış, dönemin toplumsal ve siyasal olaylarını solumuş insan topluluğuna kuşak denir. Kuşak çatışması ise farklı yaşamışlıklar nedeniyle, nesiller arasındaki toplumsal ve siyasal uyumsuzluktur. Kuşak çatışmasında genelde artık klişeleşmiş bir tutum da bir neslin diğerini eleştirmesi ve suçlamasıdır. (Assmann, 2007)

“Genelde kim oldukları sorusunun cevabını bulmak ve sosyal hayattaki yerlerini sağlamlaştırmak/ saptamak için ‘geçmişî unutma ve bastırma eğilimi’ gösteren baba figürüne karşı duygusal bir patlama şeklinde ortaya çıkan bu tepkiler, var olan geleneksel değerleri reddetme ve başkaldırış biçiminde kendini gösterir. Böyle olunca hem ahlaki hem de maddi olarak daha güvenli bir konumda olmanın verdiği rahatlıkla özellikle babaların kuşağını ‘suçlama’ ön plandadır.”
(Onaran, 2011: 269)

Gençler ailelerini tutucu veya anlayışsız olarak, aileler de gençleri sorumsuz olarak adlandırır. Genellikle kuşak çatışmasının edebiyata yansması döneme göre babaya, otoriteye veya sisteme karşı eleştiri şeklinde olabilir.

“Edebiyat biliminde genel olarak İkinci Dünya Savaşı sonrasını ve soykırımını anlatının odak noktasına yerleştiren bu metinler genç kuşakların gözünden aile geçmişini anlattıkları için aile romanları olarak da adlandırılırlar. Bazı kuramcılara göre ise büyük tarihin, aile geçmişi formatında birkaç kuşak geriye giderek ele alınması nedeniyle bu eserler bir anlamda kuşakların romanları olarak da sınıflandırılabilir.” (Assmann, 2006: 26; aktaran Onaran 2011, 268)

Bundan hareketle gençler ve aileleri arasında yaşanan anlaşmazlığın nedenleri arasında; dünya görüşü farklılığı, değer yargılar, meslek ve eş seçimi, eğitim farkı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda gençlerin bir otoriteye veya kurala bağlı olarak yaşamak istememesi ve kendini olduğu gibi kabul ettirme çabası da kuşak çatışmasında her zaman belirleyicidir.

Aleida Assmann “Geschichte im Gedächtnis” başlıklı eserinde kuşak kavramını ve 1945 kuşağı ile 68lileri ayıran farkları şu şekilde anlatmaktadır: Herkesin doğum tarihi, dönem içerisindeki kendi imkânlarını, imkânsızlıklarını, şanslarını, tehlikesini ve meydan okumasını belirlemektedir. Dolayısıyla kuşak kavramı geçmişin önemli bir anahtarıdır. Burada tarihteki sorunlar önemli değildir, aksine biyografilerdeki tarih önemlidir. Buna bağlantılı olarak da kültürel kuşak araştırmaları; tarih kim tarafından yaşanmış; nasıl hatırlanıyor, nasıl unutuluyor ve nasıl yeniden hatırlanıyor? gibi sorular üzerine çalışmalar yapmaktadır. Kuşaklar sadece doğum tarihinden ibaret değildir, aynı zamanda benzer deneyimler ve meydan okuma, iletişim ve tartışma, geçmişe yönelik kimlik olgusu gibi özellikleri de barındırır. Örneğin 45liler olmadan 68liler anlaşılamazdı; birbirine zıt iki kuşağın

farkının altında bu özellikler yatmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın politik kuşağı 68'e karşı iken, 45liler ve 68liler birbirlerine gizli bir şekilde itme ve çekme gücü ile bağlıydılar. 68lileri 45lilerden ayıran üç önemli unsur; politikleşme, gençlik ve tarihsel dönüşümdü. (Assmann, 2007)

“Sıcak Yaz” adlı eserde de bir yandan 68 kuşağının panoramik bir görüntüsü verilirken bir yandan da Ulrich'in gözünden ailesi ve hocalarıyla yaşadığı kuşak çatışması anlatılmaktadır. Bu bağlamda “Sıcak Yaz” eseri aile veya kuşak romanı olarak da adlandırılabilir. Çünkü eserde belli bir kuşağın üyesi ile diğer kuşaklara ait olan bireylerin farklı zaman dilimlerine ait olmaları nedeniyle doğan sorunlar dile getirilmektedir. Bu kuşak farkı baba ile Ulrich arasında geçen diyaloglarda özellikle kendini göstermektedir.

“Bir arkadaşa gitmem lazım. Yine mi, dedi Ulrich'in babası, sonra aniden, bu başıbozukluk da neyin nesi, diye sordu, hem de üniversitede. Orada okuyorlar mı, yoksa etrafa mı saldırıyorlar? Kimse etrafa saldırmıyor, polisler hariç, dedi Ulrich, sonra ekledi: Okuyorlar mı da ne demek? Hoppala, dedi Ulrich'in babası ve çatalını tabağa gürültüyle bıraktı, sormak yasak mı, ne de olsa para bizim cebimizden çıkıyor.” (Timm:2005: 95)

Ulrich 68 kuşağına ait yetişkin bir bireydir. Ailesinden doğal olarak farklı bir düşünce ve yaşam tarzını benimsemektedir. Ailesi, özellikle de babası onun düşüncelerini benimsemediği için aralarında sürekli bir gerginlik yaşanmaktadır. Ulrich'in babasının da Uwe Timm'in babası gibi dükkânı olan küçük bir esnaftır ve tıpkı Uwe Timm'in “Kardeşimin Gölgesinde” kitabında babasından bahsettiği gibi

işleri pek de iyi gitmemektedir. Aile sadece Ulrich'in okulunun bir an önce bitmesiyle ilgilenmektedir, çünkü Ulrich'in üniversite diploması alması demek, ailede maddi sıkıntının devam edeceği, beslenecek bir boğazın daha olması anlamına gelmektedir. Bu arada Ulrich'in iç dünyasında yaşadığı sorunlar ailesini hiç ilgilendirmemektedir. Ulrich, bir bireyden çok bir oğul olarak kabul görmekte ve eskilerin deyimiyle “otoriteye” saygısı olmayan bir genç olarak algılanmaktadır.

“Ulrich babasından bir mektup almıştı. İşler kötü gidiyordu, özellikle de şimdi, tatilin başladığı yaz zamanı. Ödenmesi gereken senetlerden, konut kredisi ödemelerinin hala devam ettiğinden yakınmıştı. Mektubunun sonunda bir cümlemin altını çizmişti. Önümüzdeki ilkbahar bitirme sınavına girmeni bekleyebilir miyiz?” (Timm, 2005: 40)

Ailesi her mektupta Ulrich'in eğitimini tamamlayabilmesi için yazıp teslim etmesi gereken seminer ödevini soruyordur ve bu durum Ulrich'i daha da bunaltıyordur. Öyle ki ailesinin ona karşı ekonomik nedenleri öne sürerek baskı yapması, (aile reisi) babası ile ilişkisini kopma noktasına getirmiştir. Romanda “Hitler Almanya”sında büyüyen ve olgunlaşan, o dönemin eğitimini içselleştirmiş bir figür olan, “Bay Krause” toplumsal bir hareket halini alan 68 eylemlerini ve oğlundaki yansımaları anlayamamaktadır, anlayamamanın da ötesinde değerlendirememektedir. Belli bir düzen ve otorite anlayışı ile yetişen baba, genç kuşağın özellikle toplumsal ve politik alandaki değişim isteklerine, geçmişi hınçla anmalarına anlam verememektedir. Metindeki baba figürü bu nedenle oğlunun isyanını sadece geleneksel baba otoritesine karşı bir başkaldırı olarak algılar. Başka bir deyişle Ulrich'i daha büyük bir toplumsal hareketin bir parçası olarak idrak

edememektedir. Başka bir deyişle yazar baba figürünü metinde kuşak olarak Ulrich'in temsil ettiği 68 kuşağının karşıt bir figürü olarak yerleştirmiştir.

Babası ile farklı politik düşünce yapısına sahip olması da aralarındaki bir diğer sorundur. Babası 1931 yılında Süvari Birliği'nde görev yapmış ve Rus cephesinde yani o ünlü “Doğu Cephesinde” silah tutmuştur ve o dönemde gençlik tarafından “eski bir Nazi” olarak algılanmaktadır, kısaca savaşın tüm suçunu taşıyan ve bu mirası oğullarına bırakan bir kuşak algısı söz konusudur. Ulrich'in, babasının sohbetlerinde onun savaş anılarını duymaya tahammül edememesi sadece dinleye dinleye bir anlamda etkisini kaybeden öykülerin ısıtılıp önüne getirilmesinden değil, bu yükü sırtlarına bindiren sorunlu bir kuşağa duyulan hınç yüzünden de olduğu söylenebilir. Bu nedenle babası geçmişten özlemle söz ederken, Ulrich babasının anılarını anlamlandıramamaktadır. Noel gecesini babasıyla yaşadığı tartışma metinde buna önemli bir örnektir. Noel yemeğinde babası eskiden Noel'in ne güzel kutlandığını ifade eder. Babasının bu düşüncesine katlanamayan Ulrich bağırarak; “(...) o zaman Vietnam'a gitmesini, savaş Noel'ini orada kutlayabileceğini,” (Timm, 2005: 150) söyler. Babası ile yaşadığı bu tartışmadan, iki kuşak arasındaki hem sosyal hem tarihsel bakışın getirdiği değer farklılığının olduğu çıkartılabilir.

Moda denilen fenomene bakıldığında, her dönemin kendine özgü bir modası vardır denebilir. Bilindiği gibi bu dönemin modası olan; “mini etekler, kot pantolon, uzun saçlar, kadınların pantolon- ceket takımları” ön plandaydı. (Kurlansky, 2004) Metinde, 68 döneminin uzun saç ve kot pantolon modasına Ulrich'in de ayak uydurduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu durum babası tarafından eleştirilir. Oğlu ile

uzun süredir görüşmemesine rağmen, ona söylediği ilk cümle “*berbere gitmelisin*” (Timm, 2005: 90) olur. Burada, oğlunun hem düşüncelerinin hem de görünüşünün baba tarafından tolere edilmediği gösterilmektedir. Babasının onu Hamburg’da ziyaret ettiği zaman aralarında geçen konuşma ilişkilerinin hiç de iyi olmadığını başka bir göstergesidir. Babası Ulrich’e, hala üniversitede okuyor musun, diye sorduğunda, Ulrich’in bu soruyu sormasının nedenini soruyla yanıtlar. “*Bu ne biçim bir soru, bunu da nereden çıkardın? Saçlarım uzun diye mi, ha?*” (Timm, 2005: 232)

Ulrich sadece ailesi ile değil ev sahibiyle de bu çatışmayı yaşamaktadır. Eserin özeti bölümünde de değinildiği gibi izinsiz bayan ziyaretçilerden dolayı ev sahibi Ulrich’i evden çıkartmıştı. 68 gençliğinin karşı cinsle olan ilişkisi, rahat yaşam tarzı bir önceki kuşağın ahlaki normlarına ters düşmekte, açıkça “ahlaksızlık” olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla yaşanan uyumsuzluk sadece toplumsal rollerde değil, etik düzlemde de kendisini göstermektedir. Eserin birinci bölümünde Ulrich’in kanal kazma işinde beraber çalıştığı Gert’in bir kiracı ile ilgili anlattıkları buna örnek olabilir.

“Bu konuda duyduğum en acayip hikâye Schramm’ın ki, dedi Gert. Schelling Sokağı’nda kiracının kiracısı olarak oturuyordu, eve kadın getirmesi yasaktı tabii. Geceleri iyi uyuyamayan ve yatak odası daire kapısının hemen yanında olan ev sahibesi yetmişin çok üstünde olsa da maalesef ağır işitmiyordu. Yani hassas nokta dairenin girişi idi, çünkü ev sahibesinin yatak odası ile Schramm’ın odası arasında uzun bir koridor vardı. Schramm odasında istediği gibi geliştirebilirdi kendini. Yani tek yapması gereken, kadınları çaktırmadan odaya atmaktı. Bu nedenle eve geldiğinde

kadınları sırtına alıp koridordan odasına taşıyordu. Böylece moruk sadece bir çift adım sesi duyuyordu. Her şey yolunda gidiyordu ki, bir gün Schramm bir yerlerde tavladığı bir kızı sırtına almış koridoru geçerken ev sahibesi odasından çıktı, iyi akşamlar Bay Schramm, dedi, yarın buradan taşınmanızı istiyorum.” (Timm, 2005: 70)

Eserdeki kuşak çatışmasının bir diğer göstergesi ise hocalar ile 68 dönemi gençliği arasında yaşananlardır. Bu çatışma metinde özellikle üniversite düzleminde yaşanan diyaloglar ve eylemlerle gösterilmektedir. Üniversitedeki otoriter yapı; henüz yeniliğe ayak uyduramayan, savaş öncesi düzenle yönetilen, hatta bilimsel açıdan da hala eski normlara bağlı bir sistemdir ve öğrencileri ayaklandıran sebeplerin en önemlilerindendir. Kendisinin seçtiği bir araştırma ödevi yapmak isterken, hocası tarafından istemediği, ilgi duymadığı bir ödevin verilmesi, onun için bir işkenceye dönüşür. Çünkü Hölderlin onun deneyimleyemediği aşk, sevgi ve ölüm gibi konuları anlatmaktadır. Sırf öğrenci olduğu için ya da genç olduğu için seçim şansının tanınmaması ve ödevi konusunda hocası ile iletişim kuramaması da bu çatışmanın sonucu olarak metinde yer alır. İsteddiği ödevi seçmek için ilk önce parmağı kendisinin kaldırdığını söyleyen Ulrich’e hocası, “*beğenmiyorsanız, gidebilirsiniz*” (Timm,2005: 28) diye sert bir şekilde yanıt verir. Hocasıyla yaşadığı iletişim kopukluğu ve otoriteye başkaldırması onun okulu ile arasına daha da mesafe koymasına neden olacaktır. Tıpkı babada görülen davranış kalıpları, metinde üniversitedeki profesörlerde de görülmektedir. Dolayısıyla eğitim de otoriter bir yapı üzerinden verilmektedir. Eserin ikinci bölümünde Prof. Renke’nin dersini sabote eden öğrencilerden Conny’nin mevcut eğitim sistemini eleştiren konuşması da bu sıkıntıya işaret eder:

“Öncelikle de, demokratik denetimin tam da iktidar sınıflarının çıkarlarına müdahale edilebileceği yerde ortadan kalktığını gösterelim. Şimdiye dek hiçbir itirazla karşılaşmadan öğretilerini üstümüze boca eden profesörleri bizimle bu görüşleri tartışmaya zorlayalım. Onları, bu öğretilerle kimin çıkarlarını temsil ettikleri konusunda hesap vermeye zorlayalım. Onların şimdiye dek sorgulanmamış otoritelerini sorgulayalım. Baskıcı kurumları sorgulayalım. Kurumların örneğin bu amfi gibi baskıcı mekânlarını sorgulayalım. Bu mekândaki tüm oturma yerleri, normalde profesörlerin durdukları ve hiçbir itirazla karşılaşmadan konuşabildikleri bu noktaya göre düzenlenmiş.” (Timm, 2005: 108)

Hocaların, gençleri dinlemek istememesi, önemsememesi ve söz hakkı vermemesi onları daha da öfkeliendirmektedir. Çünkü öğrencilerden sonuçta otoriteye saygı göstermeleri beklenmektedir. Hatta bu öfke şiddete bile dönüşmektedir. Öğrencilerin ise tek isteği sadece dertlerini anlatabilmektir ve bu konuda da kararlıdırlar. Romanda, “Renke Hocanın” dersinin sabote edilmesi buna en çarpıcı örnektir. Öğrencilerin ısrarlarına rağmen “Prof. Renke” onları dinlemez ve görüşme saatinde olmadıklarını hatırlatıp amfiyi terk eder. Öğrenciler ise eylemlerine, söylemek istediklerine devam ederler.

“Kimileri için eleştiri bile devrimin ön aşamasıdır. Bu nedenle saygıdeğer rektörlerimiz ve dekanlarımız eleştirel sorularla şimdiye dek nadiren karşılaştılar. Biz bu soruları kendimize bile pek sormadık. Kimin için araştırma yapıldığı, kimin öğreteceği, özellikle de ne öğrenileceği sorusunu. Zaten bu sorular bilim dışı

olmakla yaftalanıyor. Dekanlarımız bu tür soruları bile devrimci olarak niteliyor ve sinirden kıpkızıl oluyor. (Amfiden alkışlar ve kahkalar yükseldi.) Bu tür sorular sormayı öğrenmeliyiz, hem de radikal bir biçimde. Henüz vakit varken, bu ülkenin iktidar sahiplerinin iktidarlarını garanti altına almak için bilincimize bir mayın tarlası gibi döşedikleri tabuları yıkalım.” (Timm, 2005:107)

Sonuçta bu dönemin gençlerinin kendilerini olduğu gibi kabul ettirme çabası hem aileleriyle hem de okuldaki yöneticilerle çatışmalar yaşamalarına neden olmaktadır. Çünkü karşı taraf bu dönem gençliğinin düşünce yapısını, felsefesini anlamadığı gibi dinlemek de istememektedir. Uwe Timm, romanda entelektüel katmanı hoca- öğrenci bağlamında ele alarak dönemin eğitim sistemine de böylece eleştiri getirmektedir. Üniversitedeki hocalar hala Nazi ideolojisini savunan profesörlerden oluşmaktadır. Hocalar 68 kuşağı için demode olmuş, hatta yok etmeye, aşmaya çalıştıkları eski otoritenin temsilcileri olarak görülmektedir. Öğretim üyeleri eski rol anlayışını bu yeni kuşağa “cüppelerinin verdiği güçle” kabul ettirmeye çalışmaktadır. Öğrenci istediği konuyu çalışmadığı gibi, hoca öğrenciden çalışması esnasında beklenen “saygı” davranışını görmediği için yardımcı olmamaktadır. Öğrencilerin isteği baskı altında olmadan eğitimlerini tamamlayabilmektir. Sonuçta onların bu ortak isteği, 68 kuşağı içerisindeki bağı ve kader arkadaşlığının göstergesi olduğu gibi yeni bir dönemin işareti olarak romanda yerini alır.

1.3. Bireylerin Geçmişle Hesaplaşması

Şara Sayın “Edebiyat ve Anımsama” başlıklı yazısında “*geleceği düşlerken de geçmişten, geçmişin anımsanmasından yararlanıyor hep edebiyat*” der. (Sayın, 2006: 41) Çünkü geçmiş etkisini insanlar üzerinde hissettirmeye devam ettiği sürece, her daim insanoğlunu bir gölge gibi takip etmektedir. Bu durumda söz konusu yaşanmışlıklar edebiyatta da ele alınıyor ve metnin odak noktasını oluşturuyor. Bu bağlamda Timm’in eserinde de söz konusu yaşanmışlıkları muhafaza eden bellek, edebiyat için önemli malzemeleri de sunar.

“Bütün yaşadıklarımız, duyumsadıklarımız, yani yaşamın kendisi anlatı olarak belleğe kaydedilmiş olduğuna göre anımsama sürecinde onları yeniden yaşıyor, yeniden yazıyoruz. Ve bütün bu yaşadıklarımız, duyumsadıklarımız, yani yaşamın kendisi, anlatı olarak belleğe kaydediliyor. Walter Benjamin’in sözleriyle, bellek sadece geçmiş anımsamamız için yararlandığımız bir araç değil, bellek aynı zamanda geçmişin üzerinde sergilendiği bir sahne, öznenin kendisini anımsama süresince kendi yaşam öyküsünü izleyen bir seyirci konumunda hissettiği bir gösteri mekânı.”(Osten, 2004:111; aktaran Sayın 2006, 39)

Diğer taraftan bellek geçmiş bir gösteri mekânında sergilerken, okuyucunun geçmişle yüzleşmesine de yardımcı olmaktadır. İnsanların geçmişleriyle hesaplaşması edebiyata, filme veya tiyatroya her zaman konu olmuştur. Bu alana artan ilgiden dolayı, geçmişin gelecekte daha çok ilgi gördüğünü söyleyebiliriz.

“Anımsama edebiyatına dâhil edilen ürünler genellikle anımsamanın yanı sıra anımsatmaya da odaklandıklarından, sergiledikleri hatırlama süreçleriyle aslında geçmiş ve gelecek arasında düşünsel bir köprü görevi üstlenirler.” (Onaran, 2011: 264)

Bu durumda metnin odak noktasına yerleştirilen geçmiş, bireyler üzerinden o günün toplumunu da yansıtır. Bu yansıtma ile kuşaklararası ilişkiler ve iletişim de esere aktarılmış olur. Bu bağlamda ele alınan ve aktarılan dönemle ilgili bilgiler önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü metinler yoluyla aktarılan olaylar, geçmişe açılan kapılar gibidirler. Ayrıca bu yöntemle okuyucuya eserle ilgili önemli tarihsel, kültürel ve siyasal hatta ekonomik ipuçları da verilmiş olur.

“Geçmişin kültürel bellekte yer almasını sağlayan anımsama edebiyatı, (Erinnerungskultur), alımlayıcısına kolektif belleğin bir üyesi olan bir yazar tarafından kişisel bellekteki anıların öykülendirilmiş haliyle ulaşır. Ancak anıların/ yaşantıların aktarımında aracı rolü oynayan bu edebiyat kendi belleğine sahip olduğu için antropolojik bir bellek kaydedicisidir aynı zamanda. Bu da iletilenlerin sadece yazarın kişisel belleğinde yer alan yaşantılar, kurgulanan olayların söz konusu olmadığı anlamına gelmektedir. Bir grubun, bir topluluğun üyesi olarak yazar/ anlatıcı bireysel anıların ve deneyimlerin dışında üyesi olduğu toplulukların önem verdiği, aktardığı bilgileri de toplar ve yansıtır; başka bir deyişle ortak bir deneyim arka planına sahip bireylerin oluşturduğu toplumsal belleğin de temsilcileridir. Bu bakımdan anımsama edebiyatının metinleri, kolektif bellekte yer etmiş çok boyutlu süreçlerin ve sorunların, tarihle olan ilişkisinin, sosyal/ politik yaşamla

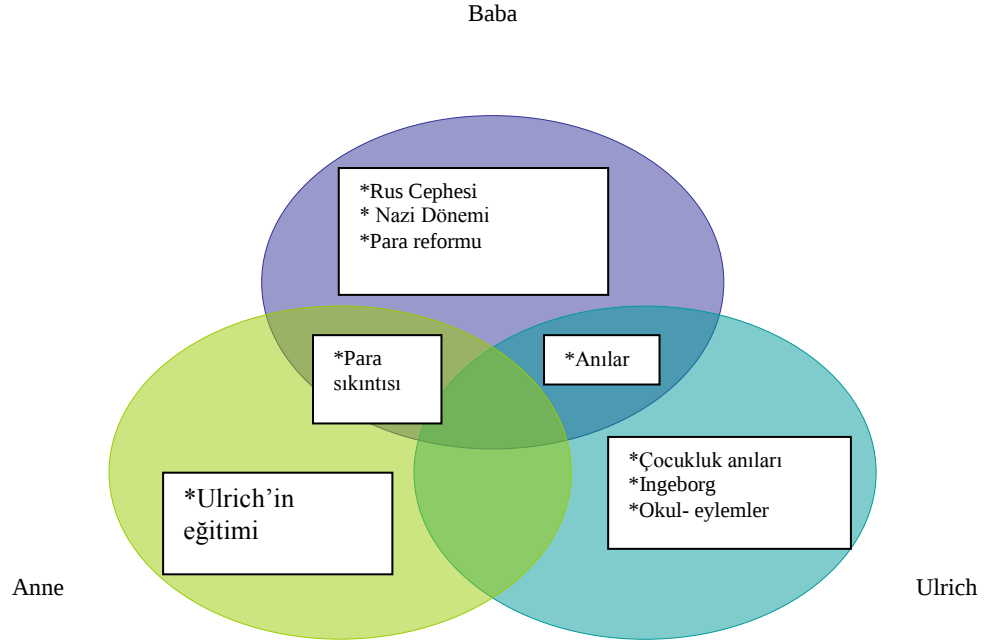
ilgili düşüncelerin/ eylemlerin ve uygulamalarının sözsöl/ yazınsal belgeleridir.” (Erl, 2005: 249; aktaran Onaran 2011, 264)

Uwe Timm’in diğler romanlarında da yaptığı gibi “Sıcak Yaz” adlı eserinde de Ulrich ve ailesi üzerinden bu toplumsal belleğı okuyucuya aktarmak istediğı açıktır. Böylece bireysel bellek üzerinden savaş sonrası kuşak ile 68 dönem kuşağı okuyucuya hatırlatılır. Başka bir deyişle yazar toplumun belli bir yansıması olan bu kuşağı mikro düzeyde geçmişiyile anlatır. Yani savaş sonrası ve 68 dönemindeki yaşanmışlıkları genel tarih yazılımı dışında bireysel öykülerle kaleme alır. Bu yöntemle tarihte yaşananlarla- hem toplumsal hem bireysel düzlemde- kurmaca arasında bir bağlantı kurulur.

Diğler “anımsama/ anımsatma” üzerine kurulu diğler romanlarında olduğı gibi “Sıcak Yaz” adlı eserde de olaylara ve kişilere bakışla ilgili bilgi, daha çok tarihte verili olandan değıl de, ailelerin hayatı üzerinden gerçekleştirilir. İncelenen eserde baba İkinci Dünya Savaş’ını ve sonrasını yaşamış bir bireydir. Dolayısıyla anıları, sohbetleri geçmiş söz konusu olduğunda, hep bu döneme yöneliktir. Oğı Ulrich ise 68 dönemini yaşamakta olan “ası” bir gençtir. Yazar, iki kuşak arasındaki çatışmalarla, aile geçmişini eleştirel düzlemde metnin içine öyküleyerek yayarken, aslında Ulrich’in gelişiminde önemli bir yeri olan aile içi sorunları da birey oluşumunun önemli yapı taşları olarak algıladığını gösterir. Örneğın Ulrich, Wolfgang’ın anlattığı Albert ile ilgili hikâyeden etkilenererek babasının Rus cephesi ile ilgili anlattıklarını hatırlar:

“Bir keresinde babası kışın doğu cephesinde Rus savaş esirlerinin nasıl nakledildiğini anlatmıştı, aktarma istasyonuna yürüyen yırtık pırtık giysili, bir deri, bir kemik binlerce Rus. Ruslardan biri kaçmaya yeltenmişti. Alman nöbetçi ateş açmıştı. Rus’un kafatası paramparça olmuştu. Asıl dehşet şimdi başlıyor, demişti babası: Diğer Ruslar ölü Rus’un üstüne atlayıp, buharı tüten beynini yediler. Ulrich, Albert’i, Wolfgang’ın çalıştığı matbaadaki şoförü düşündü. Albert, Nazi karşıtı bildiriler dağıtmıştı. Komünistti. Albert’i hangi sebeple yakalamışlardı? Ulrich biraz düşündü, Nazi karşıtı bildiri dağıtmış olan birini tanımıyordu.” (Timm, 2005: 44)

Roman kahramanı Ulrich’in gözünden anlatılan geçmiş, ailesinin hikâyesidir. Daha önce bu eserin aile romanı olarak okunabileceğini belirtmiştik. Aile romanında, aile bireylerinin başından geçenler anlatılırken toplumsal boyut da göz önünde bulundurulur. Uwe Timm, savaş sonrası kuşağa ait bir babanın deneyimleriyle ve tarihsel bilinciyle, 68 döneminin heyecanını yaşayan Ulrich’in geçmişle hesaplaşmasını farklı göstermektedir. Aşağıdaki şemadan yola çıkarak bu farklılık şu şekilde açıklanabilir.

Önceden de belirtildiği gibi, baba savaş ve savaş sonrası dönemi yaşamış bir bireydir ve bu dönemin izlerini taşıyan bir figürdür. Ulrich'in babasıyla ilgili bilgileri de bu yüzden babasında gördükleri ve onun anlattıklarından oluşur.

“Para reformundan kısa süre sonra babasının bir silah arkadaşını ziyarete gitmişlerdi. Babası arkadaşıyla birlikte Rusya’da çok sıkıntı atlattıklarını söylerdi hep.” (Timm, 2005: 16)

Baba Krause son derece kurallara bağlı ve otoriter bir figür olarak kurgulanmıştır. Timm'in “Kardeşimin Gölgesinde” anlattığı gibi kendi babasına çok benzemektedir. Bu özellikleri nedeniyle de Ulrich ile uyumu çok zordur. Baba Nazizm dönemini yaşamış biri olarak 68 döneminde çıkan öğrenci olaylarını

anlayabilecek güçte değildir, daha önce de vurgulandığı gibi Ulrich'in saçlarının uzunluğu bile onu rahatsız eder. Babanın aksine anne Krause Ulrich'e karşı son derece sevecen ve iyimserdir. Bu Ulrich'e yazdığı mektuplardan da anlaşılmaktadır.

“Canım Ulrichçığım, son mektubuma hala yanıt vermedin. Umarım iyisindir ve umarım sağlığın yerindedir.” (Timm, 2005: 219)

Ev hanımı anne, geleneksel anne modeli olarak kurgulanmıştır; sürekli ev işi ve çocuklarıyla meşguldür. Pek başarılı olamasa da eşi Krause ile oğlu Ulrich arasında denge kurmaya çalışır. Baba evinde ailece yaşadıkları ekonomik sıkıntı yüzünden sürekli para ile ilgili tartışmalar yaşanmaktadır. Annenin baba ile ortak noktası Ulrich'in bir an önce okulunu bitirmesini ve maddi anlamda aileye destek olma arzusudur. Bu açıdan Timm, Ulrich'in ailesi yoluyla o günün tipik Alman ailesini aktarmakta; geleneksel aile yapısı ve geleneksel anne- baba rollerini sergilemeye çalışması da dikkat çekicidir.

Ulrich'in ise diğer aile bireylerine göre geçmişiyle daha fazla yüzleştiği, daha sorgulayıcı bir tavır takındığı söylenebilir. Çocukluk yıllarına ait babası ile ilgili anıları, kız arkadaşı Ingeborg ile olan ilişkisi ve kanalizasyon işinde çalıştığı dönemde edindiği tecrübeler, onu etkileyen ve her fırsatta kendisini sorgulamaya iten durumlardır. Çocukluk yıllarına ait hatırladıkları, hem onun babasıyla olan ilişkisini hem de ondan beklenen tipik davranışları farkına varmadan bilinçsizce sergilemesi açısından okuyucu için önemlidir.

“Pazar öğleden sonraları, okul arkadaşlarının anne babaları gibi şehir parkına gitmez, kent merkezinde gezintiye çıkarlardı. Babasının başında şapka, sırtında palto, sağ kolunda da, rengârenk iki ördek kanadının tutturulmuş olduğu lacivert şapkasıyla annesi, en sağdaysa, annesinin elinden tutup sürüklediği Manfred. İkide bir kayan beyaz diz altı çoraplarıyla arkalarından avare avare yürüyen Ulrich’e daha hızlı yürümesi için seslenirlerdi sürekli. Ullrich’in babası: Dik dur ve ellerini ceplerinden çıkar.” (Timm, 2005: 242)

Ulrich’in daha çocukken bile, yaşadıklarından yola çıkıldığında babası tarafından belli bir kalıba sokulmaya çalışıldığı son derece açıktır:

“Küçükken Ulrich Noel armağanları dağıtılmadan önce kardeşiyle birlikte çam ağacının önünde bir şiir okumak zorundaydı. Fakat şiiri okurken, armağanların durduğu masanın olduğu tarafa bakmamaları gerekiyordu. Oturma odasına girmeden önce, kapalı kapının önünde bile ezberlemeye çalışırlardı şiiri. Babasının seçtiği bir şiiri. Ve Ulrich süslü Noel ağacının önünde okuduğu şiirin bazı dizelerini mutlaka unutturdu. Bu kekeleme ve duyduğu korku da Noel şöleninin bir parçasıydı, aynı babasının istediği gibi.” (Timm, 2005: 147)

Babasının onun üstünde kurmaya çalıştığı ve kendi görev anlayışından kaynaklanan otorite hala devam etmektedir. Bu görev anlayışı daha önce de belirtildiği gibi, Ulrich’in saçını ve kılık-kıyafetini sürekli eleştirmesinden anlaşılır. Babasının bu tutumu aralarında sağlıklı bir iletişim kuramamasına ve Ulrich’in isyankar davranmasına sebep olmaktadır. Babasının onu Hamburg’ta ziyaret ettiği

zaman Ulrich’e söylediği “*Ne de olsa para bizim cebimizden çıkıyor*”, “*Hala üniversitede okuyor musun?*”(Timm, 2005: 95-232) gibi cümleler okuyucuya aralarındaki ilişkinin boyutunu göstermektedir. Bu tip konuşmalar sadece ekonomik değil, davranışlar açısından belli kalıpların içselleştirildiği bir aile yapısının da romanda söz konusu olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Ulrich daha önce de belirtildiği gibi kendisiyle de hesaplaşma içerisindedir. Bu hesaplaşma sayesinde bir amaç edinir. Etrafında olup bitenlere karşı artık daha duyarlıdır ve diğer insanlarla ilişkisini düzeltme yoluna gider. Kız arkadaşı Ingeborg ile kötü bir şekilde ayrılmışlardır. Ingeborg’u kürtajından sonra bir daha hiç görmemiştir, ama ara ara bu olaydan sonra Ingeborg’un o yüzü aklına gelir ve ne kadar belli etmese de bu olay onu fazlasıyla etkilediğinden vicdan azabı duymasına neden olmaktadır. Eserin üçüncü bölümünde kız arkadaşına karşı gerektiği gibi davranmadığının bilincinde olması sebebiyle Ingeborg’a bir mektup yazar ve ondan da cevap gelmesiyle içi rahatlar.

Uwe Timm, Krause ailesinin bireylerini metin dokusuna katarak, Ulrich’in dünyasını daha ayrıntılı, tarihsel/ sosyal boyutuyla birlikte vermektedir; yani yazar, eserin merkezine “unutma” notunu iliştiirmektedir. Böylece okuyucuyu romanı bitirdiğinde kendini, çevresini veya tarihini sorguladığı söylenebilir. Çünkü ele alınan olaylar hem sosyo- politik hem de ahlaki açıdan değerlendirilebilir.

1.4. 68 Dönemi

Edebi eserde anlatılan zaman dilimi, aynı zamanda konu bağlamında da işlenebilir. Kendi döneminin temsilcisi olan Uwe Timm, o devri yaşamış biri olarak ve yakın tarihin geçmişini kurgulayarak “Sıcak Yaz”ı kaleme aldığından, söz konusu dönem ile ilgili unsurlar eserdeki yaşanmışlıklarla bağdaştırılabilir.

2007 yılında yapılan röportajda Dr. Lehner’in, “öğrenci hareketlerinde hangi deneyimleri edindiği” sorusuna Timm şu şekilde cevap vermektedir: “Benim edindiğim ilk deneyimim, otoriteyi sorgulamak ve kendimi anlayabilmek olmuştur. İnsan kendini ve ilişkilerini değiştirmek ister. Ben bunu radikal ve iyi bir istek olarak görüyorum. Toplumdan yalıtılmış olarak yaşadığım için, bu dönem hayatımda önemli rol oynamıştır. Bu benim içe kapanık bir insan olduğum anlamına gelmez. Ben o zamanlar otoriter bir baskının altındaydım. Öğrenci hareketlerinin yaşandığı bu dönemde, problemlerim hakkında konuşabiliyordum ve bu problemler genellikle toplumsal sorunlardı. Sonrasında SDS grubuna da katıldım.” (www.br-online.de, 2013) Timm’in hayatında önemli bir rol oynayan öğrenci hareketlerinin etkileri, onun ilk romanı olan “SY”de görülmektedir. Yazarın yukarıda ifade ettiği gibi, bu dönem onun gelişimine katkı sağlar ve bu gelişim süreci “Ulrich” aracılığıyla romanda açılır.

Tüm dünyada neredeyse eş zamanlı olarak yaşanan 68 döneminin heyecanını Norbert Frei, “1968 Jugendrevolte und globaler Protest” başlıklı kitabında, 1968’in fikirlerinin yelpazesi hayalî düşüncelerdir, der. Başkaldırıya karşı heyecan

duyuyorlar ve eylemcileri motive ediyorlardı. Bu eylemcilerin çoğu, Batıda hareketlendiriliyor; Fransa ve İtalya’da eylemciler işçilerden, çıraklardan ve öğrencilerden oluşuyordu ve kuşkusuz diğerlerini etkiliyorlardı. Yeni bir nesil olarak daha iyi bir dünya için kendilerini kanıtlamak istiyorlardı. (Frei, 2008: 216)

Fransa’da ilk etkilerini gösteren öğrenci olayları, ABD ve Almanya başta olmak üzere pek çok ülkede etkisini göstermiştir. Mark Kurlansky “1968 Dünyayı Sarsan Yıl” adlı kitabında bu etkiden şu şekilde bahsetmektedir:

“İtalya’da şiddet olaylarından dolayı mart ayının ortasında 12 gün kapatılan üniversitenin yeniden açılışı sırasında yetersiz hizmetleri protesto eden öğrenciler, Roma Üniversitesi kampusunda binaya uzun bir kırmızı bayrak taşıdılar. Sadece ilk gün 200 öğrenci polis tarafından yaralandı; ikinci gün polisin sertliğini protesto eden fakülte üyeleri göstericilere katıldı. 1968 baharının başlarında, bir Alman öğrenci birliğinin 108 Alman üniversitesinde kuruluşları vardı ve 300 bin Alman öğrenciyi temsil ediyordu. Bu öğrenciler Vietnam Savaşı’nı protesto etmek amacıyla örgütlenmişti fakat Doğu Almanya’nın tanınması, Nazi geçmişine sahip yüksek düzeyli görevlilerin istifası ve öğrencilerin kendi eğitimlerinde daha fazla söz hakkı olması gibi Alman sorunlarının üzerine gitmeye başladılar. Bu arada İspanyol öğrenciler, bir kuşak sessiz kaldıktan sonra, nisanda Madrid’de Adolf Hitler için bir araya gelmeyi kabul eden açıktan bir faşist rejime karşı gösteri düzenliyorlardı. Bahar, öğrencilerin gösterisinden dolayı Madrid Üniversitesi’nin tekrar kapanmasıyla başladı. Üniversite mayıs ayına kadar otuz sekiz gün

derslere başlamadı. Brezilya’da 1968’in ilk aylarında üç protestocunun ölümüne neden olan silahlı şiddet, öğrencilerin dört yıllık askeri diktatörlüğü protesto etmesini engelleyemedi. Japon öğrenciler, Vietnam’la meşgul olan Amerikan askeri varlığının topraklarındaki mevcudiyetini ölesiye protesto ediyorlardı. Babaları, militarizmle ülkelerinin- tarihin tek nükleer saldırısını yaşayan bir ülke- harap olmasına neden olan bu kuşak şiddetle militarizme karşı çıkıyordu. İngiltere’de öğrenciler, Amerika’nın Vietnam’daki savaşına karşı gösteriler düzenlediler ve devletin eğitim yardımının miktarı ve üniversiteler üzerindeki kontrolü gibi yerel sorunların üzerine gittiler. Baharla birlikte Cambridge, Oxford ve diğer büyük İngiliz üniversitelerinde zaten büyük protestolar olmuştu(...)”
(Kurlansky, 2008: 115- 116)

Tüm dünya ülkelerinde görülen öğrenci olaylarında, Vietnam savaşına ya da mevcut yapıya karşı protestolar düzenleniyordu. Gençler hem ülkelerinde hem de diğer ülkelerde olan bitenlere karşı çok tepkiliydiler. Kurlansky bu dönem gençliğini şu şekilde tanımlar:

“Otoriteye güvenmeyen, televizyonu anlayan ve iyi siyasi aktivizm okulu olan Amerikan yurttaş hakları hareketinde yetişen bu kuşak, dünyayı karıştırmaya fevkalade uygundu. Sonra, kendilerine bir savaş teklif edildiği zaman, savaşmak istemediler ve savaşılmaması gerektiğini de düşünmüyorlardı.” (Kurlansky, 2008: 142)

Mevcut yapıyı reddeden bu dönem gençliği diğer ülkelerde olduğu gibi Almanya’da da oldukça aktiftir. Almanya’daki öğrenciler protestolarında özellikle

Vietnam Savaşı'nı ve üniversitelerdeki otoriter eğitim sistemini eleştiriyorlardı. Faşist bir geçmişe sahip olduklarını düşünen bu gençler, demokrasi ve Marksist kuramın gerekliliğini savunuyorlardı.

(www.markpuettmann.de, 2013)

1968 yılında Alman öğrenci liderleri, arkalarında altı bin militan öğrenci olduğunu tahmin ediyordu. Ama bu liderler, sayıca çok olmasa da dönemin havası nedeniyle, çok çeşitli konularda binlerce kişiyi seferber edebilecek güçteydi. “Vietnam Savaşı”, “Yunanistan’daki yasadışı askeri diktatörlük” ve “İran Şahının” baskıcı rejimi en popüler üç dış meseleseydi. SDS adındaki Marksist bir öğrenci grubu bu konularda çok iyi örgütlenmişti. Hükümette Nazilerin olduğunu düşündükleri için, Almanya’nın tam olarak demokratik olmadığına inanıyorlardı. Hatta teoloji öğrencileri de var güçleriyle seslerini duyurmaya çalışıyorlar; kilise vaazlarında hem Batı Almanya devletinin ahlaksızlığından, hem de ABD’nin Vietnam’a karşı girdiği savaşta yaptıklarından bahsedilmesi gerektiğini vurguluyorlardı. Doğu Berlin’den kaçan teoloji öğrencileri arasında Rudi Dutschke de vardı. (Kurlansky, 2008: 202)

(wolfwetzels.files.wordpress.com, 2013)

O günün metinlerinde olağanüstü hal yasalarının gündeme gelmesi ve İran Şahı Rıza Pehlevi'nin Almanya'yı ziyaret etmesi, öğrenci hareketlerinin Almanya'da daha da şiddetini artırmasına neden olur. Berlin'de Şah'ın bu ziyareti, öğrenciler tarafından protesto edilir. Bu gösteri sırasında Benno Ohnesorg, bir polis kurşunuyla öldürülür. Öğrenciler bu cinayetin tepkisini Springer Yayınevi'ne geniş çaplı eylemler düzenleyerek gösterirler; çünkü basın da bu konuda yanlı davranmaktadır. Öğrenci liderleri artık sabırlarının tükendiğini meydanlarda dile getirir ve sonuçta büyük öğrenci kitleleri sokağa dökülür. (Frei, 2008: 114)

(www.bild.bundesarchiv.de, 2013)

Bu dönemde kitle iletişim araçları özellikle televizyon ve gazete olayların akışında ve aktarımında önemli bir rol oynamıştır. Bu yönlendirme öğrenciler tarafından eleştirilmiş ve hükümet yanlı basına karşı eylemler düzenlenmiştir. Gelişmelere bakıldığında, olaylar bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olarak gelişmiştir denebilir. Öğrenci lideri “Rudi Dutschke” suikastının ardından Springer Yayınevine karşı şiddete varan tepki eylemleri düzenlenmiştir. Springer Yayınevine düzenlenen eylemden ve etkisinden metinde şu şekilde bahsedilir:

“Kalabalık Dutschke’nin adını bağırarak, „Springer katil!“ ve „Springer Nazi!“ sloganları attı. Polis yine su püskürtmeye ve göstericileri tutuklamaya başladı. Belediye Binası’nda göstericiler, „Faşistler!“ ve „Naziler!“ diyerek sloganlar attı. Öğrenciler ayrıca Amerikan radyo istasyonuna da yürüdü ve binanın camlarını kırdı. Münihli göstericiler ise daha iyisini yaparak Springer binasının

içine girmeyi başardı ve oradan ancak polis zoruyla çıkarabildi. Binaları ele geçiremeyen öğrenciler teslimat kamyonlarını ateşe veriyorlardı. Buralardan başka Hamburg, Esslingen, Hannover ve Essen’de binlerce öğrenci polisle çatışmalara girdi. Çatışmalarda çoğunlukla öğrenciler, sopalarla, su püskürten polislerle karşı duruyor ve günün sonunda basınçlı su galip geliyordu. Ama göstericiler Springer gazetelerinin teslimatını engelliyor ya da geciktiriyordu. Frankfurt’ta ayrıca, Springer’in bir tesisinde basıldığı için Frankfurter Allgemeine Zeitung adlı, Batı Almanya’nın önde gelen iş dünyası gazetesinin teslimatına da engel oldular. Bundan başka New York, Londra ve Paris’teki Springer binalarının önünde de göstericiler toplandı. Londra’da, Tarık Ali’nin öncülüğünü yaptığı bir grup, Trafalgar Meydanı’ndaki bir Martin Luther King anıtından yürüyüşe başladı ve Springer’in bürolarını ele geçirmeye kalkıştı.” (Kurlansky, 2008: 215)

(www.chroniknet.de,2013)

1968 öğrenci hareketlerinin toplumsal alanda politik ve sosyal etkileri olmuştur. Genel olarak Almanya’da bu hareketin etkileri şu şekilde maddelendirilebilir;

1) “Toplumsal etkileri:

- * *Eğitimde, kılık- kıyafette, gelenek- görenekte anti-otoriter bir yapı*
- * *Tartışma kültürü*
- * *Cinsel Özgürlük*
- * *Kadın hareketi*
- * *Barış hareketi*

2) Politik etkileri:

- * *Yeşiller Partisinin Kurulması*
- * *İlk Yurttaş İnisiyatifleri*
- * *Acil durum ve terörle mücadele yasaları”* (private.

freepage. de, 2012)

Adenauer Dönemi ile bir hesaplaşma içersinde olan “68 kuşağı”, Almanya’nın sosyo- politik gelişimine bakıldığında yeni bir tarihi bilinç uyandırmıştır; 19. yy. Almanya’sının sosyal yönden gelişimine, sömürgeciliğe ve 1848 ile 1917/19’da gerçekleştirilen devrimlere her zaman bir ilgi vardır. Ancak 60’lı yıllarda, bu konular ile ilgili akademik alanda yapılan çalışmalar, bu konuların tekrar popülerleşmesi nedeniyle “Nasyonal sosyalizm” tarihinin aydınlanmasına katkı sağlamıştır. Belgeye dayalı bu çalışmaların edebiyata yansımaları “tarihi roman” kavramının da yeniden irdelenmesine yol açmıştır. Bu tür, artık somut bir şekilde geçmiş tasvir etmelidir inancı yaygınlaşmıştır. (Briegleb; Weigel, 1992: 291) Uwe Timm’in “Sıcak Yaz“ eseri de bir gelişim romanı, aile romanı veya bir kuşak romanı olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, 68 başkaldırısına vurgu yapması nedeniyle, 68 dönemi romanı olarak da incelenebilir.

Bu açıdan bakıldığında, yazar 68 dönemine damgasını vuran öğrenci olaylarını belgelere, otobiyografilere dayandırarak ve bu gerçeği kurgulayarak kendi kuşağının yaşanmışlıklarını eserinde dile getirmiştir. Bu dönemde her yerde olduğu gibi öğrenci protestolarının ana konularını; yasalara karşı eylemler, Springer Yayınevine eleştiri, demokrasi talepleri ile Vietnam Savaşına karşı tepkiler oluşturmaktadır. Öğrenciler sınıfsız bir toplum istiyorlardır. Ortak noktaları, var olan toplumsal yapıyı benimsememeleri ve demokratik olarak algıladıkları demokratik olmayan başka bir deyişle hala eski sistemin renklerini taşıyan eylem biçimleridir. Eserde Petersen'nin Ulrich'e söyledikleri de bu doğrultuda giderek artacak eylemlerin arka planını göstermesi bakımından önemlidir:

“Vietnam, Angola ve Güney Amerikada’ki siyasi kurtuluş mücadelesi aynı zamanda da toplumsal kurtuluş mücadelesidir, dedi Petersen. Metropollerdeki kurtuluş mücadelesinin önemi giderek artıyor.”(Timm, 2005: 126)

Öğrenciler seslerini duyurabilmek ve halkı bilinçlendirmek için bildiriler dağıtırlar, yürüyüşler yaparlar ve seslerini yükseltirler. Bildirilerde Vietnam Savaşına ve Portekiz'in sömürge politikasına karşıt yazılar yer alır:

“Noel akşamından önceki gün dövizler ve bildirilerle Mönckeberg Caddesi’ne gitmişlerdi. Ulrich’in göğsündeki büyük karton dövizde şöyle yazıyordu:

İsa bir çilekar

Noel Baba borca sokar

Ulrich sokaktan geçen yayalara bildiri uzatmıştı. Ama insanlar surat asıp ondan uzak durmuşlardı.” (Timm, 2005: 142)

Eserde gençlerin eleştiri hedefinde üniversitedeki otoriter yapının da olduğu belirtilmişti. Öğrenciler, Prof. Renke'nin dersini sabote eder. Metinde öğrenci lideri Conny, Renke'ye sadece tartışmak istediklerini söylediğinde, Renke sınıfı terk eder. Bu durum karşısında öğrenciler daha da öfkelenir ve etrafa zarar verirler. Nazi ideolojisini savunan öğretim üyelerinin eserde çizilen genel portreleri sadece kuşakların arasındaki farkı göstermekle kalmayıp, hala yaşayan bir sisteme de işaret etmektedir:

“Genel çizgi üzerine o zirvaları duyduğumda bile sinirim bozuluyor. Sermaye hakkında zirvalayıp duran şu tipler, aynen profesörlerin Goethe takıntısı gibi. Bu tiplerin hep en yüksek sandalyelere oturdukları dikkatini çekti mi hiç? Ve birdenbire daha sessiz konuşmaya başlarlar, giderek daha sessiz, çünkü birileri bodrumun bir köşesinde konuşuyordur. Resmen fısıldarlar. Profesörlerin yöntemi bu. Böylece diğerlerini susmaya zorlarlar. (Timm, 2005: 211)

Daha önce de ifade edildiği gibi, 1968 yılında Almanya'da gerçekleşen ve öğrenci hareketlerinin daha da alevlenmesine neden olan olaylar; önemli öğrenci liderlerinden olan Rudi Dutschke suikastı ile bu gösteride öğrenci olduğu için yer alan Benno Ohnesorg cinayetidir. Berlin'de Şah'ın ziyareti protesto edilirken öğrenci grubunun lideri Benno Ohnesorg öldürülür. Bu olaya tepki gösteren öğrenciler yeni bir eylem düzenlerler; eylemciler arasında Ulrich de vardır.

“Benno Ohnesorg'un öldürüldüğünü duyduğu geceden beri içinde duyduğu şu huzursuzluk, günden güne artan huzursuzluk vardı bir de. Bu huzursuzluğu diğerlerinde de

hissediyordu, burada, bu sıcak meydanda. Huzursuzluk ancak göstericiler bir kortej oluşturunca yatıştı. Sıcaktan kavrulan sokaklarda yavaş yavaş yürüdüler. Yayalar kaldırımlarda durmuş, göstericileri izliyorlardı.” (Timm,2005: 55)

Rudi Dutschke’ye yapılan saldırının arka planında basın da bir parmağı olduğunu düşünen gençler, dönemin önemli bir yayın organı olan Springer binasına yürürler. Amaçları medyanın olup bitenler karşısındaki rolünü ve gücünü halka göstermektir:

“Springer’in Binası’na karşı bir eylem yapılmasına karar veriliyor. Eylemin amacı, birincisi: Bild gazetesinin hafta sonu baskısının dağıtımını engellemek. İkincisi: Olabildiğince geniş bir kamuoyuna ulaşacak bir gösteri örgütlemek. Bunun için dövizler, sloganlar, pankartlar hazırlanacak. Barikatların nereye kurulacağı saptanıyor. Gazete kamyonlarının geçişi çivili kalaslarla engellenecek. İki bildiri yazılacak. Birinde göstericilere yol gösterilecek, diğerinde ise halk aydınlatılacak. Halkın aydınlatılmasına yönelik bildiri kent merkezinde ve limanda dağıtılacak. Yazı işlerinin ve matbaalarının basılması da düşünülüyor. Anti-otoriter kanadın temsilcileri, özellikle de Conny ve Petersen baskın yapılmasından yana (rotatif makinelerine bir avuç kum attın mı Bild bir daha çıkamaz.)” (Timm,2005:183)

68 dönemi tüm dünyada etkisini göstermesi nedeniyle, hem politik hem de toplumsal etkileri olmuştur. Eserde de bu toplumsal etkilerden biri olan cinsel

özgürlük söylemleri önemli bir yer tutar. Ulrich 1968’ların özgürlük dönemine uygun bir hayatı vardır:

“Hamileyim, dedi Ingeborg ve Ulrich’in bir şey sormasına fırsat vermeden ekledi. Kesin. Doktora gittim.” (Timm,2005: 53)

Ulrich’in barda tanıştığı kadının yanında erkek arkadaşı olmasına rağmen, kadının ilgisini çekmeye çalışması, hiçbir engel tanımaması bu özgürlüğe işaret etmektedir.

“Erkek arkadaşı, çok geç olduğunu, şimdi gerçekten gitmeleri gerektiğini hatırlattı. Bırakın, dedi sonra, hesaplar benden. Adam hesabı öderken Ulrich sarışın kadına fısıldadı: Yarın akşam yedide, burada. Tamam, diye fısıldadı kadın ve Ulrich’e elini uzattı.” (Timm,2005: 33)

Sonuç olarak, yazar ilk romanı olan “Sıcak Yaz” eserinde 68 döneminin yaşanılanlarını da konu edinerek, o dönemi hem bugün arşivlerde olan gerçek olaylara, hem kendi deneyimlerine dayandırarak yeniden kurgulamıştır. Yazar, anlatılan bu başkaldırı ile aynı zamanda kuşak çatışması ve geçmişle hesaplaşma gibi konulara yer vererek roman çok boyutlu bir metne dönüştürülmektedir. Diğer taraftan birbiri ile bağlantılı olan bu konular ile okuyucu, eserde Ulrich’in gelişim sürecini hangi şartlar altında, hangi olaylar ışığında gerçekleştirdiğini göstermektedir. “Der Spiegel” dergisindeki Vietnam ile ilgili yazılar, Bahmand Nirumand’ın “Hür Dünyanın Diktatörlüğü” kitabı, Benno Ohnesorg’un öldürülmesi, “Wissmann heykelinin” yıkılması, “Rudi Dutschke” suikastı, “Springer Binası’na

karşı eylem” gibi gerçek hayattan alınan referanslar sayesinde yazar aslında kurmaca bir figür olan Ulrich Krause’ye böylece gerçeklik kazandırmakta, onu okuyucunun gözünde daha inandırıcı bir hale getirmektedir.

2. Motif

“Konu”, “motif” ve “sembol”, eserdeki yapının analizinde her zaman önemli rol oynar. Yeni araştırmalarla birlikte Elisabeth Frenzel “Motive der Weltliteratur” başlıklı eserinde motifin kullanımını şu şekilde açıklamaktadır:

Konu ve motif karşılaştırmalı edebiyatın bir dalıdır; dil nedeniyle sınırlanan ulusal edebiyat karşılaştırması için önemlidir. Elbette bunlar çok spesifik de kullanılabilir. Örneğin 18.yy. İngiliz edebiyatında baştan çıkaran ve baştan çıkartılan motifi. (Frenzel,1988: XIII) Dolayısıyla bu karşılaştırma, aynı dil içerisinde de olabilir.

Bu açıklamayı göz önünde bulundurarak, 68 dönemi yazarlarının da kendilerine özgü motif, konu ve sembolleri olduğu söylenebilir. Uwe Timm de, 68 olaylarının yaşanmasının ardından çok kısa bir zaman aralığından sonra 1974 yılında “SY” romanını yayımlayarak, konu çerçevesinde bu spesifik motif ve sembollerden yararlanmıştır.

Genel olarak ana kaynaklar, yazarın konu bulmasında ve yorumlamasında önemlidir ve bunlar her zaman kültürel kodlar içermesi bakımından önemlidir

denebilir. Elisabeth Frenzel'e göre; konu bir melodi, motif ise akordudur. Konu belirli isim ve olaylara bağlıdır; buradaki gizem veya boşluk yazar tarafından çözüme kavuşturulur. Yine aynı yazara göre, motif ise içerisinde çeşitli açıklama imkânları barındıran ve ismi belli olmayan kişilerle ve durumlarla nitelendirilir. (Frenzel, 1988: VI) Frenzel'in bu tanımında yola çıkarak Uwe Timm'in eserinin melodisini 68 kuşağının hareketi ve tarihsel olayları oluştururken, biraz sonra değinilecek olan motifler ise akordudur diyebiliriz.

Ansgar Nünning "Metzler Lexikon Literatur- und Kulturtheorie" eserinde, motif tanımını metindeki yapı ile ilişkilendirerek şu şekilde tanımlamaktadır.

"Motif, geniş anlamda bir metin içerisindeki en küçük yapı ve anlamlı bütündür; dar anlamda ise kültürel gelenek yoluyla belirli ve tematik durumdur. Motif kavramı iki açıdan kullanılmaktadır: metinlerin yapısal analizinde ve metinlerarası ilişkilerde. 1) Edebi metinlerin yapısında, motif en küçük anlam taşıyıcı olarak önemli rol oynar ve farklı işlevleri vardır: biçimsel yapıya, anlamsal işleve ve konuların bütünleşmesine hizmet eder. 2) Motif tarihçesinin araştırma alanında motif sadece metin yapısındaki yapı taşıyı değil, aynı zamanda bir unsur olarak metinlerarası ilişkiyi de inceler. Buradaki kıstas motifin bağımsız olması ve aktarılmasındaki güçtür."
(Nünning, 1998: 383)

Otto F. Best'e göre de motif: *"Dille ilgili sanat eserinde kendi formunu (biçimini) kullanan ve böylelikle soyutlama yoluyla anlaşılır kılınan; belirli bir şemadır."* (Best, 1973:331)

Anılan bu iki tanımdan yola çıkıldığında, edebi motifin bir metinde en küçük yapıyı oluşturduğu belirli şemalar ile eserde ele alınan konular arasında bütünlük veya bağlantı kurulduğu söylenebilir; motif eserde tekrarlanan, vurgulanan anlam katmanıdır. Motifin metnin kurgusundaki en önemli işlevi, eserde işlenen konuya derinlik kazandırması ve metnin yapısında anlamını bozmadan farklı şekillerde kullanılabilmesinde yatar.

Diğer kaynak kitapların yazarlarından Ivo Braak ve Martin Neubauer'in tanımlarına bakıldığında ise motifi sınıflandırarak şu şekilde açıkladıkları görülür.

“Bir konunun çekirdeği ya da başka parçalarla birleştirilen; motifin bir zinciri ve bütünü, konuyu belirler. Ana motif, doğrudan olayların gelişimini etkilerken; Yan motif, dolaylı olarak olayları etkiler. Kör motif olayın girişi için önemsizdir; örneğin polisiye romanda, okuyucunun yanlış bir ipucuna yöneltilmesi gibi. ” (Braak; Neubauer, 1990: 146)

Alıntılardan anlaşılabacağı gibi ana motif ve yan motif konuyu oluşturan önemli öğelerdendir. Çünkü yazar bu motiflerle içerik ve karakter özelliklerinin şemasını belirleyebilir. Konu ile karşılaştırıldığında motif, yapı olarak basittir. Çünkü gelenekten gelen, yazarın çıkış noktasını oluşturan ve yazarın istediği kadar içini doldurabildiği bir çerçeve görevini görür. Dolayısıyla yazar motifin içeriğini istediği kadar doldurabilir, değiştirebilir, hatta ona yeni anlamlar yükleyebilir.

Goethe'ye göre; edebiyat bakışında edebi motifler “insan aklının fenomenleridir”; bir insan aklının ürünleri olduğu için tekrarlanan ve kullanılan yapılardır. Yine Goethe'ye göre motifler, “temel insanlık hallerinde” kendini

göstermektedir. (Frenzel, 1988: IX) Bu temel insanlık halleri kıskançlık, aşk, tutku, hırs, çatışma vs. olabilir. Frenzel, metinde bunları “baba- oğul arasındaki çatışma”, “karşılıksız aşk” ve “fedakâr anne” motifi şeklinde kullanabilir; yani yukarıda da ifade edildiği gibi yazar bu “temel insanlık hallerine” metninde istediği kadar yeni anlam yükleyip, işleyebilir.

Bir diğer motif çeşidi “leitmotifin” (tekrarlanan ana ilmek) tanımı “Poetik in Stichworten” eserinde şu şekilde yapılmaktadır:

“Leitmotif kalıplaşmış tekrarlanan motiftir. Özgün müzikal terim; kelime kelime tekrarlanan destansı bölümleri, aynı kelime gruplarının karakteristik tekrarı, figürlerin değişiklikleridir. Örneğin Goethe (Wahlverwandtschaften) ve Thomas Mann’da (Tonio Kröger, Büyülü Dağ, Lotte Weimar’da, die Joseph- Romane) Leitmotif şiirdeki nakarata benzer, bu yüzden leitmotif diye adlandırılır. Walzel bu motifi üçe ayırır.

a) *tektonik leitmotif: eserin yapısını belirler; Goethe’nin Wahlverwandtschaften eserindeki ‘Astern- und Kelchglas’.*

b) *atektonik leitmotif: edebi eserin ritmini düzenler. Örneğin ETA. Hoffmann’daki nakarat motif tekniği: altın çömlek*

c) *süsleyici motifler: olayda geçen kişilerin tipik özelliklerini vurgular. Örneğin komik tipler.” (Braak; Neubauer,1990: 146–147)*

Ivo Braak ve Martin Neubauer ise “Poetik in Stichworten” eserinde motif çeşitlerini “ana motif”, “yan motif”, “kör motif” ve “leitmotif” diye sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmanın yanı sıra Schmid’e göre motifler içerik ve

önemine göre de bölümlere ayrıştırılmakta ve motifler içerik yönünden de üçe ayrılmaktadır:

*“Figür ve figür gruplarına figür motifleri denir; figürler klişedir veya tipik ayırt edici nitelik ve özellikler ile sınıflandırılmıştır. Buna tipik motif de denir. Durum veya olay motifleri tipik olayları içerir, anı zamanda çelişkileri, hareketleri ve gelişmeleri de. Konuya özgü (içkin) motifler (**Sachmotive**) tipik veya özellikle gerekli aksesuarlar veya nesneler; renk gibi. Konuya özgü motifler (**Sachmotive**) mekân ve zaman motifinden ayrılır; eylem yeri veya tekrarlanan zaman öğelerini kapsar. Hänsel ve Gretel: tipik motifler; üvey anne, cadı; durum motifler; açlık, çocukların çaresizliği, olay motifleri; terk etme, yamyamlık, aldatma, rol yapma, konuya özgü motifler (**Sachmotive**); ekmek ev, ördek; Mekân motifi; orman, zaman motifi; gündüz ve gece. Ortak bir içeriği olan farklı konular motif bütünü olarak adlandırılır; bir motif birden fazla motif bütününe ait olabilir. Hänsel ve Gretel: Motif bütünü; beslenme yani yemek yemek; eşdeğer; Sachmotive: ekmek, ekmek kırıntısı, böğürtlen, ekmek ev, süt, tatlı omlet, iyi bir lokma olan Hänsel. Olay motifleri: yemek yemek veya beslenmek, yamyamlık, abur cubur yemek, pişirmek, tıkmak, Karşıtı; Konuya özgü motifler (**Sachmotive**); yengeç kabukları, kemikçik, durum motifleri; açlık.” (www.joachimschmid.ch, 2012)*

Görüldüğü gibi motifler içerik yönünden figür veya tipik, durum veya olay ve konuya özgü motifler (**Sachmotive**) olarak sınıflandırılmıştır. Ivo Braak ve Martin Neubauer’in yaptıkları sınıflandırma gibi burada da önemine veya kullanma sıklığına göre motif; ana motif, yan motif, kör motif ve leitmotif olarak dörde ayrılmaktadır:

“Motifler olayın önemine ya da sıklığına göre ayrılır. Önemli olan ve sık kullanılan ana motif, ondan daha az önemli olan ise yan motiftir. Olayda önemsiz ve sadece birkaç noktada veya sadece bölümler içinde ortaya çıkan motife kör motif denir. Kör motif; polisiye romanlarında heyecanı yanlış yere yönlendirmek ve böylelikle heyecan ve gerilimi artırmak için kullanılır. Hänsel ve Gretel: ana motif, beslenme; yan motif; beyaz kuşlar. Tekrarlanan tek motifler leitmotif olarak adlandırılır. Örneğin; şiirdeki bir nakarat veya metinlerdeki figürlerin tekrarlanan durumları.” (www.joachimschmid.ch, 2012)

Motif ile konu arasında sıkı bir bağ vardır. Konuyu oluşturan öğeler motifin ortaya çıkışında ve anlaşılabilmesinde rol oynamaktadır. Eberhard Hermes ise motif ve konu arasındaki bağlantıyı şu şekilde açıklamaktadır:

“Şiirsel metinlerdeki en küçük öge içeriği motif olarak adlandırılır, bu edebiyat geleneğinde her zaman kendini koruyabilir ve yeni bağlamlarda da eklenebilir. Bu öğeler tekrarlanan durumlar ve insanların davranışları ile ilgilidir, örneğin iki kadın arasındaki adam, kardeşler arasındaki tartışma, baba-oğul çatışması, dört yol ağzındaki insan gibi. Motifi anlayabilmek ve kavrayabilmek için anlatılmaya değer bir hikâyeyi oluşturan ve ikincisi hikâyeye bir anlam veren konuya ihtiyaç vardır.” (Hermes, 1999: 122)

Stefan Neuhaus, “Grundriss der Literaturwissenschaft” başlıklı incelemesinde motif ve konunun birbiriyle bağlantılı olması gerektiğini, Gottfried Keller’in “Romeo ve Juliet Bir Köyde” (1856) novellası Shakespear’ın ünlü tiyatro düzenlemesini (1597) örnek vererek açıklar:

Farklı metinlerde yer alan olay yapısı konu (Stoff) olarak da adlandırılır. Konular motiflerden oluşur; Romeo ve Juliet’de düşman aileler ve aşk uğruna ölüm motifleri gibi. Diğer taraftan motifler öğelerden oluşur; bu, aşk uğruna gerçekleşen ölümdaki zehir, bıçaklama ya da buna benzer öğeler olabilir. (...) edebi metinlerde farklı izotoplara (anlamlılık düzeyine) sahip, aynı zamanda farklı bir anlam düzeyi diğer bir konuyu da tespit edebilir.” (Neuhaus,2009: 114- 115)

Motif, hem konu ile bir bütünlük sağlar hem de yazarın hayatıyla bir paralellik gösterir. İncelenen “SY” eserinde kullanılan motifler, Uwe Timm’in hayatından izler taşımaktadır. Yazar, böylece romanında hem politik hem de otobiyografik motifler oluşturmaktadır. Söz konusu eserdeki motiflerin, metin içerisindeki anlamlarına ve kullanımlarına bakılarak, bir sınıflandırılma yapılabilir.

2.1. Ana Motifler (Hauptmotive)

Frenzel, “motif yapısı gereği iki kutupludur” demektedir; “biçim ve akıl.” “İki kadın arasında kalmış adam”, “kendini feda eden hayat kadını” gibi biçimler bir figür bağlamında metinde görselleştirilir. “Fakat motif sadece bir görselleştirme değil, aynı zamanda ruhsal- düşünsel bir güce de sahiptir; bu güç, olayların gelişimini de etkiler.” (Frenzel,1988: VI-VII) Ana motif açısından, Timm’in romanına bakıldığında Frenzel’in de işaret ettiği gibi roman figürleri de motif olarak kullanılır. Örneğin, yazar Ulrich figürünü ete kemiğe büründürerek, yani görselleştirilerek olayların gelişimine yön verir, dolayısıyla ana karakter “isyancı” (Rebell) motif bağlamında değerlendirilebilir.

Elisabeth Frenzel “isyancı” motifinin edebi eserlerdeki anlamı ile ilgili şunları söylemektedir:

Ekspresyonizm’den bu yana politik ve sosyal isyana karşı bir artış olmuştur ve insan haklarını savunan isyancılar, şiddete ve katliama karşı durmuşlardır; bunların içinde iki taraf arasında kalan kurbanlar da vardır. Edebi eserde yazar “isyancı” motifini kullanarak sorunların çözüme kavuşmasını sağlar. Yani yazar, “isyancı” motifile figürlerin nasıl sosyalleştiğini gösterir. İsyankâr figür sonunda yaşamla barıştırılır; savaşını trajik bir biçimde sonlandırmaz. (Frenzel,1988) “SY” romanında da ana figür Ulrich, Nazi dönemini yaşamış ve savaşa katılmış bir birey olan babasına, hükümetin yanlış tutumuna, üniversitedeki hocaların otoriter yapısına isyan etmektedir. Fakat arkadaşlarının aksine eserin sonunda katıldığı eylemler ile bir yere varamayacağını anlar. Kendisiyle ve toplumla barışır; hatta öğretmenlik yapmaya karar verir.

Diğer taraftan incelenen eserde aktarılan, baba- oğul çatışması, Ulrich’in Hölderlin konulu ödevi, Albert’in hikâyesi ve Hamburg şehri de ana motif olarak değerlendirilebilir. Çünkü söz konusu bu motifler, Ivo Braak’ın tanımında da belirtmiş olduğu gibi, ana karakterin ve olayların gelişimini doğrudan etkilemektedir.

Metne tekrar döndüğünde, Ulrich’in babası ile sağlıklı bir iletişiminin olmadığı, babasının otoriter yapısının Ulrich üzerinde baskı oluşturduğu söylenebilir. Eserde görülen baba oğul çatışması toplumsal motif olabilecek düzeydedir ve aynı zamanda taşıdığı anlam açısından da otobiyografik motiftir. Uwe Timm babası ile

yaşadığı sorunları, düştüğü fikir ayrılıklarını, "Kardeşimin Gölgesinde" kitabında ayrıntılı biçimde anlatmaktadır. Yazar özellikle babası ile olan ilişkisine vurgu yapmaktadır.

“Çocuğa, bana, anlatmaktan hoşlanırdı, acele etmezdi, dünyayı yorumlardı. Örneğin, tarih konulu sigara kutusu resimleri halinde dolaşımda olan tarihi tabloları bakarak: İhtiyar Fritz bir köprünün altında oturmuş, tazısının ağzını kapalı tutarken, köprünün üzerinden düşman süvarileri geçiyor; Rossbach yakınlarındaki meydan savaşında, Seydlitz saldırıya geçerken lüle taşından piposunu havaya fırlatıyor; İsveç Kralı XII. Karl’ın naşı subaylar tarafından savaş meydanından taşınıyor. Söylentiye göre kendi askerleri tarafından vurulmuştu. Hikâyeler ve anekdotlar. Baba çok hikâye bilirdi, olayları olanca canlılığıyla tasvir edebilirdi. Ama sonra, ayrıntılı sorular başlayabilecekken, kavga edip ayrılmış olurduk. Ben on altı yaşındayken, aramızda inatçı, giderek daha kinci olan bir çatışma başladı. Onun dar kafalı, her zaman kendini haklı gören katılığına karşılık, benim inatçı suskunluğumun nedeni, gündelik yaşamın nefret edilesi kurallarıydı: kot pantolon yok, caz yok, akşamları saat 10.00’da evde olunacak. Yasaklar, talepler, düzenlemeler. Bana mantıklı gelmeyen ve apaçık çelişkili olan bir kurallar sistemi. Sırf büyüdüğçe onu eleştirel bir gözle görmeye başladığım için değil, yaşam koşulları da değiştiği için.”
(Timm, 2003: 24- 25)

Baba- oğul çatışmasının, ana motif kapsamında toplumsal ve otobiyografik bir motif olduğu söylenebilir. Çünkü söz konusu motif, topluluğu oluşturan insanlarla ilgili veya insanların birbiriyle olan ilişkileri ile bağlantılıdır. Timm babası ile

arasında yaşadığı srtmeleri eserlerindeki karakterlerine yanstmaktadır. Daha nce de bahsettiğimiz gibi Bay Krause ile Ulrich arasındaki iletiimsizlik bu yansmanın sonucudur.

Horst S. ve Ingrid G. Dmmrich “Themen und Motive in der Literatur” kitabnda, baba- oēul atması motifini Ŗu Ŗekilde açıklar;

“Edebiyat psikolojik açıdan inceleyen bazı psikolog ve eletirmenler baba- oēul atmasını oēulların bastırlmı egemenlik ifadesi olarak ve buna baēlı olarak oluan baba korkusu, aile içerisinde stnlēn kaybetmesi Ŗeklinde tanmlıyor. Edebi eserler bu atmayı kiisel ve politik boyuttaki uzlamaz tezatlarla ilikilendirir. Motif geniletilebilir bir biçem aracıdır.” (Dmmrich, Horst und Ingrid G.,1995: 363)

Yaanılan maddi sıkıntılar nedeniyle aile, Ulrich'ten bir an nce okulunu bitirmesini istemektedir. Eserde baba Krause'nin her fırsatta Ulrich'e bu ynde baskı yaptğı grlr. rneēin Ulrich'in kız arkadan da alarak ailesine yaptğı bir ziyaret sırasında bile, babasının Ulrich'e maddi ynden baskı yapmaktan geri kalmadıēı grlr.

“Bir arkadaa gitmem lazım. Yine mi, dedi Ulrich'in babası, sonra aniden, bu baıbozukluk da neyin nesi, diye sordu, hem de niversitede. Orada okuyorlar mı, yoksa etrafa mı saldırıyorlar? Kimse etrafa saldırmıyor, polisler hariç, dedi Ulrich, sonra ekledi: Okuyorlar mı da ne demek? Hoppala dedi Ulrich'in babası ve ataln tabaēa grltyle bırakt,

sormak yasak mı, ne de olsa para bizim cebimizden çıkıyor.
Ulrich şimdi kıpkırmızı kesildiğinin farkındaydı.”
(Timm,2005: 95)

İncelenen eserde daha önce de vurgulandığı gibi, Ulrich babası ile sürekli fikir ayrılığı yaşar, bu durum kuşak farkını gözler önüne serer; örneğin çok açık belirtilmese de metinde Ulrich’in babasıyla çekişmeleri bu kuşak farkının ana eksenini oluşturur. Anne, baba ve Ulrich arasında sürekli denge kurmaya çalışır. Babasının her fırsatta işlerin kötüye gittiğini ve Ulrich’in okulu artık bitirmesi gerektiğini söylemesi, roman kahramanının üzerinde bir baskı oluşturur. Ancak sorunun sadece bu baskı olmadığı, romanın ikinci bölümünde vurgulanmıştı; tüm bu çatışmaların temelinde farklı dünya görüşleri yatmaktadır. Bu yüzden metinde yer alan Ulrich’in babası ile diyalogları genellikle kısa ve gergin bitmektedir:

“Ulrich’in babası, Ulrich’in bitirme sınavına az kala neden Hamburg’a taşındığını sordu, bu sadece zaman kaybıydı, zaman da para demektir. Bitirme sınavı Hamburg’da daha kolay, dedi Ulrich. Neden diye sordu babası. Bu şimdi anlatılamayacak kadar karışık. Ulrich Christa’ya baktı. Anlamayacağımı düşünüyorsunuz herhalde, dedi Ulrich’in babası ve elini ceketinin kolunda gezdirdi.” (Timm,2005: 92)

Yine daha önce söylendiği gibi, metinde babası her fırsatta oğlunun giyimini ve saç tarzını da eleştirir. Basit bir “moda” eleştirisi gibi okunabilecek bu satırlar aslında farklı bir kuşağın göstergesine dönüşmüş olan ve babalara isyanı dile getiren bir göstergedir. Baba-Oğul’un uzun bir aradan sonraki ilk görüşmelerinde Ulrich’in babasından duyduğu ilk cümle “berbere gitmelisin” olur. Noel gecesi babasıyla

yaşadığı tartışma ise ilişkilerinin kopmasına neden olur. Noel yemeğinde babası eskiden Noel'in ne güzel kutlandığını ifade eder. Babasının yıllardır süre gelen bu düşüncesine katlanamayan Ulrich ona bağırarak; *“o zaman Vietnam’a gitmesini, savaş Noel’ini orada kutlayabileceğini”* (Timm, 2005: 150) söyler.

Her motifin arkasında bir “konu” (Stoff) vardır ve satır arasının okunmasına yardımcı olur. Baba- oğul çatışmasının arka planında otoriteye, hükümete ve eğitim sistemine başkaldırı vardır. Yazar baba- oğul çatışmasını ön plana çıkararak, söz konusu dönemi öyküleyerek, okuyucunun anlamasına yardımcı olur. Nasıl hükümet Halk’ın üzerinde kararları alan, her tür gereksinimlerini karşılamaya çalışan ve hâkimiyet kuran yasal bir güç ise, baba da bu yasal gücün aile içerisindeki geleneksel uzantısıdır bir bakıma. Yemek masasında Bay Krause’nin şu sözleri, Ulrich üzerinde kurmaya çalıştığı otorite veya baskıya bir örnek teşkil etmektedir:

“(...) bu arada Ulrich babasıyla kadeh tokuştururken, babası, hadi, bitirme sınavına, diyor; Ulrich gülümsemeye çalışıyor, sonra şerefle anne, diyor ve annesiyle kadeh tokuşturuyor, Christa, Manfred’le kadeh tokuştururken Ulrich’in babası şarabını içiyor ve Ulrich kardeşiyle de çabucak kadeh tokuşturuyor.” (Timm, 2005: 97)

Ana motif bağlamında ele alınan seminer çalışması motifi de eserdeki konunun önemli bir zincirini oluşturmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi, Ulrich amfide istediği ödevi parmak kaldırır, fakat hocası o ödevi bir başkasına verir. Ulrich, Hölderlin konulu bitirme ödevini yapmak zorundadır. Fakat ne kadar kendini zorlasa

da, bu çalışma onun hiçbir şekilde ilgisini çekmez. Çünkü Hölderlin onun henüz anlayamayacağı duygulardan bahsetmektedir; romanın genç kahramanına çok uzak bir şairdir:

“Ziegler’in verdiği uzatma da sona ermek üzereydi. Ulrich hala bir şey yazmamıştı. Günlerce kitapların önünde oturmuş, neden illa ki bu konu hakkında yazmak zorunda olduğuna, neden kendisinin değil de Ziegler’in beğeneceği şekilde yazmak zorunda olduğuna kafa yormuştu. Bir alıntı seçip yazdığı yazısı ona öyle yabancı geliyordu ki, sanki birisi yazısını taklit etmeye çalışmıştı.” (Timm, 2005: 86-87)

Ulrich, Wolfgang ile yaptığı sohbetlerin etkisiyle de seminer ödevini sorgulamaya başlar. Aklından sürekli “insanı değiştirmeyen” ya da “insana bir faydası olmayan ödevler ne işe yarar”, gibi benzer sorular geçer. En sonunda seminer ödevini sonlandırmak için Hamburg’daki üniversiteye geçmeye karar verir. Aldığı bu karar neticesinde süre gelen olaylar onu hem olgunlaştıracak hem de düşüncelerinin değişmesine yol açacaktır. Ulrich’in Hamburg’da "İşçi Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış" konulu bitirme ödevi, daha önce Münih’deki ödevine kıyasla konu bakımından tamamen karşıt bir motif sergilediği de görülmektedir.

Ulrich daha önceki bitirme ödevinin hazırlama süreci ile şimdikiyi şu şekilde karşılaştırdığında daha bilinçli bir şekilde çalıştığını fark edecektir:

“Nihayet arkasında durabileceğim bir şey olmalı. Başkaları için de önemli olan bir şey. Mesela öğretmenler için. Belki sonra derslerde de kullanılabilir. Anlıyor musun, yalnızca

profesörün okumayacağı bir şey, onun okuyup okumayacağı da belli değil ya. Münih'teyken Hölderlin üzerinde çalışmışım. Ama başarı belgesini almak dışında neden yazdığımı bilmediğimi fark ettim.” (Timm,2005: 202)

Eserde konuyu etkileyen bir diğer önemli ana motif de, Wolfgang'ın ağzından Ulrich'e aktarılan ve savaş döneminde isyanı sembolize eden “Albert'in hikâyesidir”. Daha önce “gelişim bağlamında konu” bölümünde, Albert'in Nazi karşıtı bildiriler dağıtan biri olduğundan bahsedilmişti. Albert ile ilgili bu hikâye, Ulrich'in etrafında olup bitenleri fark etmesinin yanı sıra Ulrich'in, Albert ile babası arasında da bir karşılaştırma yapma olanağını sağlamaktadır. Çünkü babası da Albert gibi Nasyonal Sosyalistlerin dönemini yaşamış biridir. Fakat baba Rus cephesinde savaşmış ve yedek subay olarak görev yapmış biri iken, Albert “Kahrolsun cellât Hitler” yazılı bildiriler dağıtmaktadır. Ulrich üzerinde önemli bir etkisi olan bu öykü, eserin üçüncü bölümünde bile ana karakter tarafından sürekli hatırlanıp, sorgulanmaktadır:

“Münih'te Wolfgang'ı görmeye gidecekti. Wolfgang ve Albert'in hikâyesi. Bildirileri yakan Albert. Bahçe çitlerinin üzerinden tırmanıp, kömürleşmiş kâğıt parçalarını toplayan Albert. Kahrolsun cellat Hitler. Toplama kampına götürülen Albert.” (Timm, 2005: 287)

Bernhard Schlink “Geçmişe İlişkin Suç ve Bugünkü Hukuk” adlı eserinde, “Geçmiş olan baş edilebilir değildir. O hatırlanabilir, unutulabilir veya bilinç dışına itilebilir. Geçmişin öcü alınabilir, cezası kesilebilir, kefareti ödettirilebilir ve ondan pişmanlık duyulabilir. Geçmiş, tekrarlanabilir de, bilinçli veya bilinçsiz olarak...(…) Ne İngilizcede ne de Fransızcada bir karşılığı bulunan geçmişle baş etme kavramının

kullanımının Almanya’da yaygın olması, imkânsıza duyulan özlemi açığa vurur: Geçmişe öyle bir düzen verilmelidir ki, hatırası şimdiki zaman üzerinde daha fazla ağırlık vermesin.” (Schlink, 2012: 73)

Dolayısıyla Uwe Timm de, “Albert’in hikâyesi” aracılığıyla metinde kuşak çatışmasının nedenlerinden biri olan tarihsel mirası da söz konusu ederek, 68 kuşağının politik ve sosyal açıdan geçmişe karşı duyduğu hıncı, öfkeyi ve arzuladıkları yenilikleri göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca bu öykünün, metnin değişik yerlerinde karşımıza çıkması yazarın tarihsel olaylara bakış açısını metinde tekrar tekrar yansıtmaya açısından önemlidir. Bu bakış açısı, Ulrich’in hikâyeden neden bu kadar etkilendiğini açıklar. Bay Krause savaş ile ilgili anılarını büyük bir istekle anlatıp zevk duyarken, Ulrich babasının kuşağına ait biri olan Albert’in tezat hikâyesini farklı ve ilginç bulur.

Uwe Timm otuz yıldan beri Münih’de yaşamasına rağmen, o gerçek bir Hamburglıdır. İlk romanı “Sıcak Yaz” ve diğer eserleri “Kırmızı” ve “Köri Soslu Sosisin Bulunuşu”, bir Hamburg romanıdır. Yazarın diğer romanları ise Münih, Berlin, Güney Amerika ve Afrika’da geçmektedir. Timm’in doğum yeri ile romanlarındaki mekânlar göz önüne alındığında, edebi kişiliğinde gerçeklik veya yaşanılanlar son derece önemlidir. (Greiner, 2005: 25) Okuyucu bunun yansımasını, “Sıcak Yaz” eserinde fark edebilir. Örneğin ana karakter Ulrich’in, Hamburg’a yerleşmesi onun ruh ve düşünce dünyasında önemli değişimler yaşamasına neden olur. Ana karakter Ulrich’in seminer ödevini sonlandırmak için gittiği bu kent, onu politik çemberin içine dâhil olmasına neden olur. Eserde geçen olayların gelişimini

doğrudan etkilemesi nedeniyle, Hamburg kenti de ana motif olarak metinde yerini almaktadır.

Horst S. ve Ingrid G. Dämmrich, şehir motifinin edebiyat metni içerisindeki işlevini şu şekilde aktarmaktadır:

“Şehir, sembol ve mekân motifi olarak ele alınabilir. Şehri oluşturan öğeler (çarşılar, evler, caddeler ve yolcular gibi) motif olarak kabul edilir. Örneğin; Berlin, Paris, Londra, New York ve Venedik eserlere sadece konu değil, aynı zamanda fark edilebilir bir fonksiyon da kazandırır. Sembolize edilen şehirler medeniyetin, kültürün, mimarinin ve huzurlu bir yaşamın da artılarıdır. (Dämmrich; Horst, 1995: 332)

68 olaylarının en yoğun yaşandığı yer olan Hamburg, özündeki sosyo politik yapısı itibariyle Ulrich’in politik olaylara daha etkin bir biçimde katılmasını sağlar, dolayısıyla siyasi düşüncelerinin gelişiminde önemli bir paya sahiptir. Ulrich’in gelişim sürecinde önemli bir rol oynayan Hamburg kenti bu bağlamda 68 döneminin politik bir motiftir. Şehir, Ulrich’in yaşamında yeni bir sayfa açmasına olanak sağlar.

Buraya bununla ilgili olarak Ulrich’in, Hamburg’da Springer Yayınevine karşı gerçekleştirilen eylem sırasında yaşadığı duyguları yazar şu şekilde aktarır:

“Nereye koşacağını bilmişti. Daha dün buradaydı. Nedenini biliyordu, birdenbire anlamıştı, nefretinin nedenini, yalnızlığının, amaçsızlığının, korkusunun, yalanlarının, kininin, palavracılığının, kıskançlığının ve yine yalanlarının

nedenini. Bunu değiştirmek mümkündür. Ağır taşları nasıl da kolayca uzatıyor önündekine. Kendini daha kuvvetli, daha güçlü hissediyor. Bariyerlerin önündeki barikat nasıl da hızla yükseliyor.” (Timm, 2005: 191)

Eserde geçen Hamburg kentinin, aynı zamanda otobiyografik bir motif olduğu da söylenebilir. Çünkü Hamburg, Uwe Timm’in ve ailesinin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Timm, doğum yeri Hamburg’un hayatındaki rolünü şu şekilde açıklamaktadır:

“Hayatımda Hamburg önemli bir role sahiptir. Bu şehrin, eserlerimde yer almasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Eğer insan kendini çok iyi tanırsa, bu kesinlikle bir avantajdır. Çocukluğumun geçtiği bu liman kentinde, hikâyeler dinledim. Bu hikâyelere, eserlerimde rastlayabilirsiniz. Büyükbabam bir kaptandı, ilginç liman hikâyeleri anlatırdı. Diğer taraftan Hamburg’da çok sevdiğim bir teyze vardı. Babam, bu teyzeyi ziyaret etmemi yasaklamıştı. Çünkü babama göre, o ve onun çevresi benim için uygun değildi. İlk kocası tarafından terk edilmiş bu teyze, bir adamla yaşıyordu. Tembel yetişkinlerin çocuklar için vakitleri olduğundan, bu tembel adamı seviyordum. Bu çiftin evinde hayat kadınları, kaçakçılar toplanırdı. Onların anlattığı hikâyeler, beni heyecanlandırırdı. Örneğin daha önce evde hiç duymadığım konular hakkında bilgi sahibi olurdum. Bir çocuk olarak, bu hikâyeleri dinlemek büyük bir fırsattı. İnsanlar ve hikâyelerine olan merakımın bu zamanda olduğunu tahmin ediyorum.”(www.br-online.de, 2013)

Yazarın da yukarıda ifade ettiği gibi Hamburg’da dinledikleri veya yaşadıkları onun kendini daha iyi tanımasına imkân sağlamış ve edebi yaşamına olumlu katkıları

olmuştur. Konularının temelini çocuklukla kendi yaşamı ve deneyimleri oluşturduğu için, yazarın motifler bağlamında metinlerarasılıktan çok kendi kaynaklarına dönmeyi sevdiği söylenebilir.

Örneğin yazarın biyografisinde de bahsedildiği gibi, Timm bu şehirde doğmuş, yetişmiş, kürkçülüğü öğrenmiş ve ustalık mertebesine ulaşmıştır. Dolayısıyla Hamburg kenti sadece babasının değil, kendi mesleğini de belirlemesinde önemli bir rol oynamıştır.

“Baba İngiliz esaretinden kurtulduktan sonra Hamburg’a gitmişti, annemle ben de 1946’da Coburg’dan döndük. Baba yıkıntılar arasında kürk dikiş makinesini bulmuş, onu yağlamış, temizlemiş ve çok geçmeden ev olarak da kullanacağımız bir bodrumda kürkçü dükkânı açmıştı.”
(Timm, 2003: 65)

2.2. Yan Motifler (Nebenmotive)

Metin içerisindeki anlamlarına bakılarak, olayları dolaylı yoldan etkileyen politik ve sosyal yan motifler; Vietnam Savaşı, Emperyalist dönemin sömürgeciliğini temsil eden Wissmann heykeli ve Ulrich’in karşı cinsle olan ilişkiler ağı diyebiliriz.

Vietnam, eserde olayların ortaya çıkışını dolaylı yoldan etkileyen önemli bir yan motiftir. Ulrich’in Vietnam’da yaşananlara kayıtsız kalamaması, onun olaylarda aktifleşmesine neden olur. Ana karakter Ulrich ve etrafındaki arkadaşları, hükümetin ve diğer ülkelerin Vietnam’a karşı takındıkları tavrı anlamlandıramaz. Ulrich, Christa

ile sohbeti sırasında Vietnam’da yaşananlarla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade eder:

“Amerikalıların Vietnam ormanlarındaki ağaçların yapraklarını döktüklerini okudun mu? Hayır, dedi Christa. Zehirli kimyasal madde püskürtüyorlar, bu yüzden de yapraklar dökülüyor. O zaman bombalarını tam hedefe atabiliyorlar. Çok kötü, dedi Christa. Bir şey yapmak gerek. Bir şeyler yapılmalı. O Kurras, dedi Ulrich, o aşağılık herif bir göstericiyi vurup öldürüyor, peki ya sonra ne oluyor? Hiç ama hiçbir şey.” (Timm, 2005: 85)

Diğer bir yan motif örneğini eserde bahsi geçen Wissmann heykeli oluşturur. Wissmann heykeli Alman sömürgeciliğini ve burjuvaziliğini temsil eden bir anıt olduğundan, bu heykeli yıkma eylemi dönemin politikasına, felsefesine başkaldırı anlamına gelmektedir. İstenilen, o dönemde demokratik bir değişim olduğu için, hem tarihsel hem de politik bir sembol olan Wissmann heykeli sürekli yerinden edilir. Eserde bu durum şöyle aktarılmaktadır:

“Kurtuluş mücadelesi. Sonra sürekli şu sözler: şu klasik pislik, şu klasik bok, şu klasik saçmalık. Bilinç betonlaşması. Kabuk bağlama. Devrim gerekli, demişti Conny ve herkes gülmüştü.” (Timm, 2005: 125)

Eserde Wissmann heykeli yan motif olarak kullanılır ve ana motifleri etkiler. Ulrich, Wissmann heykelinin kaidesinden indirme eylemi öncesinde ve sonrasında 68 öğrenci olaylarına katılmış ve şu sözleriyle destek vermiştir.

“Yeni bir şey olmalı, anlıyor musun, insanın kendini parantez içine almadığı bir şey. Yeni deneyimler. Yeni algılar. Ve de tutarlılıkla.” (Timm,2005: 123)

(www.bildarchiv-hamburg.de, 2013)

Uwe Timm’in, bu heykel aracılığıyla 1978 yılında yazılmış “Morenga” adlı kitabında da anlattığı Alman sömürgeciliğine vurgu yapmak istediği bellidir. Metinde de öğrencilerin eleştirdiği konulardan birisi sömürgecilik konusudur, çünkü heykelin ikinci defa yıkılması hem geçmişle hem de bugünle sadece bir hesaplaşma değil, aynı zamanda istemeden de olsa yüklenmek durumunda oldukları yakın geçmişe bir isyan niteliğindedir. Yazar Wissmann heykelini kullanarak gerçek dünyadan bir sembolü motif düzeyinde esere yerleştirerek kullanmaktadır. Bu politik motif aynı zamanda Ulrich’in gelişiminde de önemli bir rol oynar. Heykelin kaidesinden sökülerek yere atma eylemi onun etrafında olup bitenleri ve kendi yaşamını sorguladığı zamana denk düşer.

Eserde Ulrich’in kişiliğini ve dönem özelliğini yansıtan bir diğer yan motif ise ana karakterin karşı cinsle olan ilişkileridir. Kuşak çatışması bölümünde de değinildiği gibi, kuşaklar arası ilişki de “cinsellik ve kader arkadaşlığı” önemli bir

yer tutar. Karşı cinsle olan ilişkilerinde problemler yaşamasına rağmen, Ulrich'in karşı cinse karşı takındığı tavrı rahattır. Birinci bölümde Ingeborg ile geceyi beraber geçiren Ulrich'in, ertesi gün ona karşı takındığı tutum, derinlikli bir ilişkiden çok kısa soluklu ilişkiler yaşamak isteyen, bağlanma derdi olmayan bir delikanlı portresi çizmektedir:

“Daha sonra ter içinde yan yana yatarlarken Ingeborg aniden sormuştu: Ödevin ne âlemde? Eli terden nemli ve soğuktan elinin kayganlığını itici bulan Ulrich ondan uzaklaşmaya çalıştı. Keşke dolaşmaya çıksaydık. Ingeborg ani bir hareketle sırtını döndü. Ulrich onu bilerek incitmişti, birden bunun bilincine varınca içi cız etti. O zaman Ingeborg’a bağırdı: Bıktım usandım senden, burama kadar geldi. Ingeborg ona bakakalmıştı, gözlerinde şaşkınlık, sonra korku.” (Timm, 2005: 13- 14)

Metinde Ulrich'in, Ingeborg ile ilişkisi sürerken, onsuz gittiği barlarda, genç kızlarla sıkı fıkı olması, onları etkilemeye çalışması, roman kahramanının bu özelliğini vurgulamaktadır.

68 döneminde, “cinselliğini serbest yaşama” sloganı veya düşüncesi, hem kadın hem de erkek için o günün dünya görüşüne uygun düşüyordur. Eski usul ilişkilerde “sahiplenme” fikri olmaksızın, kolayca kurulan ilişkiler, yine kolayca bozuluyor ve kişilere de özgürlük sağlıyordu. Fakat bu özgürlüğün bedeli aldatılma ile sonuçlanabiliyordu. Eski etik anlayışa göre, aldatmanın sonuçları ağır olabilecekken, bu kuşağın temsilcilerinin gözünde kabul edilebilir bir durum olmuştur. Bu tavır, hayatı dolu dolu yaşama dürtüsü ile açıklanabilir. Örneğin daha sonrasında kız

arkadaşı olan Renate, Ulrich’e onu aldattığını rahat bir şekilde itiraf ettiğinde, bu özgürlük ortamında kendi payına düşenler nedeniyle Ulrich kıskançlık krizine girmeyecektir:

“(…) Ulrich onu kucağına oturttu. Renate bir an Ulrich’e bakıp, bugün Christian’la yattım, dedi. Ulrich kalbinin çarptığını duydu. Aslında sormak istemiyordu ama yine de sordu: Neden? Ne salakça bir soru, diye düşündü Ulrich ve bir kez daha sordu: Neden? İyiydi, dedi Renate, anlıyor musun, güzeldi. Birbirimize dokunduk ve sonra aniden sevişmeye başladık.” (Timm, 2005: 277)

Romanın ikinci bölümünde, Ulrich’in ilgi duyduğu kız arkadaşları politikayla da ilgileniyordu. Bu nedenle de Ulrich için, karşı cins serbest cinsel yaşamı sembolize ettiği kadar, 68 kuşağını temsil eden bir kader arkadaşlığı anlamına da gelir. Özellikle metinde Renate ile ilişkilerinin anlatıldığı bölümlerde, bu kader arkadaşlığı daha da ön plana çıkmaktadır. Örneğin Renate ile beraber halkı bilinçlendirmek amacıyla sokak tiyatrosu düzenler:

“Fabrikaların önünde oynamakta ısrar eden Ulrich’ti. Lister bile bu fikre kuşkuyla yaklaşmıştı. Renate, Nottker ve tiyatro öğrencisi karşı çıkmıştı. Ama Ulrich ürktücü bir kararlılıkla savunmuştu fikrini: Fabrikaların önüne gitmek şarttı.” (Timm, 2005: 248)

“Ulrich gözlerini yakan teri hissetmiyordu artık. Provalarda çalıştıkları gibi, silindir şapkasını hafifçe kaldırdı. Renate,

Lister ve tiyatro öğrencisi şarkı söylüyordu.” (Timm, 2005: 248)

Dolayısıyla 68 döneminin sloganı “Savaşma Seviş”, Ulrich’in karşı cinsle olan ilişkilerinin önemli göstergesidir. Ayrıca bu kuşağın rahat yaşam tarzı kendilerinden bir önceki kuşağın otoriter yapısını da bu şekilde reddetmektedir denebilir.

2.3. Olay Motifleri (Handlungsmotive)

Yazarın tarihsel bakış açısıyla anlattığı gerçekte de olmuş bitmiş olaylar, genelde metinde Ulrich’in bireysel öyküsüyle birlikte konu bütünlüğünü de sağlamaktadır. Anlatılanlardan yola çıkarak eserdeki olay motiflerini iki bölümde toplayabiliriz. Birincisi başkaldırının göstergeleri; dönem gençlerinin seslerini duyurabilmek amacıyla sokakta bildiriler dağıtması, sokak tiyatrosu düzenlemeleri gibi. İkinci bölümde Ulrich ve arkadaşları, Vietnam savaşı, sömürgecilik ve kapitalist sisteme karşıt bildiriler dağıtırlar. Yazar, bu motif örgüsü içerisinde, alt metinde 68 kuşağının mücadelesini ve kuşaklararası ilişkiyi şu sözlerle aktarmaktadır.

“Giesing’de apartmanların merdivenlerine bildiri bırakan Albert aklına geldi yine birden. O bunu gizlice yapmak zorunda kalmıştı, hem sonra sürekli Gestapo tarafından yakalanma tehlikesi. Şimdi Ulrich bildirileri göstere göstere uzatıyordu öğrencilere, öyle ki, ya bildiriyi almak ya da yön değiştirmek zorunda kalıyorlardı. Bazıları utanıp sıkılıyordu. Ulrich dosdoğru yüzlerine de bakabiliyordu artık. Kızlara neşeyle gülümsüyordu. Daha sonra hep birlikte üniversitenin ana binasına geçtiler.” (Timm, 2005: 129)

İkincisi ise gençlerin, üniversite ve kamu alanları bağlamında sabotaj eylemleridir. Öğrencilerin, özellikle de Sosyalist Alman Öğrenci Birliği (SDS), üniversite amfilerinde ve kampüs alanlarında çeşitli eylemler düzenlemektedirler. Eserin ikinci bölümü, amfide öğrencilerin derisi sabotaj edilmesi ile başlar. Öğrenciler Prof. Renke'nin dersteki tutumunu eleştirir, hatta tepkilerini hocanın üzerine yürüyerek gösterirler.

“Amfide bir koro oluşmuştu: Renke'nin takımlarını ezin. Ulrich ayağa fırlamış, heceleri yumruğuyla vurgulayarak bağıırıyordu. Renke yan koridorda duranlar arasından kendine yol açarak çıkışa doğru ilerledi. Arkasında asistanları ve doktora öğrencileri. Renke çıkışa yaklaştıkça koro da hızlanmış, daha çok bağıırıyordu: Renke'nin takımlarını ezin. Çıkıştan hemen önce bazı öğrenciler Renke'nin yolunu kesmek için yere oturmuşlardı. Renke bir öğrencinin üzerinden atlamaya çalıştı. Tek bacağının üzerinde beceriksizce denge sağlamaya çalışıyordu. Diğer bacağını yerde oturan öğrencinin omzundan aşmıştı. Boştaki eliyle öğrencinin kafasından destek aldı. Kitaplarından birini yere düşürdü. Ne yapacağını bilemeden çaresizlik içinde durdu.” (Timm, 2005: 112)

Metinde öğrenciler sadece üniversiteye karşı değil, aynı zamanda kamu yapılarının temsil ettikleri ideolojiye karşı da gösteriler düzenlerler. Bunlardan birisi de dönemin önemli yayın kartellerinden biri olan Springer Yayınevi'ne karşı yapılan eylemlerdir. Çünkü göstericiler Springer Yayınevi'nin, Benno Ohnesorg'un öldürülmesi ve Rudi Dutschke suikastı karşısındaki tutumunun yanlı olduğunu ve bunun açığa çıkarılması gerektiğini düşünüyorlardır.

“Kaiser Wilhelm Caddesi bina kompleksindeki polis ekibinin şefi Springer Binası önüne gelen insan sayısının giderek arttığını, bunların bir şey arar gibi etrafta dolandığını bildiriyor. Görünüşe bakılırsa çoğu üniversite öğrencisi. Yönetim kolektifi açık oturum yapıyor. Petersen konuşuyor: Rudi’ye yapılan suikast ile basın haftalardır sistematik bir biçimde yürüttüğü karalama kampanyası arasında bir ilişki olduğu açık. Bunun kamuoyuna da iletilmesi gerekir.”
(Timm, 2005: 182- 183)

2.4. Leitmotifler (Leitmotive)

Eserde sürekli tekrarlanan kalıplaşmış motif türü olan leitmotifleri **(tekrarlanan ana ilmek)**, 68 döneminin ruhunu yansıtan, aynı zamanda sosyolojik olgu olan slogan ve şiirler oluşturmaktadır. Bu açıdan metinde özellikle ikinci ve üçüncü bölümde sık sık sözü edilen leitmotifleri iki grupta sınıflandırabiliriz: Ayı Eiffe’nin duvar yazıları ve Hölderlin’in sevgiyi anlatan “Die Liebe” şiiri.

Graffiti, duvar yazıları ve resimler yoluyla kendini ifade eden bir görsel uygulamadır. Tarihsel olarak graffitinin geçmişinin, mağara duvarlarına çizilen şekiller nedeniyle ilkçağ, 4. veya 5. yüzyıl dönemlerine dayandığı söylenebilir. Eski Mısır döneminde insanların geçtikleri yerlerdeki duvar ve kayalara bıraktıkları çeşitli şekil ve yazılardan oluşan mesajlar, graffitinin ilk adımları sayılsa da, günümüzdeki anlamıyla graffitinin ana çıkış noktası 1940’lı II. Dünya Savaşı günlerine dayanır. Almanya’yı Doğu ve Batı şeklinde ikiye bölen Berlin Duvarı, protestocular tarafından yazı ve sloganlarla bezenir. 1960’lı yıllarda ABD’de politik grupların görüşlerini duyurmak için bu yöntemi tercih etmesi, gençlerden oluşan sokak çetelerinin, kendi

denetimleri altındaki alanları belirlemek için duvar yazılarını kullanmasına yol açar. Ardından bağımsız bireyler graffitiyi geliştirir. Sosyal içerikli iletiler dışında, bireysel seçimleri de yansıtmaya başlayan graffitiler giderek renklendirir. 1970'lere gelinirken, bu görsel uygulama, şehir duvarlarından metro duvarlarına geçerken, New York'tan ABD'nin hemen hemen tümüne yayılır. (tr.wikipedia.org, 2013)

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi; duvar yazısı, otorite açısından yasak bir ifade aracıdır. Sosyolojik bir olgu olan duvar yazılarının kime hitap ettiği, kimi eleştirdiği önemlidir. Kim olduğu bilinmeyen Ayı Eiffe lakaplı biri, kamu alanlarında özellikle fabrika, istasyon ve öğrencilerin görebildiği yerlerdeki duvarlara politik içerikli ve güncel olaylara işaret eden yazılar yazıyordu.

“Ayı Eiffe herkesin olayları kavramasını talep ediyor. Ulrich bu cümleyi Wellingsbüttel’e gitmek için bindiği banliyö treninde okumuştur. Oraya bir kiralık odaya bakmak için gidiyordu.” (Timm, 2005: 114)

Eserde Ayı Eiffe’nin yazmış oldukları 68 dönemine düzenli olarak gönderme yapmaktadır; bunlar kapitalist sistemi ve hükümeti eleştiren yazılardı ve insanları bilgilendirme ve dikkatini çekme amacını taşıyordu. Bunlar genellikle sistemi eleştiren ve herkesin, Ulrich de dahil, dikkatini çeken yazılardır:

“Eiffe’ye göre, süt içen sağlam karakterli olur.”
(Timm, 2005: 131)

“Ayı Eiffe diyor ki: Çocuk İsa olmadan yürümez işler!”
(Timm, 2005: 144)

“Göze göz, dişe diş, Eiffe tüm Noel Babalara bunu diliyor.”

(Timm, 2005: 146)

“Ayı Eiffe diyor ki: Buraya kadar ve daha da öteye.” (Timm, 2005: 155)

“Daha iyi bir dünya isteyenler, mevcut dünyadan memnun olmayanlardır.” (Timm, 2005: 158)

“Nasıralı İsa, Yağ bağlatır tüccarlara.” (Timm, 2005: 158)

“Ayı Eiffe diyor ki: Yumuşatan her şeye şükredelim.” (Timm, 2005: 164)

“Eiffe’nin serbest piyasa ekonomisi ilkesi: Başkasının kuyusunu kazan, iyi iş çıkarmış demektir. Bu cümleyi banliyö trenindeki bir reklam panosunda gördü Ulrich. Conny ve diğerlerinin yanına gidiyordu.” (Timm, 2005: 166)

Yukarıdaki duvar yazıları, 68 döneminin ruh halini aktarmaktadır. Bu duvar yazıları herkesin görebileceği yerlere yazılıyor ve bununla topluma mesaj verilmek isteniyordu. Bunlar daha çok kapitalist sistemi eleştiren, dinsel öğeleri alaya alan ve grotesk içerikli yazılardır.

Ulrich’in son kıtasını ezbere bildiği ve seminer ödevi olarak araştırmak istediği Hölderlin’in “Die Liebe” şiiri, eserde leitmotif olarak ortaya çıkar. Bu şiir, romantik dönemde yazılmış olmasına karşın, 68 kuşağının sevgi felsefesini yansıtır, barış ve

özgürlüğü barındırır ve metne zenginlik katar. Aynı zamanda söz konusu bu şiir, Ulrich'in değer verdiği, okuduğu ve gördükleriyle ilgili bilgi de verir.

“Ulrich'in ilgili kaynakları daha sömestr tatilinde okuduğu şiir, Ziegler'in adıyla hitap ettiği bir öğrenci yorumluyordu şimdi. Oysa Ulrich özellikle bu şiir üzerinde çalışmak istemişti, çünkü daha ilk okuduğunda bile neden o kadar etkilendiğini anlamak istiyordu.

Büyü ve orman ol! daha ruh dolu,

Çiçek açmış bir dünya! Sevgililerin dili

Olsun dili ülkenin,

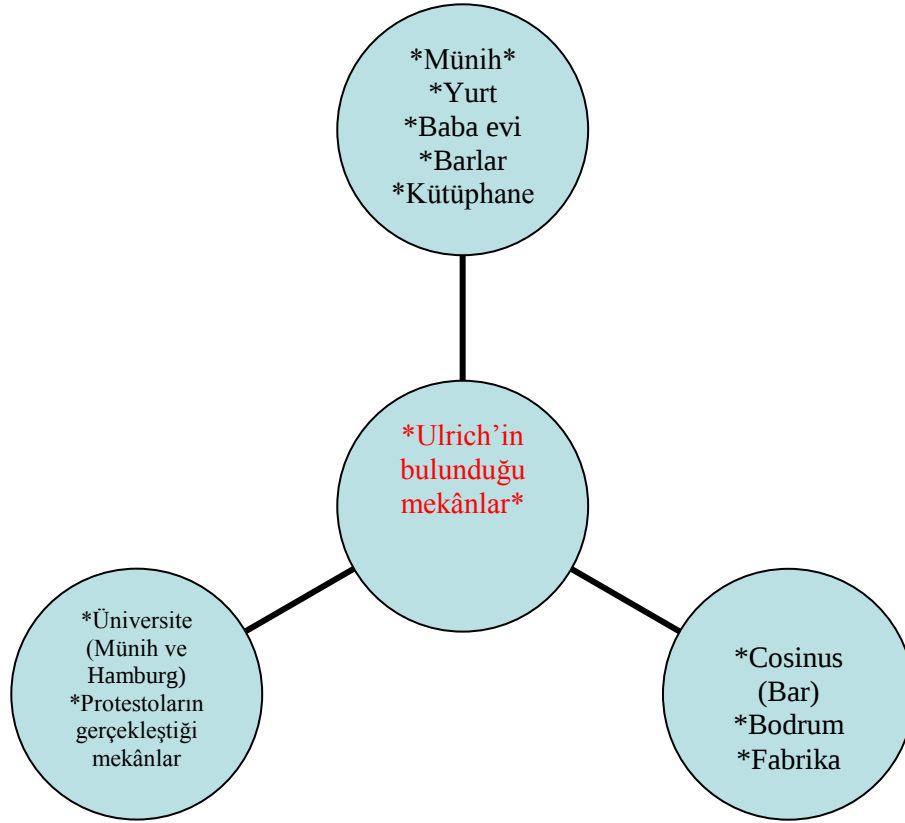
Ruhları halkın sesi!” (Timm, 2005: 55- 56)

2.5. Mekân Motifleri (Raummotive)

Metnin geneline bakıldığında yazarın eserde betimlediği mekânlar ile karakterler arasında bir bağlantı kurduğu söylenebilir. Horst S. ve Ingrid G. Daemmrich mekân motiflerini (**Raummotive**) şu şekilde betimlemektedirler:

*“Mekân motifleri (**Raummotive**) olayın geçtiği yeri belirler, figürlerin bilgi veya deneyimlerini karakterize eder ve ilgili metindeki anlatım tutumu hakkında bilgi verir. Bu motifler, hem çözümleyici hem de yorumlayıcı bir fonksiyona sahiptirler ve göze çarpan tezatlar oluşturur.” (Dämmrich, 1995: 287)*

Eserde yer alan mekânların romanın ana figürü Ulrich ile olan bağlantısı açıldığında figür- mekân ilişkisinin belli bir düşünceye göre biçimlendirildiği söylenebilir. Söz konusu mekânlar, aşağıdaki şemadan yola çıkarak yorumlanabilir.

Eserin birinci bölümünde Ulrich, yurttan yan odasında Germanistik okuyan Lothar ile kalıyordu. Ulrich, yurttan kaldığı süre içinde hiç bir şeyle ilgisi olmayan biridir. Belirsizlikler içerisinde kimliğini bulma arayışındadır. Lothar, sürekli ders çalışan ve seminer ödevini bitirmeye azmetmişken, Ulrich tam tersine arayış içerisinde. Söz konusu mekân motifi “yurt”, ana karakter Ulrich ile Lothar arasında tezatlık teşkil ettiğinin göstergesidir.

Braunschweig'daki “Baba evi”, Ulrich'in uzun süre kalmak istemediği mekânlardan biridir. Bunun sebebi babası ile arasındaki iletişimsizliktir. Ulrich'in

baba evi aynı zamanda Hamburg kenti ile de zıt mekânlardır. Baba evi otoriter bir yapıya sahipken, Hamburg liman kenti olması nedeniyle de diğer kültürlerle açık ve özgürlük vaat eden bir yerdir.

Birinci bölümde Ulrich'in gittiği barlar, onun kimlik arayışı içerisinde olduğunun göstergesi olduğu kadar, Ulrich'in karşı cinsle iletişim kurmak için gittiği mekânlardır. Gittiği barların belli bir isminin olmaması, bu açıdan onun bir arayış içerisinde olduğunu desteklemektedir.

Yine eserin birinci bölümünde Ulrich'in sadece bir kere gittiği kütüphane, mekân motifi bağlamında bilginin mekânı olmasına rağmen, romanın ana figürünün bu yeri öğrenci kimliğine sahip olsa da kullanmaması, onun yerine sokakları, barları tercih etmesi yine bu arayışı vurgulayan motiflerden biridir.

“Kütüphanenin giriş kapısının üzerinde, beyaz kadranında siyah Roma rakamları olan ahşap çerçeveli eski bir saat vardı. Ulrich akşam olana, kütüphane kapanana kadar kalmıştı. Zamanı unutarak Augustinus'un İtirafı'ı okumuştı. Kitabı raftan rastgele almıştı.” (Timm, 2005: 40)

Eserde ana karakter iki farklı üniversitede öğrenim görür. Münih'deki üniversitede çekingen ve tarafsız bir kişiliği vardır. Münih, yapısı itibarıyla zengin ve üst tabaka insanların sayıca fazla olduğu, Almanya'nın anaparasının döndüğü bir kenttir. Hamburg'daki üniversitede ise Ulrich tarafını seçer ve kendi düşüncelerini ifade edebilecek kıvama gelir. Bu gelişmede işçi sınıfının en önemli kentlerinden biri olan Hamburg'un yapısı da önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla Hamburg ve Münih

mekân motifi bağlamında, ana karakterin bilgi ve deneyimlerinin mekânını karakterize eder ve ana figürün gelişimi açısından birbirlerinin karşıt mekânlarını, yani karşıt kutuplarını oluşturur.

Romanda 68 gençliğinin protestolarının gerçekleştiği mekânlar daha çok üniversite ve sokaklardır. Ulrich, üniversitedeki (amfi ve kampüs içerisinde) gösterilerde şaşkındır, çevresine ayak uydurmaya çalışır. Hamburg'daki kampüste bulunan Wissmann heykelinin yıkılma eylemine yardım etmesi ise artık tarafını seçtiğinin bir göstergesidir.

Hamburg kentinin sokaklarında düzenlenen mitinglerde, Ulrich zamanla aktifleşir. Özellikle Hamburg'a gittikten sonra, ana karakter kimliğini bulduğundan olsa gerek, kendini artık daha güçlü hissetmektedir. Buna örnek olarak, Springer Yayınevine düzenlenen eylemde Ulrich'in barikatların arkasında kararlı ve korkusuz bir tavırla eylemde boy göstermesi örnek olarak gösterilebilir.

“Cosinus”, Sosyalist Alman Öğrenci Birliği'nin toplantı yeri olan bir bardır. Eserin ikinci ve üçüncü bölümünde geçen bu mekân, Ulrich'in artık bir amacının olduğunun işaretidir. Ulrich'in birinci bölümde gittiği, romanda isimlerinin bile belirtilmediği barların aksine bu mekânın toplumsal bir boyutu vardır. Ulrich burada edindiği yeni arkadaş grubu ile toplanıp, bir şeyler içiyor ve gündemi değerlendiriyordu.

Yine eserin ikinci ve üçüncü bölümünde geçen, Sosyalist Alman Öğrenci Birliği'nin bir sonraki toplantı yeri "Keller" (Bodrum) adlı bir mekândır. Hamburg'da bulunan bu yer, Ulrich'e sosyal ve politik konularda kendini ifade edebilmesini sağlar.

Üçüncü bölümde fabrika bir emek mekânı olarak, Ulrich'in hayatında önemli bilgi ve deneyimlere sahip olmasını sağlamıştır. Dizel motorların üretildiği bu fabrika, çalışma alanından çok sanki sömürünün merkezini temsil etmektedir. Eserde Ulrich'in fabrikada çalışma nedeni işçilerle işbirliği yapmak, seslerini daha fazla duyurmak ve diğer devrimci gruplarla ilişki kurmaktır. Burada çalışmak Ulrich'in hayatında önemli kararlar almasını da sağlar. Sonuçta Ulrich, "herkesin örgütlü bir biçimde mücadele etmesi" fikrini benimsemiş ve bu yüzden bir kamu görevi olan öğretmenlik mesleğini Münih'de icra etmeye karar vermiştir:

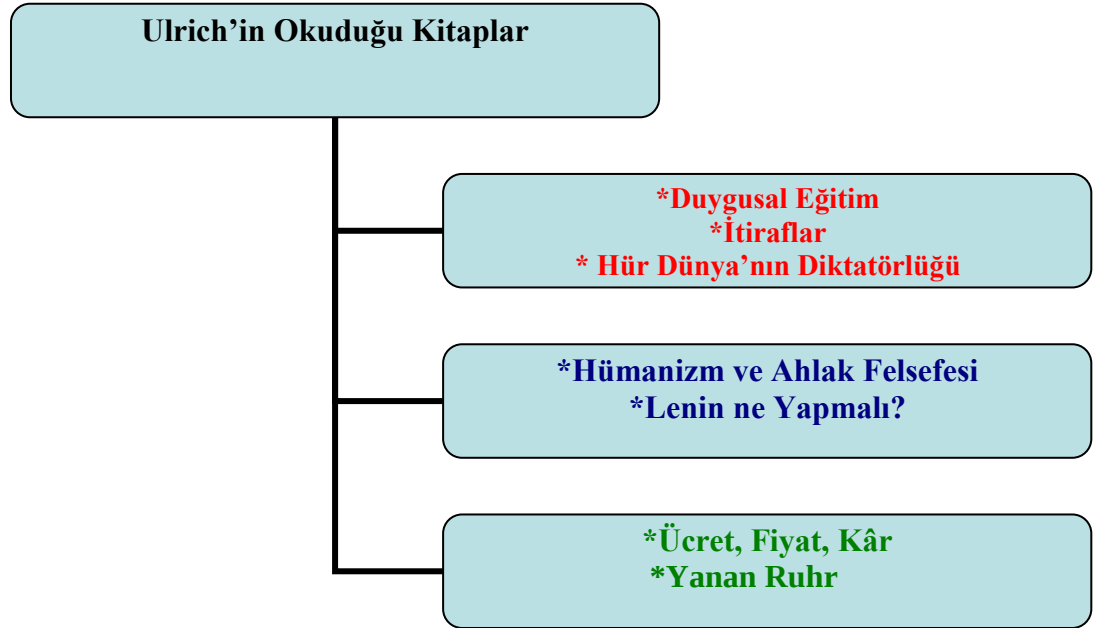
"Devrim, cebinde tabanca olan birkaç entelektüelle yapılmıyor, demişti Ulrich. Bunun için fabrikalara, okullara, üniversitelere, yerleşim bölgelerine giden uzun ve örgütlü bir yolda yürümek gerekir. İşçilerle birlikte, işçiler için." (Timm, 2005: 285)

Görüldüğü gibi metinde geçen mekânlar, Ulrich'in gelişimi ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Münih'deki yurt odasında hayattan bıkkın bir Ulrich varken, ana karakterin Hamburg'a gitmesiyle bu bıkkınlık yerini bir mücadeleye bırakır. Bu iki süreç arasında ana kahramanın bulunduğu "bar", "fabrika", "kütüphane" gibi mekânlar, yukarıdaki tanımdan da yola çıkarak, Ulrich'in hayatını karakterize etmesi açısından önemlidir.

2.6. Konuya Özgü Motifler (Sachmotive)

Konuya özgü motifler (**Sachmotive**), eserde bir renk, eşya veya aksesuar olarak kullanılmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak incelenen “Sıcak Yaz” eserindeki konuya özgü motifler, ana karakter Ulrich’in okuduğu kitaplar diyebiliriz.

Butzer’e göre kitap sembolü; “*Yaratıcılığın, doğanın, tarihin, yaşamın, öğretilen bilginin, ruhun sembolüdür.*” (Butzer, Jacob: 2008:365) Metindeki bu kitaplar 68 döneminin ruhunu, felsefesini ve tarihini yansıttığı için, sembol bağlamında da değerlendirilebilir.

Romanın birinci bölümünde Ulrich, seminer ödevini yapmak yerine göl kenarına gidip, Gustave Flaubert’in “Duygusal Eğitim” adlı romanını okur. Flaubert’in bu kitabı, genç bir hukuk öğrencisinin kendisinden yaşça büyük bir kadına duyduğu aşkı

anlatırken, arka planda 1848 devrimlerini konu edinir. Bu bağlamda, kitaptaki sosyal ve politik olgular Ulrich’in dikkatini çekmiş olabilir. Bir arayış içerisinde olan Ulrich, sonrasında kütüphanede tesadüfen eline aldığı Augustinus’un “İtiraflar”ını okur.

Fakat yine bu bölümde Bahman Nirumand’ın “Hür Dünya’nın Diktatörlüğü” kitabını da bilinçli bir şekilde alır ve kitabı bir günde bitirir. Daha öncede belirtildiği gibi bu yayınlar ana karakterin gelişme sürecinin başlangıcı olmuştur. Bu kitabı, büyük bir ilgiyle okuyan Ulrich az gelişmiş ülkelerin neden durumunun kötü olduğu hakkında yorum yaparken bile, kendi içinde bulunduğu durumu da gözden geçirmekten, bu ülkeleri yaşadığı ülke ile karşılaştırmaktan kendini alamamaktadır.

Eserin üçüncü bölümünde ise Ulrich’in okuduğu kitaplar: Markoviç’in “Hümanizm ve Ahlak Felsefesi”; Lenin’in “Lenin ne Yapmalı?” ; Karl Marx’ın “Ücret, Fiyat, Kâr”; Grünberg’in “Yanan Ruhr”. Bu kitaplar onun düşünce dünyasının ne denli değiştiğini göstermektedir. Daha önce babaya bir isyan olarak kullanılan sol eğilimli düşünce gittikçe Ulrich’in, sömürgecilik anlayışını ve kapitalist sistemi eleştirmesine neden olur. Eserde geçen bu kitaplar, konuya özgü motif bağlamında kullanılarak, arka planda okuyucuya Ulrich’in düşünce dünyası ve eleştirileri aktarılmak istenir.

Metin içerisinde Ulrich’in okuduğu kitap isimlerinin yanı sıra ailelerin kütüphanelerinde yer alan kitap isimleri de yer almaktadır. Meselâ Ulrich’in annesinin okuduğu kitaplar; Goethe’nin “Genç Werther”i ile Josef Martin Bauer’in “Git Gidebildiğin Kadar” ve Christa’nın ailesinin kütüphanesinde bulunan “Goethe”

eserleri gibi. Edebiyat tarihine bakıldığında kültür ürünleri arasında yer alan; edebiyat kurmacasını vurgulayan bu kitaplar, savaş sonrası kuşağı temsil eden aileler ve onların çocukları olan 68 kuşağı ile aralarındaki farkları gözler önüne sermektedir. Uwe Timm, bu farklılıklar ile sadece kültürel bağların “romantik” denebilecek zihniyetine değil, aynı zamanda o dönemin nasıl politikleştiğini de işaret etmektedir. Bir zamanlar, özellikle Nazi taraftarlarının yüceltildiği bir kültürün yanlış kullanılması sonucunda, bir önceki kuşağın yeni kuşağın gözünde nasıl değersizleştiğinin eleştirisi bu durumdan çıkartılabilir. Ailelerin okudukları 68 dönemi realist belgesel edebiyatın karşıtı olan göstergelerdir.

Dolayısıyla “SY” de yer alan konuya özgü motifler - “Ulrich’in okuduğu kitaplar” ve “ailelerin kütüphanelerinde yer alan kitaplar”- gerek 68 döneminin felsefesini yansıtması açısından, gerekse iki kuşak arasındaki çatışmayı göstermesi açısından önem taşımaktadır.

3. Sembol

Sembolde, toplumsal mutabakat önemli olduğundan kullanılan motiflere oranla bir değişmezlik söz konusudur, bu nedenle daha katıdır. Toplumsal sözleşme ile belli anlamları olan sembollerin kafamızda belirli bir görüntüsü vardır. (Butzer, Jacob: 2008) Bilindiği gibi sembol duyularla değil de daha çok somut nesne veya işaretlerle ifade edilir. Bu nesneler veya şekiller, bir harf, bir renk ya da tıbbın ambleminde olduğu gibi bir resim olabilir. Örneğin; aşkın rengi, kırmızı; gelinliğin rengi, beyaz; trafik işaretlerinde, kırmızı ve yeşilin anlamı; politik sembollerde, sağ

veya sol yumruğun anlamı; bayrak üzerindeki ay ve yıldızın, belli tarihsel durumlara işaret etmesi; alyans, evliliğe; Türk edebiyatında bir kadının mendilini yere atması ise karşıdakini beğendiği anlamına gelir.

Sembol ile ilgili tanımlara bakılacak olursa; Ivo Braak ve Martin Neubauer, “Poetik in Stichworten” başlıklı eserlerinde sembolü “kelime anlamına göre bir işaret (belirti), konuşma dilindeki parola” olarak tanımlamaktadır. (Braak; Neubauer, 1990: 49)

Otto F. Best’in “Handbuch literarischer Fachbegriffe” eserinde tanımladığı gibi, sembollerin belirli bir iletimi vardır. Sembol, “arkasında algılanabilir bir görüntünün olduğu” yani belirli bir iletiyi içeren “anlam bağlantılarına bir resimden (kişiden, nesneden)” gönderme yapan anlatı mekanizmasıdır.” (Best, 1973: 510)

Konu, motif ve sembol bir bütünlük içerisinde bir metnin yapısını oluşturur. Motifin metnin en küçük anlam bütünü oluşturduğunu ifade etmiştik. Bu noktada sembol için de konuşma dilindeki parolanın metne aktarılması diyebiliriz. Stefan Neuhaus ise “Grundriss der Literaturwissenschaft” eserinde sembolü şu şekilde tanımlamaktadır:

“Edebiyat biliminin anlayışında semboller resimsel karakterlerdir. Olay örgüsü açık bir şekilde biçimlendirilmişse, sembollerle bütünlüğün ve uyumluluğun sonucu sağlanır. (...) (Neuhaus, 2009: 110)

Johann Wolfgang Goethe'ye göre ise sembol; dilsel iletişimde (gündelik konuşma, şarkı, efsaneler, masallar gibi) veya metinsel düzlemde, “fikirlerdeki görüntülerin sembolleşmesidir”, söz konusu olan resimdeki düşünce her zaman etkileyici ve ulaşılmazdır; bütün dillerde konuşulan, hatta ifade edilemeyen sembolik göstergeler aslında edebiyatın doğasında vardır; “genel olanı düşünmeden” ve “ona işaret etmeden” özel olanı ifade eder, ona gönderme yapar. (Wilpert, 1979: 805)

Ansgar Nünning'e göre; bu bağlamda semboller somut kavramları içerir. Aynı yazara göre, sembolün retorik bir figür olmadığı unutulmamalıdır, aksine sembol gerçekte veya öykülenen dünyada başka bir şeye gönderme yaptığı gerçek nesneleri ve olayları tanımlar. (Nünning, 1998: 519)

Bilindiği gibi, alegori soyut bir düşüncenin daha iyi anlaşılması için dil yoluyla görselleştirilmesi veya canlandırılması anlamına gelmektedir. Sembolde de, soyut bir kavramın somut bir nesne veya şekil ile ifade edilmesi söz konusu olduğundan alegori ile ilişkilendirilebilir. “Grundbegriffe der Literatur von A- Z” adlı eserinde Eberhard Hermes sembol tanımını alegoriye dayandırarak, dolaylı anlatım ile kıyaslar: Alegori ve dolaylı anlatım ile sembol, dilsel görüntünün klasik formuna aittir. Alegoride- eğitici anlatıcıda olduğu gibi- resim bir nesneye gönderim yaparken” ve mecazda söylenilmek istenilen iki çağrışım alanının ilişkisini ortaya çıkarırken, sembolde resim nesneyi temsil eder. (Hermes, 1999: 158) Dolayısıyla sembol kültürlerle göre değişkenlik göstermekle beraber bir düşüncenin, duygunun nesne aktarımı anlamına gelmektedir. Örneğin bayrak vatani, karınca çalışkanlığı, beyaz saflığı temsil eder.

Bu bağlamda Uwe Timm'in "SY" romanına dönülecek olursa; yazarın 68 döneminde bilinen gerçek hayattaki yazılı ve görsel kaynakları bu eserinde kullandığı görülmektedir. Metnin arka planını herkesin bildiği bu kodlar veya işaretler, belirli öykülere dayanmaktadır. Örneğin eserde sembolize edilen göstergeler, ağırlıklı olarak 68 döneminin gençlik hareketini yansıtırken, dönemin politik- tarihsel ve toplumsal yapısını da yansıtmaktadır.

Daha önce de ifade edildiği gibi, 1968 yılında Paris'te başlayan öğrenci eylemlerinin etkileri Almanya ve diğer ülkelere de sıçrar ve öğrenciler, sınıfların söz konusu olmadığı, savaşılmayan, daha demokratik bir toplum arzuladıklarını dile getirmek için eylemler düzenlemekte hatta bazen şiddete de başvurmaktaydılar. Yazar eserde öğrenci eylemlerini anlatırken, bu dönemin temsilcilerinden olan, aktif grupları çağrıştıran ya da sembolleşmiş göstergelerden de yararlanarak daha önce açılan motifleri ve kullanıldığı kaynak konuları destekler.

Kısaca Timm, "Sıcak Yaz" eserinde 68 kuşağı bağlamında ana temayı görünür kılmak için belli semboller kullanarak o döneme göndermeler yapar. Dolayısıyla eserde geçen 68 dönemine ait sembollerini genel olarak politik- tarihsel ile toplumsal semboller başlığı altında sınıflandırabiliriz.

3.1. Politik- Tarihsel Semboller

İncelenen eser “SY”, 68 dönemini ele alması bakımından hem politik hem de tarihsel bir roman olduğu daha önceki bölümlerde ifade edilmişti. Uwe Timm, konuyu belirgin kılmak için figürler aracılığıyla bu bağlamda politik- tarihsel sembolleri metnin değişik yerlerine serpiştirir. Bu semboller okuyucuya tanınmış eserler, fotoğraflar, nesneler, belli başlı gerçek politik kişiler ve politik merkezler (şehir, partiler, dernekler) aracılığıyla aktarılmaktadır. Dolayısıyla eserde, konu ile sembol arasında bir bağlantı olduğu söylenebilir. Eserdeki tarihsel ve politik sembollerin sınıflandırılması gerekirse; eserde, Vietnam Savaşı katliamı, ölümü ve haksız politikayı temsil eder. Çünkü Vietnam hem 68 kuşağı içerisinde politik-tarihsel bir sembol hem de mekân açısından politik bir motiftir. Vietnam Savaşı küresel protestonun oluşması, öğrenci eylemlerinin başlangıç noktasıdır. Bu açıdan karşı kutup olarak barışı da temsil ettiği söylenebilir, çünkü öğrenciler savaşa karşı eylemler düzenliyorlar, barış ve eşitlik istiyorlardı. Amerikalıların uçaktan Vietnam’ın ormanlarına kimyasal madde püskürtmeleri, 68 olaylarının alevlenmesinde rol oynayan önemli bir kıvılcımdır. Dolayısıyla Vietnam Savaşı eserde konuyu oluşturan öğelerden biridir, fakat bunun yansıtılması için motif ve sembollerden yararlanılır.

Bu noktada aynı durum 19.yüzyılda Almanya tarafından Afrika’da gerçekleştirilen sömürgeciliği temsil eden Wissmann heykeli için de söylenebilir. Elisabeth Frenzel’in de tanımından yola çıkarak, eserde Wissmann’ın konu edilmesi

ve öğrenci isyanlarıyla bağlantılı olması, konuyu oluşturur; ama heykelin kendisi bir semboldür ve Alman tarihine işaret ettiği için politik bir motiftir.

Uwe Timm, eserde Ulrich ve diğer öğrencilerin Vietnam ile ilgili gelişmeleri nasıl takip ettiklerini ve bu konuda nasıl karşıt eylemler düzenlediklerini, “Der Spiegel” dergisinde yayınlanan makaleleri ana figürüne okutarak gösterir:

“Vietnam’da kimyasal madde püskürten uçak filosundaki uçakların sayısı dörtten sekize çıkarılıyor. Ekim ayında filo C123 tipi dört uçağın daha eklenmesi öngörülüyor. Şimdiye dek sadece Güney Vietnam’da on iki bin kilometrekareden fazla orman kimyasallarla tahrip edildi.” (Timm, 2005: 265-266)

(www.bz-berlin.de,2013)

Ulrich’in Vietnam’da yaşanan olaylar ile Benno Ohnesorg’un öldürülme haberinin ardından çevresindekilere karşı bir merakının oluşmaya başladığını ve politik çemberin içine dahil olduğunu motif bölümünde ifade etmiştik. Ulrich bu gelişmelerden sonra, yaşadıkları ile okudukları farklı iki dünyaya işaret ettiği içindir

ki, romantik dönemin yazarlarından Hölderlin konulu seminer ödevine odaklanamaz, hatta yazması gereken seminer ödevi anlamsızlaşır. Çünkü Hölderlin onun deneyimlemediği duyguları (severken acı çekme, melankoli ve ölüm düşüncesi gibi duygular) anlatır. Aslında yazar, Ulrich'in içinde bulunduğu bu çıkmazla, eğitim sistemini de eleştirir. Çünkü bu sistem öğrencileri çalışmak istemedikleri bir konu üzerinde seminer ödevi yazmaya mecbur bırakıyordur. Hocaların, bu otoriter tutumu ile var olan sistemi destekledikleri kuşak çatışması bölümünde ifade edilmişti.

(www.detlev-mahnert.de, 2013)

Eserde geçen Vietnam savaşı, Benno Ohnesorg'un ölümü ve Rudi Dutschke suikastı ile ilgili söylemler, eserde dilsel olarak betimlenen fotoğraflar dönemin önemli politik- tarihsel sembollerinden biridir ve roman kahramanın gelişimine de yön veren olaylar olarak yer alırlar. Metinde, 68 kuşağının öncülerinden olan ve Alman gençlik hareketinin liderlerinden kabul edilen Benno Ohnesorg'un öldürüldüğü günden beri Ulrich'in kendini huzursuz hissetmesi, onun ilk kez bir gösteriye katılmasına neden olur. Yazar bu gösterilerle, Ulrich'in olaylarda nasıl aktifleşmeye başladığını gösterir. Gösteride öğrenciler günümüzde de çok güçlü bir

yayın karteli olan Springer'i eleştirir ve 'Springer'in yazıcı çetesi Benno'nun öldürülmesine yardım etti' yazılı pankartlar taşır.

Yazar ayrıca, 68 döneminde yaşamış diğer bir öncü Rudi Dutschke'den de söz eder. Sosyalist Alman Öğrenci Birliği'nin (SDS) baş ideoloğu Dutschke, çıkan öğrenci olaylarında doğu Kurfürstendamm'da beyninden ağır bir şekilde yaralanır. Metinde Benno'nun öldürülmesi karşısında tepkisiz kalamayan Ulrich, Rudi Dutschke suikastı nedeniyle yapılan eylemlere aktif olarak katılır. Suikast sonrası Springer Yayınevine karşı büyük bir tepki eylemi düzenlenir. Göstericiler yolları kapatır ve Bild gazetesinin dağıtılmasına izin vermezler. Dönem içerisinde Springer Yayınevi o günün hükümet taraftarı ve yayın organı olduğu için, öğrencilerin en çok eleştirdiği kurumlardan birisidir. 'Springer Kamulaştırılsın' sloganları ile yayınevi eleştirilir.

Eserde yer alan Vietnam Savaşı ve ona karşı tepkiler, Benno'nun öldürülmesi ve Rudi suikastı, 68 Almanya'sında yaşanmış tarihi olaylardır ve dolayısıyla 68 dönemi bağlamında eserin konusudur. Yazar, var olan politik- tarihsel ve toplumsal semboller eserinde kullanarak Ulrich'in katıldığı eylemleri okuyucu için görselleştirir ve toplumsal hafızaya hatırlatma amacıyla sunar; konunun yansıtılması bu semboller aracılığıyla yapılmaktadır.

Hamburg kentinin, Ulrich'in gelişim sürecine katkı sağlaması açısından önemli bir rol oynadığını motif bölümünde ifade etmiştik. Hamburg kenti, ana motif bağlamında ele alındığı gibi 68 döneminin de politik- tarihsel bir mekân sembolüdür.

Çünkü Hamburg kenti 68 döneminin öğrenci hareketlerini mekân bağlamında sembolize eder.

Sıcak Yaz eserinde, “şehir, zor ve rastlantısal bir durumun sembolü” olarak betimlenir: “19. yüzyıldan itibaren modern endüstriyel şehirlerin oluşumuyla şehir artık düzenin bir sembolü değil, aksine farklı yön ve imkânların eş zamanlı varlığı nedeniyle rastlantısallığın sembolüdür.” (Butzer, Jacob, 2008: 365) Bu bağlamda, Hamburg kentinin 68 döneminde sosyo- politik yapısıyla öğrenci hareketlerinin gelişmesine izin veren bir kent olması nedeniyle, daha öncede ifade edildiği gibi, Ulrich’in gelişimi açısından Hamburg kenti önemlidir. Çünkü Hamburg, roman kahramanın hayatında köklü değişikliklere zemin hazırlamış bir mekândır. Ulrich edindiği yeni çevrede rastlantısallıklarla yolunu bulmaya çalışır. Yazar, Christa’nın Ulrich’e Hamburg’a neden taşınyorsun sorusu üzerine şu şekilde bir açıklama yaptırır:

“Anlatması pek kolay değil. (...) ama bu şekilde devam etmesi mümkün değildi. Çıkmaza girdim. (...) ve her başlangıçta bir sihir vardır.” (Timm, 2005: 88)

Figür düzleminde, Şah’ın ziyareti ise yine öğrenci hareketlerini alevlendiren önemli bir olaydır. O dönemde öğrenciler Şah’ın ziyaretini protesto etmek için bir araya gelirler. “Öğrenciler, Şah’ı kanlı diktatör ve halk üzerinde baskı ve sömürü uygulayıcısı olarak tanımlar.” (Hadem, 2007: 24) 2 Haziran 1967’de gerçekleşen bu protesto sırasında, Benno Ohnesorg öldürölür. Dolayısıyla 68 kuşağı ile ilgili incelemelerde de örneklenen bu olay roman düzleminde de ele alınmaktadır. Aynı

zamanda Şah'ın ziyareti de 68 dönemi bağlamında gerçek politik ve tarihsel bir semboldür. Çünkü eserde Şah'ın temsil ettiği düzene ve 68 dönemine bir göndermede bulunmaktadır.

“Ulrich gazetedeki fotoğraflara baktı. Yerde yatan üniversite öğrencisi. Bol, siyah tuvaletli genç bir kadın onun üzerine eğilmiş, kafasını tutuyor. Kafanın arkasında ve yerde: kan. Hemen yanında bir başka fotoğraf, üç polis yerde yatan bir göstericiyi tekme tokat dövüyor, gösterici yüzünü elleriyle korumaya çalışıyor. Sonra da, gülen Şah'ın ve başına küçük bir taç takmış olan Farah Diba'nın fotoğrafı.” (Timm, 2005: 52)*

Uwe Timm, yukarıdaki alıntıda da geçtiği gibi gerçek, tarihi fotoğrafları kullanıyor. Yani olayların okuyucunun zihninde canlanabilmesi için görsel malzemeden de yararlanıyor. Herkesin bildiği bu fotoğraflar, bugün bile o dönemdeki savaşı ve belli zihniyetleri sembolize eden gerçek belgelerdir.

(www.sueddeutsche.de,2013)

* Son İran Şahı Muhammed Rıza Pehlevi'nin eşidir.

Günter Butzer ve Joachim Jacob kitap sembolünü; “yaratıcılığın, doğanın, tarihin, yaşamın, öğretilen bilginin, ruhun sembolü” şeklinde ifade etmektedir. (Butzer, Jacob,2008: 58) Roman kahramanı, gelişme sürecinde rol oynayan ve eserde hem motif hem de sembol düzeyinde önemli olan “Bahman Nirumand’ın Hür Dünyanın Diktatörlüğü” kitabı da bu açıdan önemlidir.

Kitap, 68 öğrenci olaylarında ve “Kızıl Ordu Fraksiyonu” kurucularından gazeteci Ulrike Meinhof’un* yaşamında da etkili olmuştur. Butzer’in tanımından da yola çıkarak söz konusu kitabın, Ulrich’de yavaş yavaş bir merak ve farkındalık yarattığı ve Ulrich’e 68 ruhunu aşıladığı söylenebilir. Kitabı okuduktan sonra, gelişmiş ülkelerin gelişmemiş ülkeler üzerinden nasıl zengin olduğuna dair yorumu Ulrich’in nasıl yavaş yavaş bilinçlenmeye başladığının göstergesidir.

“Ekonomik yardımlar bahanesiyle İran’daki petrolü tümüyle ele geçirmeyi başardık. İran piyasası bizim ekonomimiz için güvenli bir üs haline gelmiş bulunuyor. İran’daki yoğun ekonomik faaliyetlerimiz sayesinde bu ülkenin tüm dış politikasını kontrol altına almayı ve özellikle de İran’ın Bağdat Paktına girmesini sağlamayı başardık. Şu anda Şah...” (Timm: 2005, 53-54)

Daha önce konuya özgü (içkin) motifler bölümünde ifade edildiği gibi, Ulrich’in okuduğu kitaplar, ailelerin kütüphanelerinde yer alan kitaplar ile karşıt kutup oluşturmaktadır. Bu okunan, popülerleşen kitaplar, zaman içerisinde zihniyetin

*Gazeteci ve radikal sol görüşlü bir örgüt olan „Kızıl Ordu Fraksiyonu’nun“ kurucularındandır.

nasıl değiştiğinin göstergesi olarak da değerlendirileceği için politik- tarihsel sembol olarak metinde yerlerini alırlar.

68 dönemi denince akla ilk gelenler mitleşmiş “Mao, Lenin, Fidel Castro, Che Guevara” gibi solun en önemli politik figürleridir. Eserde de Mao, Lenin ve Che Guevara gibi önderler 68 döneminin politik- tarihsel sembolleri olarak yerlerini almaktadır. Roman boyunca diğer öğrenciler gibi Ulrich de bu önderlerin düşüncelerini önemsiyor ve kitaplarını okuyordur:

“Bodrumun duvarlarının birinde Marx, Engels ve Lenin’in başlarının olduğu bir afiş asılıydı.” (Timm: 2005, 151)

“(...) yerde açık duran kitabı aldı: Che Guevara’nın Günlüğü.” (Timm: 2005:146)

“Yeni bir boyut mu açılmıştı, saçlarından Che Guevara’nın sakalı ve yüzünün yükseldiği bir st- Marx?” (Timm: 2005:196)

“Ulrich, Che posterinin yanındaki aynada kendini gördü. Başındaki kulaklığın iki ucundaki kocaman, siyah yuvarlaklar.” (Timm: 2005:200)

Yazar yine kahramanları aracılığıyla, bu kitaplardan bahsederek zihniyet yapısını gözler önüne sermektedir. Söz konusu edilen bu kitaplar ve adları anılan temsilciler, kapitalist sistemi eleştiren ve devrimci ruhu yansıtan öğelerdir. Örneğin tarihsel açıdan bakıldığında “Mao” in’in bugünkü politik durumunun kurucusu ve aynı zamanda belli bir siyasi zihniyetin “komünizmin” de sembolüdür.

Metinde yer alan 68 döneminin diğerk bir politik- tarihsel sembolü de (SDS) Sosyalist Alman Öğrenci Birliğidir. Bilindiğı gibi o dönemde öğrencilerin üye olduğı bu birlik 68 hareketlerinin düzenlenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

(2.bp.blogspot.com, 2013)

Eserde SDS şefi ve üyeleri var olan düzeni eleştiriyor, tıpkı gerçek hayatta olduğı gibi eylemler düzenliyorlardır:

“SDS, dedi Ulrich, orada, kürsüdekiler. Ulrich yüzlerini aklında tutmaya çalıştı. Gruptakiler kendi aralarında tartışıyorlardı. Alçak sesle ama ısrarla.” (Timm: 2005: 106)

Yukarıda bahsedilen politik- tarihsel sembollerin metin içindeki ağırlıklarına bakıldığında hem eserin konusunu oluşturmakta hem de o dönemin ruhunu, düşünce yapısını ve olaylarını yansıtmak/ duyumsatmak için kullanılmaktadır.

3.2. Toplumsal Semboller

Eserde politik- tarihsel sembollerin yanı sıra 68 dönemi bağlamında toplumsal semboller de önemli bir yer tutar. “Herkes eşit hak ve özgürlük”, “savaşma seviş” gibi sloganlar, eskilerin garipsediğı “hippi tarzı” giyim kuşam, protestoyu görselleştiren “uzun saçlar” ve “barış işareti”, “kendilerini çiçek çocukları” olarak tanımlamaları, 68 döneminin toplumsal sembollerindendir. Örneğın uzun saçlar ile parkalar isyanının ve zihniyetin, sloganlar ise barışın ve eşitliğin sembolü olarak ele alınabilir.

(johnflood.blogspot.com, 2013)

(elizaveganpage.blogspot.com, 2013)

Mark Kurlansky “1968 Dünyayı Sarsan Yıl” kitabında 68 modasını şu şekilde tanımlamaktadır:

“(...) 1968’in başlıca moda kavramı, hiçbir sınır ya da tabu olmadığıydı. Kurallara uymak demode olmuştu ve yazarların tahminlerine göre, insanların ne giyecekleri konusunda özgür bir çeşitliliğe doğru eğilim devam etmişti.” (Kurlansky, 2008: 32)

(www.varol.us, 2013)

68 dönemine özgü giyim kuşam gençlerin özgürlükçü ruhunu yansıttığını söyleyebiliriz. Kurlansky dönem gençliğini şu şekilde tasvir etmektedir.

“(...) hippilerin üniforması haline gelmiş olan uzun saçlar, çiçekli kıyafetler, bol paça kot pantolonlar, bandanalar ve boncuklarla bezenmiş genç savaş karşıtı aktivistler (...) (Kurlansky, 2008: 136)

(vietnamartwork.wordpress.com,2013)

Günter Butzer ve Joachim Jacob ise “Metzler Lexikon literarischer Symbole” adlı eserinde giyim kuşam sembolünü şu şekilde tanımlamaktadır.

“Toplumsal bir statünün, kültürel görünüşün ve kimliğin, dönemin ve modernliğin yanı sıra dilsel ifadenin sembolüdür.” (Butzer, Jacob,2008: 182)

Bu nedenle eserde hem roman kahramanının hem de diğer öğrencilerin giyim kuşamları 68 dönemini yansıtmaları itibariyle sembol olarak nitelendirilebilir. Ulrich’in dönemin politik sembollerinden olan parkadan satın almak istemesi, Sosyalist Alman Öğrenci Birliği’nin (SDS) şefi Conny’nın koyun postu yeleği, öğrenciler arasındaki kot pantolon modası, kız öğrencilerin mini etekleri eserdeki 68 döneminin sembollerinden olduğu kadar, yeni yaşam tarzının da göstergeleridir. Yazar, Ulrich’in aitlik duygusunun aynı zamanda dış görünüşü ile ilintili olduğunu şu şekilde gösterir:

“Bu arada Ulrich’in saçları en azından kulaklarını kapatacak kadar uzamıştı. Petersen’in sırtındaki parka gözüne çok kullanışlı göründü. Ulrich mavi yağmurluğunu aniden gülünç buldu... Borç alması gerekse bile hemen böyle bir parka edinmeye karar verdi.” (Timm: 2005,123)

Barışın toplumsal sembolü; Hippilerin dilsel ifadesi olan “*Savaşma seviş*”dir. Bilindiği gibi, dönem gençliği savaş karşıtı olduğu için, 68 kuşağı o yıllarda Vietnam’da yaşananlara kayıtsız kalmayıp olayları içselleştirip, savaş karşıtı eylemler düzenlemişlerdir. Eserde Ulrich’in kız arkadaşlarıyla olan ilişkileri ile Hamburg’da edindiği yeni çevre, bu toplumsal sembolün iz düşümüdür. Başlangıçta Ulrich’in “*böyle konuşabilmeli insan, böyle rahat ve doğal*”(Timm, 2005: 130) diyerek özendiği duruma kendisi de zamanla ayak uydurmuştur. Bu söyleyiş biçimi ile yazar, roman kahramanının toplumsal gelişimini ve bir taraf seçtiğini göstermektedir.

68 dönemi sembolleri giyim kuşam ve saç konusunda olduğu kadar dilsel ifadelerde de etkisini göstermektedir. Dönem gençliğinin savunduğu düşünceler veya gerçekleştirdikleri eylemler elbette dilsel ifadelerine de yansımakta ve bunlar isyanı sembolize etmektedir. Ulrich Hamburg’da edindiği arkadaş çevresinden zamanla yeni kelimeler veya kısaltmalar öğrenir, hatta zamanla kendine göre kısaltmalar da kullanır. Örneğin Polip ve popo kelimesi polisin, molly; molotofun, kapi ise kapitalistlerin kısaltmasıydı.

“Ulrich, Ho- Ho- Ho- Chi- Minh , diye bağılıyor.” (Timm, 2005: 187)*

“Sonra polipler çıkageldiklerinde, diye güldü Ulrich...” (Timm, 2005: 170)

“Üç herif Popo’ydu, dedi Conny. (Timm, 2005:123)

“Bir sürü sözcük yeniydi: Defetmek. İnisiyatifi ele almak. İntrojesiyon. (Timm, 2005:126)

“Neden bir Molly atmıyoruz?” (Timm, 2005:166)

“Şimdi kapiler nasıl kar ediyor?” (Timm, 2005:259)

Dönem gençliğinin giyim kuşam ve saç modasının yanı sıra dinlediği müzikler de (belli şarkıcılar ve şarkıları, kısacası pop müziğinin ikonları) 68 kuşağının toplumsal sembolü olarak ele alınabilir. Ulrich’in ve diğer arkadaşlarının dinlediği plaklar, dönemin düşüncesini veya ruhunu yansıttığı gibi, yazar belli şarkıcılar ve şarkıları zikrederek, kültürel kodları aktarmaktadır.

“Manfred pikaba bir Beatles plağı koydu. What do I do when my love is away.” (Timm, 2005: 99)

“Conny The Byrds’in Younger Than Yesterday plağını koymuştu.” (Timm, 2005: 149)

“Conny Frank Zappa’nın son plağı Mothers of Invention’ı koymuştu.” (Timm, 2005: 151)

* Ho Chi Minh, Vietnam bağımsızlık hareketinin önderidir.

“See you later alligator. Ulrich melodiyi ıslıkla çaldı.”
(Timm, 2005: 170)

Almanya dahil dünyanın pek çok ülkesindeki öğrenciler ya polisle karşı karşıya gelerek ya da sokak tiyatrosu düzenleyerek var olan düzene karşı koyuyorlardı. Öğrenciler bu eylemler aracılığıyla seslerini duyurmak ve halkı bilinçlendirmek istiyorlardı. Bina işgali, barikatlar ve polisle çatışma isyanı sembol eden durumlardır.

“Pazarlara ve diğer kamusal alanlara giderek sohbetler, bazen de münazaralar düzenliyor; her biri bir rol oynuyor ve günün olaylarının tartışıldığı bir sahne hazırlıyordu; bu gürültülü konuşmaları duyan insanlar da gazetede hiç okumadıkları şeyleri öğreniyordu. Bu yöntem işe yaradı çünkü basınları tamamen yozlaşmış olan toplumlar haberleri sokaktan almayı öğrenir.” (Kurlansky, 2008: 465)

68 gençliğinin yaptığı gibi Ulrich de SDS ekibinden arkadaşları ile sokak çatışmalarına katılıyor, halkı bilinçlendirmek için fabrika önlerinde tiyatrolar düzenliyordu. Ulrich’in Conny ve Bully ile polis arabası yakmaları ile başladığı sokak eylemleri veya çatışmaları görsel düzlemde dönemin toplumsal hareketini yansıtmaktadır. Çünkü bu eylemler veya çatışmalar dönemin başkaldırısını sembolize etmektedir. Eserde Ulrich’in polis arabasını yakma eylemine katılma nedeni şu şekilde açıklanmaktadır.

“Eğer yakalanırsa her şey yatar, öğrenimi, mesleği her şey. Fazla düşünmeden evet demişti. Eşyaya karşı şiddet. Tesadüfen bu işin içine girmişti. Artık bir şeyler yapmak gerek, sürekli lak lak etmekle olmaz, demişti Conny. Hiçbir şey durup dururken değişmez. Bir şey yapmalı. Spontan bir biçimde.” (Timm, 2005: 171)

Diğer taraftan işçileri bilinçlendirme amacıyla eserin üçüncü bölümünde Ulrich arkadaşları ile sokak tiyatrosu yapar. Kapitalist sistemi eleştiren bir oyun hazırlayarak, çevresinde toplanan insanların ilgisini çekmeye çalışırlar.

“ Nottker’le Ulrich’in önünde duran Renate, Lister ve lepiska saçlı tiyatro öğrencisi şarkı söylüyorlardı;

Ey batıda olan sermayemiz.

Yatırımların kazançlı olsun.

Kar edesin.” (Timm, 2005: 246)

Metindeki politik- tarihsel motiflerin yanı sıra toplumsal semboller, ağırlıklı olarak 68 dönem gençliğinin mücadelesini, zihniyetin bir önceki kuşağa göre nasıl değişim yaşadığının göstergesidir. Aynı zamanda metin içerisinde bu dönemi çağrıştıran semboller, 2. Dünya Savaşı’nı yaşamamış 68 kuşağının kültürel alt yapısını da ortaya koymaktadır.

Yukarıda sınıflandırılan motif ve semboller, konunun bir parçasını oluşturmaktadır. Başta belirtildiği gibi, Timm'in yazarlık tutumuna koşut olarak var olan ana kaynaklar, edebiyatta yer etmiş motifler ve bugün bile kullanılan ve geçerliliğinden hiçbir şey yitirmemiş semboller, figürler ve yaşanmışlıklar bağlamında kurmaca bir metin içerisinde ve gelişim romanı çerçevesinde tekrar canlandırılır ve toplumsal hafızaya seslenilir.

III. SONUÇ

1. Genel Değerlendirme

Yaşanmışlıklarını ve gözlemlediklerini modern roman söylemi çerçevesinde öykülemeyi seven Uwe Timm, eserleriyle gerek Türkiye’de gerekse Almanya’da çok sayıda lisansüstü ve doktora tez çalışmalarına konu olmuştur. Bu çalışmaların ağırlık noktasını tarihsel bir bakış açısıyla geçmişin bugünden bakılarak değerlendirilmesi, yani “geçmişle hesaplaşma” oluşturmaktadır. Bu çalışmada Uwe Timm’in “SY” eserindeki konu, motif ve semboller tespit edilmiş ve bu kavramlar edebiyat bilimi açısından değerlendirilmiştir.

Gerçekçi ve belgeye dayalı edebiyat anlayışını benimseyen yazar, bu nedenle “SY”de söz konusu dönem ile ilgili belgeleri ve fotoğrafları romanın dokusuna yerleştirir. Dolayısıyla “SY” romanı 68 dönemini anlatması bakımından “tarihsel”, Ulrich’in kişiliğindeki değişimi anlatması bakımından “gelişim”, baba- oğul çatışmasına değinmesi açısından ise “aile” veya “kuşak” romanı olarak edebiyat tarihinde değerlendirilmektedir. Yazarın bu ve diğer eserlerinde yaşantılarından yararlanması da, onun anlattıklarının inandırıcılığını sağlamaktadır.

Yazar günlük hayattaki enstantaneleri kullanarak, okuyucuya “neden bu geçmiş var?” sorusunu sordurtur. Uwe Timm, yazarak ve öyküleyerek duygularını ve deneyimlerini daha iyi dile getirebileceğine inandığından, metinlerinde kendi yaşamından, deneyiminden ve anılarından yararlanmayı her zaman tercih eder. Buna

“SY” romanı en somut örnek olarak gösterilir. Yazarın hayatında babası ile ilişkileri, ağabeyi ile ilgili anıları önemlidir; bu iki kişinin tarihsel yükümlülüklerini eserlerine yansıtmış ve otobiyografik unsurları, figürler aracılığıyla okuyucuya açıklamıştır.

İlk romanı “SY”den son romanı “Freitisch” e kadar Timm, tarihin insan hayatındaki yerini ve önemini vurgular ve eserlerinin ana izleğini tarihsel olgular oluşturur. Bu tarihsel olgular aracılığıyla gerçek ile kurmaca arasında bir köprü kurar. Tıpkı “SY” romanında baba Krause ile Timm’in babası arasındaki benzerlik ya da yazar ile Ulrich arasındaki ilişki gibi. İlk romanı dahil diğer eserleri arasında tutarlı bir çizginin olması, Timm’in bireylerini gerçekçi bir bakış açısıyla irdeleyip, metne aktarmasına dayanır. Bu noktadan hareketle söz konusu çalışmada romanlarının odak noktasını; Almanya’nın savaş dönemi sonrasında toparlanmaya ve sosyal yapısını yeniden kurgulamaya çalıştığı dönem ile Amerikan kültürünün baskın olduğu 68 dönemi oluşturduğu tespit edilmiştir.

“SY” romanında Germanistik öğrencisi Ulrich Krause’nin adım adım 68 dönemi öğrenci hareketlerine nasıl katıldığı anlatılmıştır. Üç bölümden oluşan eserde Ulrich’in değişimini hangi süreçlerden geçerek gerçekleştirdiği okuyucuya sunulur. Aslında ana kahramanın Münih’den Hamburg’daki üniversiteye gelmesiyle gelişimi başlamış olur, ancak yazar aynı zamanda Ulrich’in bu gelişiminin arka planında 68 Almanya’sını ve Nazizm dönemindeki yaşanmışlıklara da geniş bir perspektifle vurgu yapar. Dolayısıyla yazarın, bu romanında geçmişle olan bağlantıları bugünün bakış açısından sürekli sorgulayarak ele aldığı açıktır.

Çalışmanın ana bölümünü “Konu”, “Motif” ve “Sembol” kavramları oluşturmaktadır. Genellikle tanımlar göz önüne alındığında, eserin ana fikrini oluşturan konunun, sanat, felsefe, bilim, siyaset, teknoloji gibi hayatın her alanından olabileceği ortaya çıkmıştır. Konu bakımından çok yönlü bir roman olan “SY”de genel olarak *hayatın* konuları işlenir. Gelişim romanı bağlamında ele alınan belli başlı konuların romanda kuşak çatışması, bireylerin geçmişle hesaplaşması ve 68 dönemi olduğu tespit edilmiş ve eserle ilişkilendirilmiştir.

“SY” romanında ana kahramanın gelişimi, deneyimi ve anıları gerek kahramanın iç dünyasındaki, gerekse toplumdaki değişim ve sorunlarla birlikte metinde çeşitli yaşantılar bağlamında dile getirilmiştir. Yazar, Ulrich’in Hamburg’da edindiği yeni çevre ile birlikte, dinledikleri veya okuduklarıyla olaylara nasıl dahil olduğunu ve onun değişiminin görüntüsüne, diline ve düşüncelerine nasıl yansıdığını, gerçekçi bir anlatım biçimiyle sergiler. Sonuçta eserde kimlik bunalımından kurtulan bireyin nasıl bir gelişim çizgisi tutturduğu üç bölüm içinde adım adım açıklanarak verilir.

İnsanoğlunu bir gölge gibi takip eden geçmiş, etkisini insanlar üzerinde hissettirmektedir ve bu çalışmada söz konusu bu etkinin “SY” romanının odak noktasını oluşturduğu belirtilmiştir. Ana kahraman Ulrich ile baba Krause arasındaki çatışma aslında geçmişleriyle olan hesaplaşmanın göstergesidir. Dolayısıyla Ulrich’in gözünden anlatılan geçmiş hem ailenin hikâyesidir hem de yazıldığı döneme ait bir kahramanın göğüslemek durumunda kaldığı zorlukların öyküsüdür.

Ana kahramanın, babası ve hocaları ile yaşadığı çatışma ise diğer bir konuyu oluşturan “Kuşak Çatışması” adı altında ele alınabilir. Ulrich 68 kuşağına ait yetişkin bir bireydir. Babası ise 1931 yılında Süvari Birliğinde görev yapmış ve oğlu tarafından “eski bir Nazi” olarak algılanmaktadır; kısacası savaşın tüm suçunu taşıyan ve bu mirası oğullarına bırakan bir kuşak algısı söz konusudur. Dönem gençlerinin kendilerini olduğu gibi kabul ettirme çabası hem aileleriyle hem de okuldaki yöneticilerle çatışmalar yaşamalarına neden olduğu romandan örneklerle açıklanmıştır.

68 dönemindeki yaşanmışlıklar eserdeki ana figürün karşılaştıklarıyla bağdaştırılmıştır. Bilindiği gibi Fransa’da ilk etkilerini gösteren öğrenci olayları tüm dünyada etkisini göstermiş ve Almanya’daki gençler de 68 döneminde Vietnam Savaşı, eğitim sistemi ve mevcut yapıya kadar pek çok konu hakkında protestolar düzenlemiştir. Olağanüstü Hal Yasalarının gündeme gelmesiyle olaylar şiddetlenerek tırmanmıştır. İran Şahı Rıza Pehlevi’nin Almanya’yı ziyaretini protesto eden öğrenci liderlerinden Benno Ohnesorg öldürülmüş ve Rudi Dutschke suikastının ardından dönemin önemli yayın kartellerinden “Springer” yayınevine karşı Hamburg başta olmak üzere pek çok şehirde tepki eylemi düzenlenmiştir.

1968 öğrenci hareketlerinin toplumsal alandaki bu politik ve sosyal etkileri romanda yansıtılmıştır. Belgelere ve otobiyografiye dayandırarak gerçek kurgulanmış ve romanda 68 dönemi bağlamında anlatılan olaylar, Ulrich’in gelişim sürecinin hangi olaylar aracılığıyla gerçekleştirdiğini de göstermiştir. “Der Spiegel” dergisindeki Vietnam ile ilgili yazılar, Bahmand Nirumand’ın “Hür Dünyanın

Diktatörlüğü” kitabı, Benno Ohnesorg’un öldürülmesi, “Wissmann heykelinin” yıkılması, “Rudi Dutschke” suikastı, “Springer Binası’na karşı eylem” gibi gerçek hayata dayalı olaylar sayesinde yazar aslında kurmaca bir figür olan Ulrich Krause’yi inandırıcı bir hale getirmiştir.

Romanda, konu çerçevesinde 68 dönemine özgü motif ve sembollerden de yararlanılmıştır. Edebi motifin bir metinde en küçük yapıyı oluşturduğu, belirli şemalar ile eserde ele alınan konular arasında bütünlük oluşturduğu ifade edilmiştir. Ayrıca motifin en önemli işlevinin eserde işlenen konuya derinlik kazandırdığı da örneklerle açıklanmıştır. Romandaki motifler içeriğine, anlamına ve kullanım sıklığına göre ana motif, yan motif, leitmotif, konuya özgü motif, mekân motifi ve olay motifi şeklinde sınıflandırılarak örneklendirilmiştir.

Roman dokusundaki yerlerine bakıldığında ana motifin, ana karakterin ve olayların gelişimini doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu bağlamda incelenen eserde olayların ve Ulrich’in gelişimini doğrudan etkileyen olaylar; baba- oğul çatışması, Ulrich’in Hölderlin konulu ödevi, Albert’in hikâyesi ve Hamburg şehri olarak yorumlanmıştır. Baba- oğul çatışması, toplumsal motif olabilecek düzeydedir ve aynı zamanda taşıdığı anlam açısından da otobiyografiktir. “SY” romanında Bay Krause ile Ulrich figürleri arasındaki iletişimsizliğe vurgu yapılarak, yazarın yaşamından izler okuyucuya aktarılmıştır. Ayrıca romandaki baba- oğul arasındaki sorunlar, kuşak farkının da eksenini oluşturduğu gibi bu durum otoriteye, hükümete ve eğitim sistemine olan başkaldırıyı da ifade etmektedir.

“Hölderlin” konulu ödev, eserde ana karakterin hayatında önemli bir basamaktır. Ulrich, arkadaşı Wolfgang ile yaptığı sohbetlerin etkisiyle seminer ödevini sorgular. Bir türlü bitiremediği bu seminer ödevi için Hamburg’daki üniversiteye geçer ve ana karakterin gelişim/ değişim süreci başlamış olur. Albert’in hikâyesi ise, savaş döneminde otoriteye isyanı sembolize eden bir motiftir. Eserde aynı kuşağa ait olan baba Krause figürü ile Albert figürünün Nazizim dönemine karşı takındıkları farklı tutum, metnin ana kahramanı Ulrich’in dikkatini çeker. Ulrich babasının geçmişini ve ailesi ile ilgili anılarını sorgulamaya başlar.

68 olaylarının en yoğun yaşandığı şehirlerden biri olan Hamburg, ana kahramanın politik olaylara karşı ilgisinin artmasına neden olur. Söz konusu şehir Ulrich’in yaşamında yeni bir sayfa açmasını sağlar, yani gelişimini doğrudan etkiler. Diğer taraftan Hamburg şehri otobiyografik bir motiftir. Çünkü yazar, çocukluğunun geçtiği bu şehrin, yaşamına katkıları olduğunu; farklı insanlardan dinlediği farklı hikâyelerin eserlerinin temelini oluşturduğunu hem poetikasında hem de “Erzählen und kein Ende” adlı kitabında dile getirmektedir.

Yan motifler eserdeki olayların gelişimini dolaylı yoldan etkiler. Metin içerisindeki politik ve sosyal yan motifler; “Vietnam Savaşı”, “Wissmann heykeli” ve “Ulrich’in karşı cinsle olan ilişkiler ağı” olarak sınıflandırılmıştır. Diğer öğrenciler gibi Ulrich de hükümetin Vietnam Savaşı’na karşı tutumunu eleştirir ve gösterilere katılır. Savaşı kınamak için katıldığı eylemler, ana karakterin yeni bir çevre edinmesini dolaylı yoldan etkiler.

Gerçekte olduğu gibi metinde Wissmann heykeli, Alman sömürgeciliğini ve burjuvaziyi temsil eden bir anıt olduğu için, öğrenciler tarafından defalarca yıkılmak istenmiştir. Ulrich de bu heykelin kaidesinden oynatılmasına yardım eder. Dolayısıyla bir yan motif olarak “Wissmann heykeli” ana kahramanın düşüncelerini sorguladığını işaret eden bir motiftir. Yazar bu heykeli konu ederek gerçek dünyadan bir sembolü, motif düzeyinde eserine yerleştirmiştir. Ulrich’in karşı cinsle olan ilişkiler ağı, ana karakterin kişiliğini ve dönem özelliklerini yansıtması açısından yan motif olarak değerlendirilmiştir. Karşı cinsle olan ilişkilerinin temelinde “cinsellik” ve “kader arkadaşlığı” vardır. Kız arkadaşlarıyla ilişkilerinde sergilediği rahat tavrı, 68 döneminin “savaşma seviş” ya da “cinselliğini serbest yaşama” düşüncesini; dönemin sosyo- psikolojik havasını yansıtması açısından önemlidir.

Yazarın tarihsel bakış açısıyla aktardığı olay motifleri, gerçekte yaşanmış olayların, romanda ana karakterin öyküsüyle birlikte verilmesini sağlamaktadır. Eserdeki olay motifleri; başkaldırının göstergeleri ve sabotaj eylemleri olarak sınıflandırılmıştır. Dönem gençliği gerçek hayatta sesini duyurmak istiyor, bunun için sokakta Vietnam Savaşı, sömürgecilik ve kapitalist sistem karşıtı bildiriler dağıtıyor veya bu konularla ilgili sokak tiyatrosu düzenliyorlardı. Ayrıca üniversite ve kamu alanlarında da çeşitli eylemler gerçekleştiriyorlardı. Uwe Timm, geçmişte yaşanmış ve başkaldırıyı simgeleyen eylemleri metninde kurmaca figürlerine aynen yaşatarak, olayları okuyucunun gözünde daha rahat canlandırmasını sağlamıştır. Bu başkaldırı göstergeleri ile Uwe Timm bu kuşağın mücadelesini ve kuşaklararası ilişkiyi yeniden canlandırarak aktarmaya çalışmıştır.

Sürekli tekrarlanan kalıplaşmış motif türü olan leitmotifler de eserde yer almaktadır. Metindeki leitmotifleri ağırlıklı olarak 68 döneminin ruhunu yansıtan duvar yazıları ile şiir oluşturmaktadır. Romanda ‘Ayı Eiffé’ lakaplı biri herkesin görebileceği duvarlara hükümeti eleştiren yazılar yazıyordu. Bir diğer leitmotif ise Ulrich’in seminer ödevi olarak araştırmak istediği Hölderlin’in “Die Liebe” şiiridir. Dönemin sevgi felsefesini yansıtan, bu leitmotifler metne zenginlik katmaktadır.

Yine metinde yer alan mekân motiflerine bakıldığında olayın geçtiği yeri belirler ve figürlerin hareket alanlarını görselleştirir. Aynı zamanda ana karakterin deneyimlerinin de göstergesidir. Münih’deki yurt, bar, kütüphane, üniversite gelişim sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen mekânlardır. Braunschweig’daki aile evi babası ile ilişkilerini, Hamburg’daki “Cosinus” adlı bar, bodrum, fabrika, üniversite ve protestoların gerçekleştiği mekânlar ise olaylara aktif olarak katıldığı yerlerdir. Kısacası metindeki bu mekânlar Ulrich’in gelişimi ile paralellik gösterir ve ana karakterin hayatını nerelerde geçirdiği hakkında bilgi verir.

Konuya özgü motifler ise eserde bir renk, eşya veya aksesuar olarak kullanılır. Dolayısıyla “SY” romanındaki konuya özgü motifler ana karakterin okuduğu kitaplardır. Metinde geçen “Duygusal Eğitim”, “İtirafılar”, “Hür Dünya’nın Diktatörlüğü”, “Hümanizm ve Ahlak Felsefesi”, “Lenin ne yapmalı?”, “Ücret, Kâr, Fiyat” ve “Yanan Ruhr” adlı kitaplar dönemin ruhunu, felsefesini ve tarihini yansıtmaları bakımından sembol bağlamında da ele alınmıştır. Ayrıca metinde ailelerin kütüphanelerinde bulunan “Goethe” gibi klasik eserler, savaş sonrası kuşağı temsil

eden aileler ile 68 kuşığı arasındaki zihniyet farkının belirginleşmesi işlevini görmektedir.

Çalışmanın bir diğer konusu olan “sembol” ise, motifin aksine değişmez somut nesne veya işaretlerdir. Bu nesne veya işaretler bir harf veya bir renk olabilir. Motif, metnin en küçük anlam bütünü oluştururken, sembol ise konuşma dilindeki parolanın metne aktarılmasıdır. Bu bağlamda “SY” romanında, yazar 68 döneminde bilinen yazılı ve görsel kaynakların göstergesi olan sembolleri kullanmıştır. Uwe Timm’in “SY” romanında 68 kuşığı bağlamında ana konuyu görünür kılmak için kullandığı semboller, “politik- tarihsel” ve “toplumsal” olarak sınıflandırılmıştır.

Politik- tarihsel semboller; okuyucunun bildiği eserler, fotoğraflar, nesneler, tanınmış gerçek politik kişiler ve politik merkezler metinde kullanılır. “SY” romanındaki semboller; Vietnam Savaşı, Wissmann heykeli, Benno Ohnesorg, Rudi Dutschke, Hamburg kenti, Şah’ın ziyareti, Hür Dünya’nın Diktatörlüğü kitabı, “Mao, Lenin, Fidel Castro, Che Guevara” gibi solun en önemli politik figürleri ve Sosyalist Alman Öğrenci Birliğidir. Eserin konusunu oluşturan bu semboller o dönemin ruhunu, düşünce yapısını ve olaylarını yansıtmaktadır.

Toplumsal semboller; “Herkes eşit hak ve özgürlük”, “savaşma seviş” gibi sloganlar, “hippi tarzı” giyim kuşam, protestoyu görselleştiren “uzun saçlar” ve “barış işareti”, kendilerini çiçek çocukları olarak tanımları. Ulrich’in uzun saçları ile dönemin moda olan parkasından giymesi isyanın ve zihniyetin sembolü olarak

algılanır. Giyim kuşam ve saç modasının yanı sıra gençlerin dinledikleri müzikler de dönemin kültürel kodlarını yansıtmaları açısından metne derinlik kazandırmaktadır.

Tezde işaret edildiği gibi realist bir tutuma sahip olan yazar, 68 dönemi romanı kabul edilen “SY”de otobiyografik motif ve semboller kullanmıştır. Poetikasında da belirtildiği üzere bu kavramlar diğer eserlerinde de görülür; bu araştırmanın sonucunda Uwe Timm’in metinlerinde aktarmaya çalıştığı tarihsel perspektifin kuşaklararası ilişkilerden yola çıkarak oluşturduğu görülmüştür. Sonuç olarak otobiyografik özellikleri eserlerine taşıyarak gerçekçi bir yazarlık tutumuna sahip olan yazar, 68 döneminin bilinenlerini ve bilinmeyenlerini bu romanında kurgulamıştır; yani geçmişin gelecek için kurgulanışı mentalitesine yer vermiştir.

2. KAYNAKÇA

- Assmann, Aleida, **Geschichte im Gedächtnis**, Verlag C.H. Beck oHG, München, 2007
- Aytaç, Gürsel, **Yeni Alman Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005
- Best, Otto F., **Handbuch literarischer Begriffe**, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main, 1998
- Braak, Ivo; Neubauer, Martin, **Poetik in Stichworten**, Verlag Ferdinand Hirt, Avusturya, 1990
- Braun, Michael, **Keiner kommt davon. Zeitgeschichte in der Literatur nach 1945**, Wem gehört die Geschichte? ', Vandenhoech & Ruprecht, Göttingen, 2008
- (Briegleb Klaus; Weigel Sigrid, **Gegenwartsliteratur seit 1968**, Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 1992
- Butzer, Günter; Jacob Joachim, **Metzler Lexikon literarischer Symbole**, Verlag J.B. Metzler, Ulm, 2008
- Dämmrich, Horst und Ingrid G., **Themen und Motive in der Literatur**, Francke Verlag Tübingen und Basel, Trento, 1995
- Erll, Astrid, **Literatur als Medium des kollektiven Gedächtnisses**, Erll, Astrid, Nünning Ansgar içinde **Gedächtniskonzepte der Literaturwissenschaft. Theoristische Grundlegung und Anwendungsperspektiven**. Berlin, New York, aktaran; Onaran Sevil, “Anımsama Edebiyatı ve Uwe Timm’in Kardeşimin Örneğinde (Am Beispiel meines Bruders) ‘Geçmişin’ Yeniden Kurgulanışı”, (Prof. Dr. Hüseyin Salihoğlu) **Alman Dili ve Edebiyatı ve Kültür Üzerine Araştırmalar**, Barış Yayınları, Ankara, 2011

- Fischer, Torben; Lorenz Matthias N., **“Lexikon der Vergangenheitsbewältigung in Deutschland”**, transcript Verlag, Bielefeld, 2007
- Franke, Hans- Peter; Staehle Ulrich; Ulrich Gisela; Wenzelburger Dietmar, **Geschichte der deutschen Literatur von 1945 bis zur Gegenwart**, Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1983
- Frei, Norbert, **1968 Jugendrevolte und globaler Protest**, Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 2008
- Frenzel, Elisabeth, **Stoffe der Weltliteratur**, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1963
- Frenzel, Elisabeth, **Motive der Weltliteratur**, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1988
- Hadem, Marco, **Die 68er Bewegung: Eine politisch historische Auseinandersetzung**, Grin Verlag, Norderstedt, 2007
- Hermes, Eberhard, **Grundbegriffe der Literatur von A- Z**, Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1999
- Hielscher, Martin, **Uwe Timm**, Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 2007
- Konukman, Barış, **Çağdaş Alman Romanında Yabancıyla Karşılaşma (Uwe Timm’in Schlangenbaum adlı romanı örneğinde)**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2006
- Kurlansky, Mark, **1968 Dünyayı Sarsan Yıl**, Çev.: Zehra Savan, Everest Yayınları, İstanbul, 2008
- Kutzmutz, Olaf, **Uwe Timm- lauter Lesarten Beiträge zur Poetik der Gegenwartsliteratur**, Books on Demand GmbH, Norderstedt 2009
- Malchow, Helge, **Der schöne Überfluss Texte zu Leben und Werk von Uwe Timm**, Verlag Kiepenheuer & Witsch, Köln ,2005 (Greiner Ulrich, **Der Geschichtensammler**, s.25- 31)

- Neuhaus, Stefan, **Grundriss der Literaturwissenschaft**, A. Francke Verlag
Tübingen und Basel, Ulm, 2009
- Nünning, Ansgar, **Metzler Lexikon Literatur- und Kulturtheorie**, J.B.
Metzler Verlag, Stuttgart, 1999
- Sayın, Şara, **Edebiyat ve Bellek**, (Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcığolu) **Bellek, Mekân, İmge**, Multilingual, İstanbul, 2006
- Onaran, Sevil, “**Anımsama Edebiyatı ve Uwe Timm’in Kardeşimin Örneğinde (Am Beispiel meines Bruders) ‘Geçmişin’ Yeniden Kurgulanışı**” (Am Beispiel meines Bruders) (Prof. Dr. Hüseyin Salihoğlu) **Alman Dili ve Edebiyatı ve Kültür Üzerine Araştırmalar**, Barış Yayınları, Ankara, 2011
- Schlink, Bernhard, **Geçmişe İlişkin Suç ve Bugünkü Hukuk**, Haz. Cemal Bali Akal, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012
- Osten, Manfred, **Das geraubte Gedächtnis**, Insel Verlag, 2004; aktaran Sayın Şara, **Edebiyat ve Bellek**, (Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcığolu) **Bellek, Mekan, İmge**, Multilingual, İstanbul, 2006
- Timm, Uwe, **Erzählen und kein Ende**, Verlag Kiepenheuer & Witsch, Köln, 1993
- Timm, Uwe, **Sıcak Yaz**, Çev: Zehra Aksu Yılmaz, Can Yayınları, İstanbul, 2005
- Timm, Uwe, **Kardeşimin Gölgesinde**, Çev.: Ayça Sabuncuoğlu, Can Yayınları, İstanbul, 2011
- Ünal, D. Çiğdem, **Alman Eğitim Romanında Avangard Dönüşümler**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2003
- Wilpert, Gero von, **Sachwörterbuch der Literatur**, Alfred Kröner Verlag
Stuttgart, Berlin, 1979

INTERNET

<http://www.zeit.de/2010/13/Portraet-Uwe-Timm> (30.12.2012)

<http://www.br-online.de/download/pdf/alpha/t/timm.pdf> (03.01.2013)

<http://www.br-online.de/download/pdf/alpha/t/timm.pdf> (03.01.2013)

http://private.freepage.de/cgi-bin/feets/freepage_ext/339483x434877d/rewrite/heiko.kracker/68iger.htm (10.01.2013)

<http://www.joachimschmid.ch/docs/DMtTeStrukt.pdf> (30.01.2013)

<http://arminkoenig.de/blog/2009/01/24/uwe-timm-kurzbiografie/>
(30.01.2013)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Graffiti> (07.03.2013)

FOTOĞRAFLAR

<http://wolfwetzels.files.wordpress.com/2009/05/ohnesorgbildnetz> (10.04.2013)

<http://www.chroniknet.de> (10.04.2013)

<http://www.bzberlin.de> (10.04.2013)

<http://www.detlevmahnert.de> 10.04.2013)

<http://www.sueddeutsche.de> (10.04.2013)

<http://www.markpuettmann.de> (10.04.2013)

<http://www.bild.bundesarchiv.de> (10.04.2013)

<http://www.bildarchivhamburg.de> (10.04.2013)

<http://johnflood.blogspot.com> (10.04.2013)

<http://elizaveganpage.blogspot.com> (10.04.2013)

<http://2.bp.blogspot.com> (10.04.2013)

<http://www.varol.us> (10.04.2013)

<http://vietnamartwork.wordpress.com> (10.04.2013)

Türkçe Özet

Uwe Timm'in ilk romanı “Sıcak Yaz” 1974 yılında yayımlanmıştır. Üç bölümden oluşan romanda, ana kahraman Ulrich Krause'nin Münih'den Hamburg'daki üniversiteye gelmesiyle adım adım politik olaylara nasıl dahil olduğu anlatılmaktadır. Gelişim romanı kurgusu çerçevesinde aktarılanların arka planında Münih ve özellikle Hamburg'daki 68 döneminin öğrenci hareketi vardır.

Bu çalışmada söz konusu eser, konu, motif ve sembol yapısı açısından incelenmiştir. Burada konu, motif ve sembol kavramları genel edebiyat bilimi çerçevesinde çeşitli tanımlarla açıklanmıştır. Önemli kaynak kitaplara bağlı kalınarak, bu kavramlar sınıflandırılmış ve eserden örnekler verilmiştir. Ayrıca romanda incelenen bu kavramların politik, sosyal ve kültürel kodlar taşıdığı da ortaya konulmuştur. Diğer taraftan yazarın “Sıcak Yaz” ve diğer eserlerinde konu-motif bağlamında sürekli okuyucusunun karşısına çıkan “geçmişle hesaplaşma” ve “tarih bilinci” konuları da incelemeye eklenmiştir.

Abstract

Hot Summer, Uwe Timm's first novel, was published in the year of 1974. In the novel, composed of three parts, it is narrated that how the protagonist Ulrich Krause became gradually involved in political affairs with his coming from Munich to the university in Hamburg. In the background of the events narrated within the framework of "bildungsroman" there is 1968's Students' Movement in Munich and especially in Hamburg.

In this study, the mentioned novel is analysed in terms of its theme, pattern and symbol. Here the concepts of theme, pattern and symbol are explained with different descriptions within the framework of comprehensive science of letters. These concepts are classified and examples are given from the novel by depending on significant source books. It is put forth that these concepts, examined in the novel, have also political, social and cultural codes. On the other hand, the themes of "revenge on past" and "historical consciousness" are included to the analysis as the reader constantly comes across with these themes in author's *Hot Summer* and another works in terms of theme and pattern.